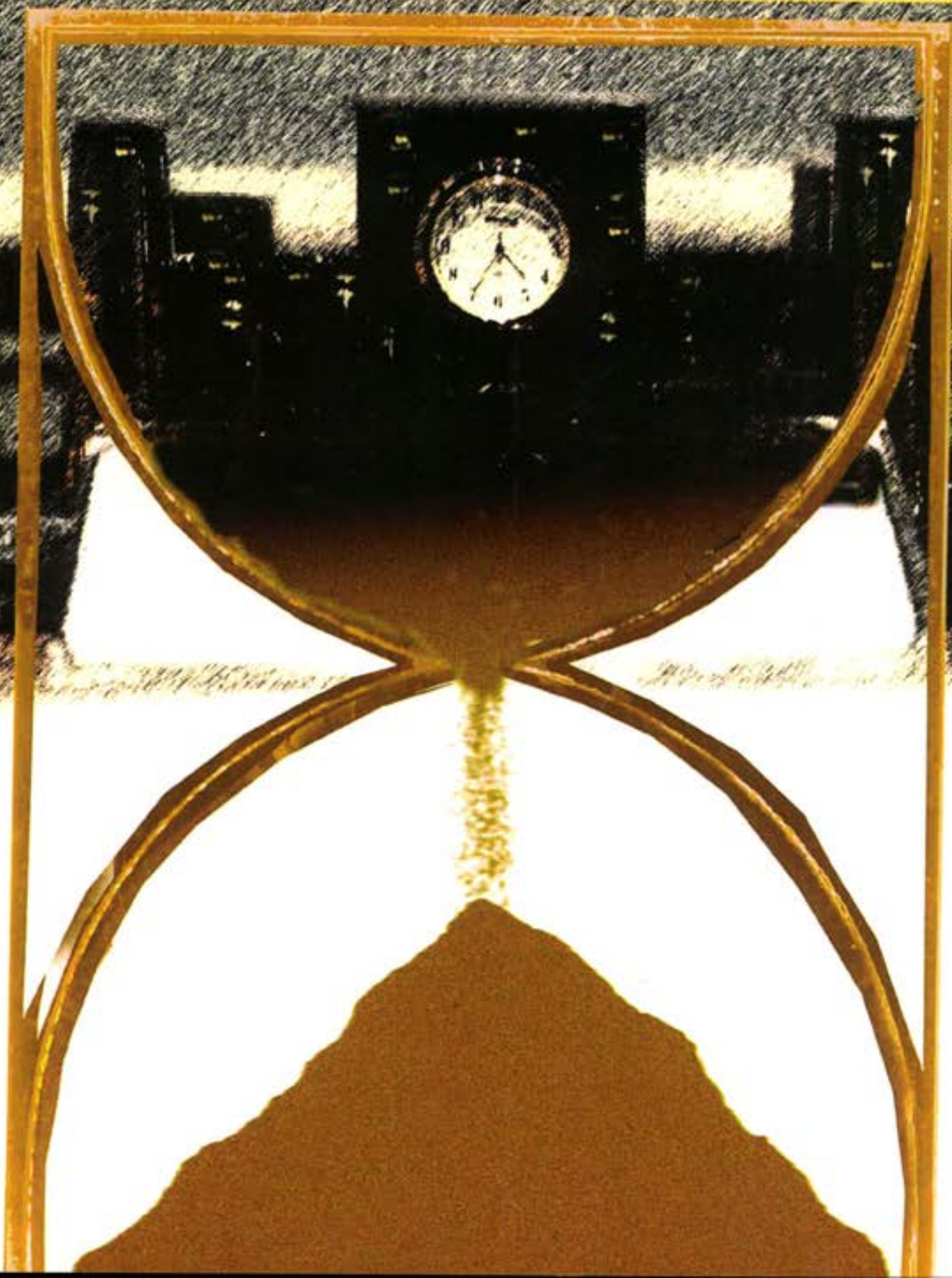

نظام مهندسی

استان تهران

شماره ۱۰۰ خریدار ۸۸ نوره چهارم سال سیزدهم

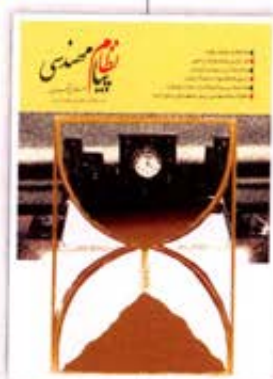
- ◀ دو انتخاب و تنها یک راهبرد
- ◀ نقش آفرینی زنان در مجامع اجتماعی
- ◀ رویکرد مشارکتی در بهسازی و نوسازی
- ◀ ارزیابی اقدامات بهسازی و نوسازی شهری
- ◀ مصاحبه با رییس پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
- ◀ انتظارات جامعه مهندسی از رییس جمهور و وزیر مسکن آینده

نظام مهندسی

استان تهران

شماره ۱۰ خرداد ۸۸، دوره چهارم، سال سیزدهم

- ۲ سرمقاله: دو انتخاب و تنها یک راهبر
مهندس کامیار بیات ماکو
- ۳ سخن سردبیر
- ۴ انتظارات جامعه مهندسی از رئیس جمهور و وزیر مسکن آینده
مهندس محمدعلی پور شیرازی
- ۵ نقش آفرینی زنان در مجامع اجتماعی
مهندس کیاندهخت پرتوی عمارلویی
- ۹ مصاحبه با دکتر آلودی
سودابه قیصری
- ۱۳ ارزیابی اقدامات بهسازی و نوسازی شهری
مهندس حسین زمانی
- ۱۸ رویکرد مشارکتی در بهسازی و نوسازی
دکتر سیمین حاجی - مهندس علیرضا صفارزاده
- ۲۳ مصاحبه با رئیس پژوهشگاه مهندسی سازه
مکتبی برای نگاه غیر لیزاری به طبیعت
دکتر علی رحمانی
- ۳۲ مصاحبه با رئیس پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
پورس نوحی مهاربندی ضریبدری اصطفاکلی
- ۳۷ مهندس پیرحسین هاشمی - مهندس هادی طوبی
- ۴۰ ضوابط و الزامات مربوط به تهیه طرح های معماری ساختمان
مهندس سید احمد لطفی زاده
- ۴۴ آپارتمان های کوچک، اما زیبا
مهندس آیینیس فلاح امیرشاهی
- ۴۶ مصاحبه با دبیر جامعه فارغ التحصیلان دانشگاه امیر کبیر
ابن بار
- ۴۸ مهندس الهه راهبر
- ۵۰ گزارش نهمین کنفرانس مهندسی حمل و نقل و ترافیک
روح انگیز محمدی
- ۵۴ گزارش آزمون حرفه ای مهندسان استان تهران
سومین جوایز معماری میرمیران اهدا شد
- ۵۵ گزارش سومین کنفرانس بین المللی بتن
- ۵۸ گزارش چهارمین مجمع جهانی شهر تاجیکان چین
- ۵۹ معرفی کتاب
- ۶۰ اخبار

برنام معاربتی

صاحب امتیاز:

سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران

مدیر مسؤول:

محسن بهرام غفاری

سردبیر:

کامیار بیات ماکو

دبیر تحریریه و مدیر اجرایی:

سودابه قیصری

هیات تحریریه:

عباس آخوندی - سید رضا امامی - بهنام امینی

کامیار بیات ماکو - مهدی بیات مختاری

کیاندهخت پرتوی عمارلویی - محمدعلی پور شیرازی

سیمین حاجی - الهه راهبر - عبدالحمید سجادی نائینی

گفتگوها:

سودابه قیصری

خبرنگار:

روح انگیز محمدی

طراحی و صفحه آرایی:

وحید محمدخانی - نوید محمدی شکیب

طراح جلد:

ایرج اسماعیل پور فوجانی

مسؤول آگهی ها:

مزدک محبوب زاهد - همراهِ: ۰۹۱۲۱۳۸۲۷۲۸

نشانی: شهرک قدس (غرب) - فاز یک - خیابان ایران زمین

خیابان مهستان - کوچه چهارم - پلاک ۱۵۵

تلفنکس دفتر نشریه:

۸۸۵۷۵۵۲۶

تلفن: ۳۱ - ۸۸۰۷۷۰۲۹ - داخلی ۱۱۷ و ۱۱۸

Email: payam.nezam4@gmail.com

سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران

تلفن: ۰۰۴ - ۸۸۵۷۷۰۰۰ - ۸۸۵۷۷۰۰۰ - ۰۱۳ - ۸۸۰۸۵۰۰۰

فاکس: ۸۸۵۷۷۰۰۵

Email: tehran@nezam.ir

آدرس سایت سازمان:

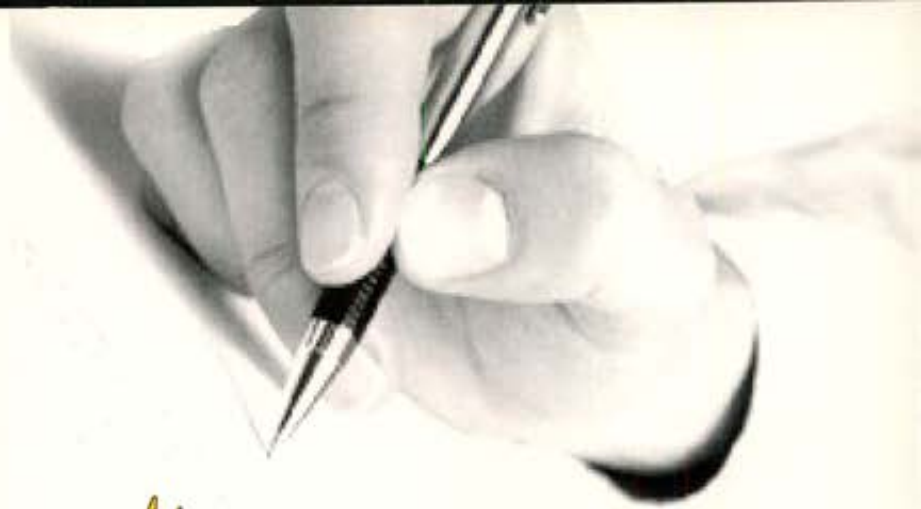
www.nezammohandesiteh.org.ir

صندوق پستی: ۱۹۹۴۵/۵۷۵

شمارگان: ۳۵۰۰۰

شرایط ارسال مقاله

- نشریه نظام مهندسی از مقالات، آثار تحقیقی و ترجمه های مفید محققان و نویسندگان استقبال می کند.
- لطفا جهت ارسال مقاله ها به نکات زیر توجه فرمایید:
- مقاله ها به صورت تایپ شده و روی یک طرف کاغذ با ذکر تلفن تماس فرستاده شوند.
- در صورت ارسال ترجمه، اصل مطلب به بیوست ارسال شود.
- عکس ها، شکل ها و نمودارها به صورت مجزا به همراه CD ارسال شود.
- نشریه در ویرایش و کوتاه کردن مطالب آزاد است.
- اصل مقاله ارسالی برگشت داده نمی شود.
- از پذیرش مقالاتی که قبلا چاپ شده است معذوریم.
- سازمان هیچگونه مسوولیتی نسبت به مفاد آگهی های منتشر شده ندارد.
- مقاله های مندرج الزامات بانگر مواضع و دیدگاه های پیام نیست.

سرمقاله

دو انتخاب و تنها یک راهبرد

کامیاریات ماکو

۲۲ خرداد انتخابات رئیس جمهوری و فقط کمی دیرتر در مردادماه، انتخابات هیات مدیره سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان استان‌ها، تقریباً به طور همزمان در تمام کشور برگزار می‌شود. در اولی یک رئیس جمهور انتخاب می‌شود و در دومی ۳۰ هیات مدیره، یعنی چیزی بین ۲۵۰ تا ۳۵۰ عضو اصلی و از جمله هیات مدیره جدید استان تهران، گروه کثیری به هر دو انتخاب چشم دوخته‌اند تا بر چند و چون گذران، منزلت اجتماعی و امیدشان به آینده اثر گذارد و گروه کوچتری هم به دنبال آند که با انتخاب شدن، بر زندگی هم میهنان و هم صنفان خویش تاثیر گذار باشند.

هر دو انتخاب، چه بخواهیم و چه نخواهیم، واقع می‌شوند و بر ما اثر می‌گذارند و بنابر این مهمند و البته با کمی دقت، شباهت‌های متعددی میان این دو وجود دارد.

همانقدر که به سلامت عبور دادن کشتی ملت از دریای متلاطم بحران جهانگیر اقتصادی، رکود تورمی داخلی، بحران صنعت و مسکن و معضلات اجتماعی و فرهنگی دشوار است، به سرانجام رساندن اقدامات خوب ولی نیمه کاره‌ای که تاکنون به وسیله نظام مهندسی ساختمان صورت گرفته، نیز سخت است.

ظاهراً امسال هم، به لحاظ کم تحرکی (و نه کمی تعداد احزاب، چرا که تقریباً نزدیک به ۲۰۰ حزب ثبت شده داریم) و شاید هم به دلیل عدم اعتقاد مردم و اهل سیاست به کار گروهی و حزبی، از بیش از ۱۰۰۰ کاندیدای ثبت نام شده، تنها یک یا دو نامزد به نمایندگی از احزاب در انتخابات حضور خواهند داشت و حتی برخی از نامزدهای برجسته به صراحت تأکید می‌کنند که مستقل هستند و به دسته و حزبی تعلق ندارند و... در این سو نیز، حداقل در استان تهران، هنوز هیچکدام از انجمن‌ها و تشکل‌های مردم نهاد (NGO) به استقبال انتخابات نظام مهندسی نرفته‌اند و نمی‌دانیم که در مردادماه آیا تشکل‌های نام و نشاندار (یعنی احزاب مهندسان) به عرصه خواهند آمد یا نه؟

دل مشغولی دیگر فعالان و دلسوزان هر دو سو، سطح مشارکت مردم و مهندسان در انتخابات است. به اعتقاد ایشان، هر چه درصد مشارکت انتخاب کنندگان بیشتر باشد، امکان نزدیکتر بودن خصایص انتخاب شونده‌گان به خواست عموم بیشتر است و در غیاب ایشان خطر دور افتادن منتخب از سلیقه و نظر عام افزونتر.

بدیهی است که می‌شود شباهت‌های دیگری را نیز به این فهرست افزود و علت هم آن است که هر دو انتخاب در یک بستر یعنی جامعه ایران صورت می‌پذیرد. کالبدشکافی و آسیب شناسی این پدیده، نه از من بر می‌آید که تنها یک مهندس هستم و نه، حتی به شرط تشخیص موجبات و علل، می‌توان در این لحظه برای آن نسخه‌ای فوری و فوری پیچید.

اما قدر مسلم یک چیز روشن است و آن اینکه، در تمام شرایط مشابه و بویژه دو انتخابات پیش رو، تنها یک راهبرد وجود دارد. تنها کاری که به عنوان یک شهروند و نیز یک مهندس می‌توانیم انجام دهیم این است که در انتخابی که به نحوی بر ما و زندگیمان اثر خواهد گذاشت، شرکت کنیم. برگزینیم یا برگزیده شویم، چرا که جز با این اقدام نمی‌توان تغییر آفرید.

هرچه باشد این خانه من، شما و دیگران است و باید آتی که ساخت، تعمیر، نگهداری یا توسعه خانه را برعهده می‌گیرد، خود برگزینیم و خود بر کارش نظارت کنیم. اگر وی را دیگران برگزینند، خانه نه به خواست من و شما، بل به خواست دیگران ساخته خواهد شد و بیراه نیست که چندان مرا و شما را خوش نیاید. به امید دیدار شما در هر دو انتخاب، در کسوت نامزد یا رای دهنده.

سخن سردبیر

کامیابیات ماکو

معلوم هست و نیست که چرا در برخی چیزها از دنیا خیلی عقب تریم. مدرنترین خودروها را می‌رانیم ولی حتی ده درصد ما، چراغ راهنما را برای گردش‌ها به کار نمی‌بریم. به دنبال آخرین مدل غذاهای اروپا و آمریکا هستیم ولی آنرا در رستوران‌هایی صرف می‌کنیم که عمده‌شان از نظر بهداشت مشکل دارند یا حداقل به لحاظ مشکلات تاسیساتی، هر از چندی بوی نامطلوب فاضلاب مشامان را نوازش می‌دهد. مدعی داشتن صنعت نانو و انرژی اتمی و... هستیم ولی یکی از پایین‌ترین سرانه‌های کتابخوانی دنیا را داریم. از پیشینه بیش از هفت و ده هزارساله دم می‌زنیم ولی هیچ تلاش جدی برای شناخت گوشه‌ای از این میراث گرانسنگ نمی‌کنیم. به فرزندان خود عبارت «الظافمن الایمان» می‌آموزیم ولی در عمل از ما جز آلودن طبیعت، آنهم در روز طبیعت (سیزده بدر) نمی‌آموزد و...

در بهسازی و بهینه‌سازی هم چنینیم. اگر از اول خانه‌ای را خوب بسازیم، آیا بعدا بلافاصله نیاز به بهسازی خواهد داشت؟ ما (اعم از مالک و مهندس و...) که از ساختمان‌های اروپایی و قدمت بیش از ۲۰۰ ساله‌شان دم می‌زنیم، خود برای اصلاح ساخت و ساز کاری کرده‌ایم؟

فعلا از نسخه پیچیدن برای رانندگی، مطالعه، میراث فرهنگی و محیط زیست می‌گذریم، ولی به عنوان مهندس نمی‌توانیم از محصول کار خود فارغ شویم. پس بیایید با هم مرور کنیم که این بهسازی و بهینه‌سازی حجیمی که بر دشمنان مانده و به ضرب میلیاردها دلار و سالها وقت، شدنی نیست، از کجا بر سرمان آوار شد.

بگذارید خود را با اروپا که حوزه تمدنی قدیمی‌تری است و در اروپا هم با کشورهایی که شرایط اقلیمی و زمین‌شناختی شبیه‌تری به ما دارند همچون یونان، ایتالیا و اسپانیا مقایسه کنیم.

در این کشورها، شهرها مدت‌هاست که به تعادل رسیده و هر یک هویتی ویژه خویش دارند که توسط شهروندان و مقرراتی هدفمند پاسداری می‌شود. شهروندان به ترازوی از شناخت رسیده‌اند که حقوق و وظایف خویش را در مقابل یکدیگر، شهر، مهندسان و... می‌دانند و آنرا از طریق تشکلهای مردم‌نهاد و شوراهای شهر عملی می‌سازند. مصالح ساختمانی آنها عمدتاً مشابه‌است، ولی به لحاظ کنترل‌های مهندسی بر مصالح، هم زودتر از ما شروع کرده‌اند و هم جدی‌تر بوده‌اند. کارگران ساختمانی‌شان ماهرترند و گواهی مهارت حرفه‌ای (واقعی، نه گواهی‌ای که فقط به ازای مراجعه و ثبت نام به کسی بدهند) خیلی پیشتر از ما مطرح و الزامی شده‌است. مهندسان‌شان، براساس یک نظام صحیح عرضه و تقاضا، کار می‌پذیرند و حق الزحمه مناسب هم دریافت می‌کنند. این مهندسان دائماً تجارب خود را در سمینارها و کنفرانس‌ها مبادله و دانش خود را نو می‌کنند.

می‌توانیم این رشته را تا آنجا که می‌خواهیم ادامه دهیم و البته جمع بندی نهایی فرقی نخواهد کرد. در مقایسه با آنها، نوعی گسست و فقدان عزم جدی برای خوب ساختن و خوب نگهداشتن در ما به چشم می‌خورد. آنها هم زلزله و جنگ داشتند، آنها هم معضلات اجتماعی، شکاف میان فقیر و غنی و هزار مشکل بدتر و بهتر از ما داشتند، اما آنها یک چیز نداشتند و آن همان گسستی است که در روند شهرسازی سنتی ما به وجود آمده و به نحو مناسب و مطلوبی گذر به شهرسازی مدرن را تجربه نکرده‌ایم.

پس از گسست از شهرسازی و معماری انسان‌مدار و سنتی‌مان، شهرهای ما به لحاف چهل تکه‌ای از بافت‌های مدرن، سنتی و بعضایی ارتباط به هر دو گرایش بدل شده‌اند و خانه‌ها مانا نه جایی برای آسودن که برای به سر بردن و به پایان رساندن اوقات در کاشانه بودن شده‌اند.

حالا هم در وضعیتی هستیم که با اولین تکانه‌های زمین‌لرزه، پنجاه درصد خانه‌های پایتخت‌مان در معرض تخریب قرار خواهد گرفت، یعنی به تعریف امروزی بیش از نیمی از خانه‌های پایتخت‌مان در بافت فرسوده واقع شده و البته سایر شهرهایمان هم وضعیت چندان بهتری ندارد.

این است که در این شماره بهسازی، توسعه ساخت و ساز و بافت‌های فرسوده را تم اصلی نشریه تعیین کرده‌ایم تا بلکه سهم خود را در جدی پرداختن به این امر حیاتی بجا آورده باشیم. البته قطعا با چند مقاله و مصاحبه این دفتر بسته نخواهد شد و از شما می‌خواهیم نظرات و پیشنهادهای خود را برای درج در شماره آینده بفرستید.

انتظارات جامعه مهندسی از رئیس جمهور و وزیر مسکن آینده

مهندس محمد علی پور شیرازی

خصوص آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان اتخاذ می کند، نظرات شورای مرکزی را به عنوان عالی ترین مرجع نمایندگی مهندسان مورد عنایت و توجه قرار دهد.

- ایجاد هویت مشترک فنی و اجرایی بین بخش های مرتبط با امر ساخت و ساز ضروری است و تا زمانی که شهرداری ها، شورای شهر، سازمان نظام مهندسی و وزارت مسکن و شهرسازی به یک هویت مشترک فنی و اجرایی دست نیابد، امور اجرایی در ساخت و ساز روند مناسبی پیدا نخواهد کرد. لازم است، ضمن احترام به مالکیت و فعالیت بخش خصوصی، نظام ساخت و ساز کشور تماما به صورت مجموعه ای منسجم و یکپارچه تلفی و مقررات آن به مجموعه ای واحد و همخوان بدل شود.

- بستر سازی فرهنگی یکی از لوازم اولیه توسعه ساخت و ساز شهری است. مردم به عنوان کارفرمایان و بهره برداران بایستی بدانند از چه حقوقی برخوردار هستند و چه وظایفی بر عهده دارند.

- حضور جدی مجریان (صاحب صلاحیت) ساختمان در عرصه ساخت و ساز شهری، ضرورتی انکار ناپذیر است.

- شناسنامه فنی ساختمان متاسفانه جدی گرفته نشده است. به عنوان سندی درجه اول که حاکی از کیفیت ساخت و ساز باشد، لازم است با جدیت صادر و در مراجع قانونی مطالبه شود.

- مسوولان مربوطه هنوز آسیب های ناشی از حضور دلالان در ساخت و ساز شهری و اثر آن در پایمال شدن حقوق و حیثیت مهندسان را جدی نگرفته اند. لازم است مقررات مربوطه، تدوین و برخورد جدی صورت پذیرد.

- مهندسی و مهندسان موتور محرکه پیشرفت و توسعه کشورند. بایستی تدابیر لازم برای استقرار مهندسی و مهندسان در جایگاهی شایسته به عمل آید.

- مهندسان از حذف روز مهندسی از تقویم ناخشنودند. این اقدام را بی احترامی به خود تلقی کرده و خواستار بازگشت روز مهندسی به تقویم ها هستیم.

- سیاست های دولت به شدت بر مهندسی و مهندسان اثر می گذارد. لازم است این سیاست ها با درایت طراحی و با ظرافت اجرا شود. از جمله اینکه از تغییرات مکرر در مدیریت اجرایی و سیاست های خرد و کلان صنعت ساختمان جلوگیری شود.

- دولت به قابلیت های عظیم فنی و تخصصی سازمان نظام مهندسی ساختمان اعتماد کند و در مسایلی که به توسعه و عمران کشور مربوط می شود، از این سازمان به عنوان مجمع متخصصان کشور مشاوره دریافت و نظرات آنان را در طرح و برنامه های خود ملحوظ کند.

- سازمان نظام مهندسی ساختمان می تواند نظارت کامل بر ساخت و ساز شهری را، در صورت واگذاری امکانات لازم برعهده گیرد.

- همکاری با حاکمیت برای حفظ و گسترش حقوق مردم است و نقش دولت حمایت و نظارت و نه دخالت است. لازم است قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب ۱۳۷۴ با این دیدگاه اصلاح شود.

- هیچ تصمیمی در مورد مقررات حرفه ای و شغلی مهندسان بدون لحاظ کردن نظرات این سازمان قابلیت اجرایی نداشته باشد. وزارت مسکن و شهرسازی در تصمیماتی که در

نقش آفرینی زنان در مجامع اجتماعی

(به بهانه حضور ۴ زن در ترکیب هیات مدیره دوره چهارم سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران)

مشکلات و معضلات حرفه‌ای است. زنان ایرانی هیچ‌گاه از جاماندگان نبودند و در تمام حرکت‌ها از پیش قراولان بوده‌اند. تاریخ که ابتدا مروری بر آن می‌شود، گواهی‌ها مدعاست. سپس با برشمردن معضلات اجتماعی جوامع امروزی نقش سنگین زنان در این دوره یادآور می‌شود. با اینکه در هیات مدیره دوره چهارم ۱۶ درصد از اعضای اصلی و در کل ۱۰ درصد اعضا مرکب از اصلی و علی‌البدل را زنان تشکیل می‌دادند و در هیات ریسه سازمان نیز حضور فعال داشتند، به نظر نگارنده، مدیریت و نگرش آنان کم‌رنگ و فاقد پشتوانه‌های لازم بود و زنان در سازمان هنوز در محاق هستند.

خواسته‌های پنهان بسیاری از جانب زنان حرفه‌مند مهندس باقی مانده یا طرح مسأله نشد. مسأله ظرفیت‌آمیزی، کنترل‌های درست همه‌جانبه حرفه‌ای، کاستن روح مردانه کاربری شهرها، متناسب کردن درصد بیکاری حرفه‌مندان زن با مردان و... دغدغه‌های این مقاله است که به آن پرداخته شده است.

مقدمه‌ای از تاریخچه حضور زنان در

حرکت‌های اجتماعی عصر حاضر

از ابتدای شکل‌گیری نهضت مشروطه‌خواهی، زنان ایران همدوش مردان در عرصه فعالیت‌های اجتماعی قد علم کردند.

اولین مدرسه دخترانه در ارومیه در مارس ۱۸۳۸ (۱۲۱۷ شمسی) بوسیله میسیونرهای آمریکایی برای تحصیل اقلیت ارمنی دختران ایرانی گشایش یافت و زنان ایرانی با مراتب تحصیل کلاسیک آشنایی پیدا کردند اما مدرسه‌های برای دختران مسلمان وجود نداشت. با رواج تشکیل انجمن‌های اجتماعی و سیاسی برای کسب حقوق موضوع روز، زنان ایران انجمن‌های بسیاری را (به نقل از کتاب حلق آویز کردن ایران نوشته مورگان شوستر) به طور مخفیانه تشکیل داده و فعالیت خود را از زمان مشروطه‌خواهی برای کسب حقوق اجتماعی آغاز کردند.

در سال ۱۹۰۶ میلادی (۱۲۸۵ شمسی) هنگامی که دولت در جهت رشد اقتصادی و در راستای خودداری از درخواست وام از دول خارجی و برای تشکیل بانک ملی، به ملت قراقران جذب اعانه داد، زنان ایرانی به کمک انجمن‌های فعال خود پیشقدم شده و زنان بسیاری از جمله بیوگان، طلایی خود را

مگویان که هست فرشی از بهشت زیر پایم
که جای پای من بر چهره سرخ و سفید و سبزه‌برین است
نگاهم کن ز نور عشق من رخسندنه کیهان است
بادست من گردون به جریان است
کین آرزاه زن فرزندان ایران است

در مدیریت پرشتاب امروزی، اگر حق گروهی ایفا نشود حرکت‌های تاریخی متظر نمی‌ماند تا جاماندگان به آنها برسند و عقب‌گردی نیست و برای همیشه آن نقیصه نهادینه می‌شود. در گره‌خوردگی نگرش‌های اجتماعی به مسأله ارایه خدمات حرفه‌ای مهندسی، آنچه مسلم است نگرش جنسیتی وجود دارد. مدیریت شهرها مردانه، بافت شهرها مردانه و کاربری شهرها مردانه است. به تناسب حضور فعالان اجتماعی مرد در سازمان‌های نظام مهندسی، زنان مهندس مشارکت کمتری دارند و اگر حضور دارند دیدگاه‌های آنها نقش کم‌رنگی دارد.

بحث مشارکت پذیری و مدیریت مشارکت در انتخابات دوره پنجم یا دوره‌های بعدی بر آن می‌دارد حصول مشارکتی کارآمد، مستلزم افزایش حضور زنان برای بیان و گره‌گشایی

کیان‌دخت پرتوی عمارلونی
عضو هیات مدیره دوره چهارم سازمان
نظام مهندسی ساختمان استان تهران

زنان، قابلیت‌های زنانه، حضور در ساختار اجتماعی روز

جان استوارت میل، مبارز اجتماعی در مساله زنان در قرن ۱۹، مطرح می‌کند: در تناسبات دیکته‌شده اجتماعی، آیا طبیعت زنان دستخوش تحریف و انحراف شده است؟ آنچه را که امروز طبیعت زنانه می‌نامند، چیزی یکسره تصنعی است زیرا که محصول سرکوب در برخی جهات و تشویق در جهاتی دیگر است و معتقد است: زنان به خاطر حرکت در مسیر خواست مردان، از خلاقیت و اندیشه و خودباوری به دور مانده‌اند. اگر زنان از تمام آزادی‌ها و آموزش‌هایی که در دسترس مردان است، برخوردار شوند، آیا همه تفاوت‌های ظاهری میان زن و مرد از میان خواهد رفت؟ خانم سیمون دوبوار نویسنده فرانسوی می‌گوید: "ما زن زاده نشدیم، بلکه زن شدیم". فرهنگ و ساختارهای اجتماعی ساخته بشر، زن را مترادف با ارزش‌ها و نشانه‌های درجه ۲ تبیین می‌کند که این دید در خود زنان نیز رسوخ دارد. در رده‌های مدیریتی، مدیریت زن و حتی تعریف کار زن پایین‌تر دیده می‌شود و اعتراضی نیز از جانب زنان صورت نمی‌گیرد. همین که جایی به آنها داده شود کفایت می‌کند. اگر زن مدیری در محیطی حرفه‌ای قرار بگیرد، با دیدی دگر جنس‌گرا می‌بینیم که تمام کارهای رده‌های پایین‌تر از خود (غیر از امکان‌های آموزشی) را به مردان اختصاص می‌دهد و کارهای کلیدی و مورد اعتماد خود را به ندرت به زنان می‌سپارد. مردان نیز به طور طبیعی در همه موارد جز رده‌های آموزشی و پژوهشی و گاهی تفتنی، نقش‌های کلیدی را فقط به مردان می‌دهند یعنی در رده‌های بالای حرفه‌ای هم جنس‌گرا هستند. مادران ما هنوز قدرت پسران خود را بیشتر از قدرت خود باور دارند. به جرأت باید بگوییم جوامع جهانی مردگراست نه مردسالار. اما سال‌ها از زمانی که حتی مردان روشنفکر نیز از زنان تحصیلکرده می‌ترسیدند، گذشته است. امروز حضور زنان تحصیلکرده و متخصص توده‌ای و انبوه شده است. در عصر الکترونیک که نه برتری جسمانی مطرح است نه استدلال‌های مراتب جبر فرمان‌دهی و فرمان‌پذیری، خواناخواه جوامع راه دگرگونی عمیق در مناسبات اجتماعی را خواهند پیمود و زنان با مطرح کردن ویژگی‌های قابلیت، برتری‌های خود را در رقابت‌های حرفه‌ای به اثبات خواهند رسانید.

حتی در ظرافت جنگیدن، جوامع بشری اعتراف دارد، دامنه‌های ایدئولوژیک زرادخانه‌های سلاح گرم و چک‌چک شمشیرها به درد تزئین شجره‌نامه‌ها می‌خورد. در جنگ‌های الکترونیک یسا به‌طور کل در جوامع حرفه‌ای امروز، نه زن، نه مرد، بلکه شخص توانمند مطرح است. جوامع چه بخواهند، چه نخواهند تمام ظرفیت‌های رشد

فروختند تا در جمع‌آوری اعانه سهیم باشند. زنان بسیاری با دادن ارثیه و جواهرات روز مبادای خود، برای تأسیس بانک ملی پا به پای مردان مشارکت و مجاهدت کردند. در همین زمان در حرکت تاریخی تحریم منسوجات خارجی به نام "نهضت پارچه وطنی" زنان پیشقدم شده و سال‌ها خود، فرزندان و همسرانشان لباس‌های پارچه بافت وطن به تن کرده و این مبارزه را پیش بردند. ۱۴ ماه پس از تشکیل اولین دوره مجلس، وقتی مجلس نتوانست هیچ قدم اصلاحی در جهت بهبود اوضاع مملکت بردارد، انجمن مخفی مخدرات ایران، نامه‌ای سرگشاده برای مجلس فرستاد و درخواست کرد که فرصتی ۴۰ روزه به زنان داده شود، تا مملکت را به درستی اداره کنند.

در سال ۱۹۱۱ (۱۲۹۰ شمسی) با تحریک همین انجمن، پانصد زن، مجلس را تهدید به بست‌نشستن در آن کرده و خواهان قطع یا محدودیت دخالت دول خارجی مثل روس و انگلیس شدند و طی اعلامیه‌ای از مردم خواستند درب قهوه‌خانه‌هایی را که در آن از شکر وارداتی استفاده می‌شد، را ببندند و سوار کالسکه‌هایی که اسب اروپایی داشتند، نشوند و کلیه کالاهای اروپایی را تحریم کنند.

وقتی خبر رسید که ارتش روس هنگام عبور از قزوین به مردم آسیب می‌رساند، زنان اصفهان و قزوین برای مقابله با روس‌ها هیاتی تشکیل داده و از زنان ثبت‌نام به عمل آوردند. در جنگ‌های سال‌های (۱۲۸۸ تا ۱۲۹۰) که ارتش روس به ایران لشکر کشی کرد، زنان تبریز با پوشیدن لباس‌های مردانه، پایه پای مردان بر علیه روس‌ها جنگیدند و کشته‌های بسیاری از خود بجا گذاشتند. اندک‌اندک با کمک و تلاش انجمن‌های زنان در این دوره، مدارس دخترانه بسیاری گشایش یافت که به منظور اجتناب از تحریک گروه‌های سستی از کادر و مدرسین زن استفاده کردند و اسامی مانند شرف، آبرو و مشابه آن را پیشوند یا پسوند اسامی مدارس قرار دادند. زنان ایرانی با تعامل و درایت، حرکت تاریخی و اجتماعی خود را برای حضور در جامعه و حیات فعالیت اجتماعی، سیاسی، صنفی تثبیت کردند. اگر تاریخ معاصر را ورق بزنیم، می‌بینیم که همواره این حضور را دنبال کرده‌اند و امروز قریب به یک قرن است که زنان ایرانی دارای تحصیلات دانشگاهی شده و در کلیه عرصه‌های اجتماعی، تخصصی، آموزشی، سیاسی و ... حضور قابل اعتنا و سهم تاریخی آنها غیر قابل انکار است.

ندانت سهراب که او دختر است

سر موی او از در افسر است

شگفت آمدش از ایران سپاه

چنین دختر آید به آوردگاه

زنانشان چنین‌اند. ایران سران

چگونه‌اند گردان جنگ‌آوران

فرهنگ و ساختارهای

اجتماعی ساخته بشر

زن را مترادف با ارزش‌ها و نشانه‌های درجه ۲ تبیین می‌کند که این دید در خود زنان نیز رسوخ دارد. در رده‌های مدیریتی مدیریت زن و حتی تعریف کار زن پایین‌تر دیده می‌شود و اعتراضی نیز از جانب زنان صورت نمی‌گیرد، همین که جایی به آنها داده شود کفایت می‌کند

حرفه‌ای و تخصصی خود را در اختیار زنان نیز خواهند گذاشت. در پروسه مدرنیته شدن و عصر اینترنت و الکترونیک، جوامع بشری با گسترش صاعقه‌ای فرهنگ یکپارچه حرفه‌ای در تخصص‌های گوناگون و نحوه انجام کار و تعریف کار، تأثیر بسزایی در شکوفایی و امکان تنوع اشتغال و ارائه خدمات حرفه‌ای زنان داشته و روش‌های سنتی بازار کاملاً پس زده شده است. دیگر گردآفریدها و زنان مبارز تیریزی نیاز نمی‌بینند لباس مردان را به تن کنند و با حضور هویت جنسیتی خود در کلیه عرصه‌ها حضور خواهند داشت. دیگر زمان جنگ برای تثبیت حضور زنان گذشته و مبارزه برای سهم و نقش زنان آغاز شده است.

**اگر پارسا باشد در آری زن
یکی گنج باشد پراکنده زن
خرمند و بادش و ناز و شرم
سخن گفتن نیک و آوای نرم**

برخورداری زنان از حقوق کامل اجتماعی یعنی توسعه یافتگی اجتماعی جوامع

وجود NGOها تلاشی است برای رفع معضلات اجتماعی و تقویت دموکراسی و مردم‌سالاری و استقرار جامعه مدنی. این تشکل‌ها باید با تلاش خود تأثیر بسزایی روی معضلات بگذارند. ابتدا با آسیب‌شناسی و طرح معضلات موجود، گره‌های چالشی که جامعه را از پویایی باز داشته و به عقب می‌راند شناسایی کرده، سپس جامعه را به فکر وادارند تا در جهت از پیش پای برداشتن آنها تلاش کند.

پس‌امی از معضلات حرفه‌ای زنان را با توجه به دیدگاه‌ها و نظرات نظریه‌پردازان عصر حاضر، می‌توان چنین برشمرد:

۱- دوره‌های بحران بیکاری، در جوامع حرفه‌ای، نگرش جنسیتی را شدت می‌بخشد. در پی هر زلزله اجتماعی و فروریختن پایه‌های اقتصادی پیشین، زنان از مردان آسیب‌پذیرترند. بحران‌های اقتصادی که منجر به بیکاری می‌شود، قربانیان خود را بیشتر از زنان می‌گیرد و در این مقاطع زنان جذب کارهای موقت و نیمه‌موقت شده و در حاشیه بازار کار قرار می‌گیرند. حرکت‌های اجتماعی لازم برای ایجاد پشتوانه مالی و اجتماعی برای عبور از این دوره برای زنان باید بوسیله پیشگامان‌شان صورت پذیرد.

۲- تا سال ۱۳۸۰ سهم زنان در بازار کار ۱۴/۵ درصد و جمعیت شاغل آنها ۲۳۹۹۰۰۰ نفر و نرخ بیکاری عمومی ۱۵ درصد بود. بیش از ۹۰ درصد زنان در بازار خصوصی و ۱۰ درصد در بازار دولتی جذب شده و نرخ بیکاری زنان ۲۱ درصد در مقابل ۱۵ درصد نرخ بیکاری عمومی اعلام شده بود. با

توجه به اینکه در صد بهره‌مندی زنان از تخصص و تحصیل همپای مردان است، حضور آنها در بازار کار و حرف گوناگون میلیونی است بنابراین تقسیم نرخ بیکاری باید عادلانه صورت گیرد چرا که آمار امروزه کشور حاکی از آنست که حدود یک سوم جمعیت زنان شاغل، سرپرست خانوار بوده و با درآمد آنها چرخ اقتصاد خانواده می‌چرخد.

۳- چنانکه اشاره شد، حرکت‌های زنان در تمام دنیا خصیصه زنانه دارد. ناپیدا، تدریجی، صلح‌آمیز و به دور از جنجال‌آفرینی، بدون بیان و برشمردن قابلیت‌های خود، در همه نوع حرفه حضور دارند اما پس رانده می‌شوند. کسب موقعیت‌های مدیریتی حرفه‌ای حق آنهاست، اما سلسله مراتب ترقی زنان هیچگاه مراحل انتهایی خود را طی نمی‌کند و امکان حضور برابر را کمتر پیدا می‌کنند. نقش‌های مدیریتی کلیدی بیشتری حق آنهاست، نه به صورت سهمیه‌بندی و تشریفاتی، چرا که در بعضی از جوامع دموکراتیک بدون در نظر گرفتن قابلیت‌ها، برای اینکه خود را دموکراتیک جلوه دهند به زنان سهمیه‌ای تشریفاتی می‌دهند. جوامع امروزی بسیار مردگرا هستند، چیزی که حتی در پس ذهن زنان فعال ما نیز نمود پیدا می‌کند.

۴- انجام حرکت‌های فرهنگی در زمینه ایجاد خودباوری زنان بسیار ضروری است تا آنان خود و قابلیت‌های حرفه‌ای و توانایی‌های راستین خود را باور کنند. موفق‌ترین آنها، خودشان را با مردها مقایسه می‌کنند و مدعی می‌شوند که به پای آنها رسیده‌اند یا می‌خواهند در حد یا مانند آنها بودن خود را اثبات کنند. این دیدگاه مردان را نیز به اشتباه و می‌دارد و از رقابت سازنده بازمی‌دارد.

در عصر حاضر، هر انسانی، فارغ از جنسیت، باید تمام قابلیت‌های خود را برای ارائه خدمات اجتماعی، حرفه‌ای و تخصصی به خدمت گیرد.

**چنین گفت شیرین به آزادگان
که بودند در گلشن شادگان
چه دیدید از من شما از بدی؟
ز تازی و کژی و نابخردی؟
پسی سال باتوی بران بدم
به هر کار پشت دلیران بدم**

"زنی یا رسالت، نه برای گرفتن جوایز، بل برای تغییر قواعد تاریخ" (سیمون دو بووار)

زنان سلطه‌گر نیستند، جمع نگرند و در موقعیت‌های اجتماعی هنگامی که محور می‌شوند، بیشتر از دیگران مسوولیت‌پذیرند. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد، در تشکل‌های صنفی حاضر ایران، زن‌ها نقش‌آفرینی کمتری دارند و بویژه در صنوف کاری حضور پیدا نمی‌کنند. برای طرح مشکلات و جلب نظر مراکز قدرت و مراجع تصمیم‌گیری‌های کلان، به‌نسبت

**نقش‌های مدیریتی کلیدی
بیشتری حق زنان است
نه بصورت سهمیه‌بندی و تشریفاتی
چرا که در بعضی از جوامع
دموکراتیک بدون در نظر گرفتن
قابلیت‌ها، برای اینکه خود را
دموکراتیک جلوه دهند به زنان
سهمیه‌ای تشریفاتی می‌دهند
جوامع امروزی بسیار مردگرا
هستند، چیزی که حتی در
پس ذهن زنان فعال ما نیز
نمود پیدا می‌کند**

اقدامی انجام می‌دهند. دولت مدعی است که در مسائل زنان همیشه پیشقدم بوده و بخش قابل توجهی از حقوق آنان را ادا کرده است، اما این کافی نیست. در تمام جوامع می‌طلبید که زنان در صفوف جداگانه، همیشه حقوق کسب‌شده خود را دنبال کنند و با توجه به شرایط روز، پیگیر خواسته‌های اجتماعی، حرفه‌ای خود باشند. انسان امروز، هنوز به بلوغ اجتماعی کامل در عرصه دید یکسان‌نگری جنسیتی نرسیده است. رعایت حقوق زنان حرفه‌مند به خوبی صورت نمی‌گیرد بنا بر این زنان اگر در رده مدیریتی قرار می‌گیرند، باید با کیفیت حضور، مدافع حقوق همجنسان خود باشند و هیچگاه حضور نشریفاتی و سهمیه‌ای را نپذیرند.

از ابتدای تشکیل سازمان نظام مهندسی ساختمان، زنان متخصص مرتبط با صنعت ساختمان‌سازی، به علت مراتب دریافت پروانه اشتغال، برای ارائه خدمات حرفه‌ای، جذب این سازمان شده و هیچگاه خواهان صف خاص خود در داخل آن نبوده و نیستند. حقوق حرفه‌ای آنها نیز با برشمردن معضلات حاکم بر دید اجتماعی کمابیش بیشتر از فضای اجتماعی حاکم رعایت شده و نتایج انتخابات حداقل دو خاتم را در هر دوره، وارد ترکیب هیات مدیره استان تهران کرده است. در اولین سال هیات مدیره دوره چهارم استان تهران، سه زن در ترکیب چهارنفره هیات رئیسه سازمان ایفای مدیریت نمودند ولی هیچگاه درخواست جداگانه‌ای خاص مشکلات زنان حرفه‌مند به نتیجه نرسید. با اشاره به آنچه که گفته شد و با توجه به بافت فرهنگی حاکم، زنان ایرانی همیشه سازگار با محیط و سلطه‌پذیرتر از مردان بوده و متأسفانه حضور خود را در جمع حل می‌کنند. به طور طبیعی اگر زنی به علت کیفیت حضور خود و نگرش عمیق مدیریتی در ترکیب قرار گیرد، مسائل مبرم زنان حرفه‌مند پیش از پیش دیده خواهد شد. شوخی تاریخ می‌گوید در نهضت اجتماعی مشروطه، زنان پا به پای مردان در مبارزه حضور داشته، اما ره‌آورد آن دو دستی تقدیم مردان شد. (تا سال ۱۳۴۱ زنان ایرانی حق حضور در مجلس و حق رأی برای انتخاب نمایندگان نداشتند).

بر واضح است که زنان حرفه‌مند عرصه ساختمان با توجه به گره‌های اجتماعی حاکم، مشکلات ویژه‌ای را از سر می‌گذرانند و زنان حاضر در هیات مدیره، باید در جهت شناسایی و پالایش این مشکلات قدم برداشته و کیفیت حضور زنان متخصص را اعتلا بخشند. وجود هزاران مهندس ناظر زن و حضور آنها در ساختمان‌های در حال ساخت یا دهها مهندس ناظر زن در نظارت لوله‌کشی گاز و جمع‌کثیری زنان مجری در صنعت ساختمان‌سازی بار وظیفه هوشیار کردن

آنان را بر دوش زنان هیات مدیره می‌گذارد تا این زنان جذب بازار کار کاذب نشوند و در انجام وظایف حرفه‌ای خود، با رعایت اخلاق حرفه‌ای و ارائه خدمات درست و حضور فعال زمینه رقابت را سالم‌تر سازند و هدایت و استعانت آنها در کسب موقعیت‌های برابر و گره‌گشایی بعضی از دشواری‌های حرفه‌ای در پیش پای ارائه خدمات حرفه‌ای آنها (اشاره می‌شود به درخواست ننی چند از خاتم‌های مهندس ناظر لوله‌کشی گاز که به علل موجه خواهان ارائه خدمات حرفه‌ای در شهر تهران در دو دفتر نمایندگی آن بودند. به جای حضور و ارائه خدمات حرفه‌ای در ۳ دفتر نمایندگی به ترتیب یک دفتر در تهران و دو دفتر در شهرهای دیگر استان تهران مانند ورامین و اسلامشهر و ... که قبلاً منعکس شد ولی به آن ترتیب اثر داده نشد یا متأسفانه بررسی نشد). هشدارهایی نیز در مورد جذب بعضی از مهندسان زن در ارائه خدمات حرفه‌ای کاذب ارائه شد ولی آن هم نتیجه‌ای نگرفت.

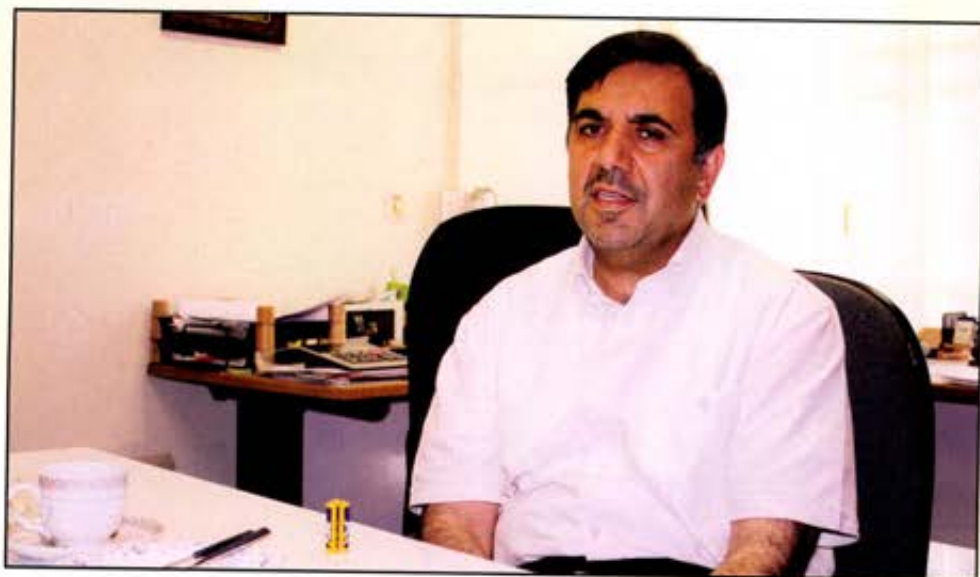
بسا اعتقاد به اینکه زنان در ارائه خدمات حرفه‌ای بسیار دقیق بوده و به ندرت جذب بازار کاذب حاشیه آن می‌شوند و همیشه کیفیت حضور خود را مدنظر قرار داده‌اند. باید با خودباوری تلاش کنند حضور مدیریتی خود را در هر جمعی پررنگتر کرده و در معضلات اجتماعی حرفه‌ای، تخصصی خواهان سهم برابر و در خور برای خود و زنان متخصص، حرفه‌مند بازار کار باشند و با حضور کیفی خود، اجازه ندهند به حاشیه رانده شوند و با توجه به کثرت مهندسان زن عضو، خود اعضا با دیدن معضلات اجتماعی پیش رو، در گسیل داشتن نمایندگان زن بیشتری به عرصه مدیریتی سازمان تلاش کنند و نمایندگان آنها سرسخت‌تر از نمایندگان مرد، منعکس‌کننده خواسته‌های حرفه‌ای آنها باشند، بحران‌ها را ببینند و کمک کنند سهم زنان متخصص در تقسیم نرخ بیکاری که گریبان ساخت و ساز ساختمان‌ها را می‌گیرد، عادلانه باشد، زنان برجسته حرفه‌مند را مطرح کنند و ...

منابع و مراجع:

- ۱- اقیاد زنان، جان استوارت میل، ترجمه علام‌الدین طباطبائی
- ۲- هیات‌های زنان، مهدی جنبش زنان در ایران، ویلیام مورگان شوسر ترجمه سارا قاضی
- ۳- قدرت و لذت، آفریبا ریچ، لودی لرد ترجمه شادی امین
- ۴- مشارکت سیاسی زنان، مهرنگیز کار
- ۵- تئوریالیسم، زن و توسعه، لیلا دانش
- ۶- نوشتارهایی درباره مسئله زن
- ۷- مقدمه‌ای بر نظریه عمومی انتخاب، کاترین الیوت، کاترین ورنول ترجمه دکتر محمد قاسمی

از ابتدای تشکیل سازمان نظام مهندسی ساختمان، زنان متخصص مرتبط با صنعت ساختمان‌سازی، به علت مراتب دریافت پروانه اشتغال برای ارائه خدمات حرفه‌ای جذب این سازمان شده و هیچگاه خواهان صف خاص خود در داخل آن نبوده و نیستند. حقوق حرفه‌ای آنها نیز با برشمردن معضلات حاکم بر دید اجتماعی کمابیش بیشتر از فضای اجتماعی حاکم رعایت شده و نتایج انتخابات حداقل دو خاتم را در هر دوره، وارد ترکیب هیات مدیره استان تهران کرده است

دکتر آخوندی:

انتخابات، هویت یابی جدید

مهمترین عوامل توسعه کشور چیست؟ به لحاظ نظری می توان لیست بلندی را به عنوان عوامل توسعه بر شمرده اما ویژگی های اقتصادی ایران را نباید از نظر دور داشت. درآمد نفت ساختار آن را تحت تاثیر قرار می دهد و به دولت قدرت فوق العاده ای جهت مداخله در اقتصاد می دهد. در این چارچوب، دولت به عنوان یکی از اصلی ترین عوامل توسعه محسوب می شود. بنابراین، توسعه با حکمرانی خوب قابل دسترسی است. باید فرایندهای حکمرانی خوب تعریف شود تا توسعه کشور با منابع موجود به خوبی ادامه یابد.

پس باید با حکمرانی خوب شروع کنیم، مولفه های حکمرانی خوب چیست؟

وظیفه حکومت فراهم کردن کالاهای عمومی است که شامل همه قوانین و مقررات و هنجارها در زمینه نرم افزار و کالاهای عمومی و فیزیکی مثل زیر بناهای مخابراتی، نیروگاهها، حمل و نقل و بنادر، دفاعی و زیر بناهایی از این دست است. در این ارتباط اهمیت زیربناهای نرم افزاری کمتر از سخت افزاری نیست. از این روست که مسائلی چون نحوه سیاست گذاری و قانونگذاری، هنجارهای کسب و کار، اقتصاد، اجتماع و فرهنگ اهمیت بسزایی پیدا می کنند. حکمرانی وابسته به اجماع سازی و مشارکت های حداکثری نهادهای حرفه ای،

با نزدیک شدن به انتخابات هیات مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران و ریاست جمهوری بهانه ای دست داد با دکتر عباس آخوندی به عنوان کارشناس و وزیر اسبق مسکن و شهرسازی در دوره هاشمی رفسنجانی به گفتگو بنشینیم. وی به حکمرانی خوب اعتقاد دارد حکمرانی که مبتنی بر کارایی و شفافیت اطلاعات باشد. به نظر او حکمرانی خوب ویژگی های مختلفی دارد اما در آخر می بایست از یک سو کارآمدی نظام را تضمین کند، بدین معنی که در جامعه این اجماع حاصل شود که تخصیص منابع ملی اعم از انسانی و مادی به نحو بهینه ای صورت می گیرد و از سوی دیگر اعتماد جامعه به فرایند حکمرانی جلب شود. لازمه این امر، حصول اطمینان از برقراری صداقت و جریان آزاد و شفاف اطلاعات در سطح جامعه است. آخوندی برگشت اعتماد عمومی مردم به نظام اجرایی و فرایندهای تصمیم گیری را رعایت صداقت در همه حوزه های تصمیم گیری می داند. او اعتقاد دارد وظیفه اصلی دولت آینده برگشت اعتماد مردم یا به عبارتی اعتماد سازی در تمام حوزه ها است. آنچه در پی می آید دیدگاهها و مطالبات وی به عنوان یک مهندس حرفه ای از رییس جمهور آینده کپسور و نظرات او در مورد انتخابات اعضای هیات مدیره نظام مهندسی استان تهران است.

گفت و گو:
سودابه قیصری

پاسخگویی، کارآمدی، شفافیت، اثربخشی، رضایت مندی عمومی، عدالت و مسایلی از این دست است که پایه‌های اصلی حکمرانی خوب را تشکیل می‌دهد. مشکل ما در توسعه ملی تفکر دولت است که تصور می‌کند برای سیاست‌گذاری فعال مایشاء و تصمیم‌گیرنده‌ای منحصر به فرد است. در نتیجه در اکثر سیاست‌گذاری‌های کشور، فرایند اجماع‌سازی را نمی‌بینیم. مثلاً در یک سفر استانی می‌بینیم دولت حدود ۲۰۰ تصمیم اتخاذ کرده و این به معنی حداقل سهم مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌ها است.

یکی از مولفه‌های حکمرانی خوب، شفافیت در اطلاعات است و ما در این مورد نیز در بدترین وضعیت قرار داریم. در دولت کنونی حتی تعاریف آماری تغییر کرده و برای یک روند تاریخی، تعریف آماری نداریم و با انقطاع مواجه شده ایم و از آن طرف هم آمارهای منتشره همواره مورد تردید کارشناسان بوده و مسوولان هم پاسخگو نیستند.

عناصر توسعه کدامند؟

من از میان عناصر مختلف توسعه با توجه به شرایط کشور دو عنصر را به طور عمده می‌توانم نام ببرم: کارآمدی و صداقت! کارآمدی یعنی مطمئن باشیم که از منابع موجود از جمله سرمایه‌های اجتماعی و مادی به طور موثر و بهینه در توسعه کشور استفاده شود. عنصر صداقت هم از جنبه اقتصادی به شفافیت اطلاعات و از جنبه اخلاقی به قابلیت اعتماد مردم باز می‌شود. صداقت مایه اعتماد سازی میان مردم است تا مشارکت کنند و پیرامون مسائل عمده اجماع کنند. سوال این است که آیا واقعا وجود منابع انسانی بسیار و درآمد نفتی و مجموع سرمایه‌گذاری‌ها در کشور به خودی خود موجب توسعه می‌شود؟ اگر اینطور بود، باید در این دوره با توجه به افزایش قیمت نفت رشد اقتصادی ما از سالهای گذشته بیشتر می‌بود، حال آنکه اینطور نشد و بر عکس با تورم بالا و رکود مواجه شدیم.

اعتماد عمومی چه نقشی در مشارکت اجتماعی دارد؟

وقتی اعتماد عمومی وجود داشته باشد، مشارکت اعضا در انتخابات افزایش می‌یابد. حتی در اقتصاد هم اعتماد عمومی موجب افزایش سرمایه‌گذاری‌های بیشتر شده و بی‌اعتمادی مردم موجب کاهش سرمایه‌گذاری می‌شود. اعتماد مفهومی است که در تمام صحنه‌های زندگی اجتماعی جریان دارد. این موضوع از روابط داخل خانواده آغاز می‌شود و

» حکمرانی وابسته به اجماع سازی و مشارکت‌های حداکثری نهادهای حرفه‌ای پاسخگویی، کارآمدی شفافیت، اثربخشی رضایت مندی عمومی عدالت و مسایلی از این دست است که پایه‌های اصلی حکمرانی خوب را تشکیل می‌دهد.»

به روابط اجتماعی و بین‌المللی بسط می‌یابد. در ادبیات جامعه‌شناسی از این موضوع به عنوان سرمایه اجتماعی یاد می‌شود. متأسفانه در ایران این سرمایه را به شدت از دست داده ایم. شما به نهاد خانواده توجه کنید. وجود این سرمایه می‌بایست قاعدتا موجب کاهش آمار طلاق شود حال آنکه این گونه نیست و آمار طلاق خانواده‌های تازه تشکیل یافته به بیش از ۴۰ درصد می‌رسد. نتیجه وجود سرمایه اجتماعی در حوزه اجتماعی می‌بایست موجب اعتماد انسان‌ها به یکدیگر شود. حال آنکه باز این گونه نیست و بخش عمده معاملات بازار به صورت معاملات نقدی درآمده است و در حال حاضر در حوزه‌های سیاست، خانواده، اجتماع و بازار میزان اعتماد به یکدیگر در سطح بسیار نازلی است. یکی از دلایل وضع موجود عدم شفافیت و صداقت در بیان آمار و اطلاعات و اظهارات خلاف است. واقع اعتماد عمومی کاهش چشمگیری یافته و گاهی از میان رفته است. من معتقدم در دوره آتسی ریاست جمهوری جامعه به شدت نیازمند برگشت حس اعتماد به زندگی اجتماعی است.

با این شرایط آیا کشور رو به توسعه پیش می‌رود؟

به نظر من این مفهوم همواره نسبی است، بعد

از مشروطیت فراز و نشیب‌های بسیاری را طی کرده و در هر دوره‌ای در برخی بخش‌ها پیشرفت‌هایی نیز داشته ایم. مثلا حق رای برای زنان و آموزش همگانی و انتخابات مبنای اداره کشور قرار گرفته است، گرچه در کیفیت و جغرافیای سیاسی آرا تردیدهایی مطرح می‌شود اما واقعیت این است که اداره کشور متکی به آرای عمومی شده است. پس توسعه سیاسی در این حد انجام شده، شاید کافی نباشد اما این روند اتفاق افتاده است. میزان تحصیلات عمومی و سطح سواد افزایش یافته، اگر این شاخصه‌ها را در نظر بگیریم، بله کشور رو به توسعه رفته است اما آیا با منابع موجود و حجم سرمایه‌های مادی و معنوی این مقدار رشد کفایت می‌کند؟ بنده معتقدم خیر، ما در مدل‌های حکمرانی، ایجاد سرمایه اجتماعی، مدل‌های صداقت و مدل‌های ارتقای منزلت شهروندی، زمینه‌های کسب موقعیت شهروندی جهانی و مبادلات بین‌المللی و در راس آنها ارتقای منزلت شهروند ایرانی در سطح جهان، نتوانسته ایم به جایگاه‌های مورد نظر دست یابیم و در این موارد تردیدهایی بسیار وجود دارد. به نظر من موقعیت کشور باید بهتر از آنچه امروز هست باشد. اما اگر بتوانیم دو عنصر کارآمدی و صداقت را به دست آوریم، می‌توانیم با روش‌های اجماع‌سازی به عدالت هم دست یابیم.

در مسیر سند چشم‌انداز توسعه کشور و دستیابی به آن چه الزاماتی وجود دارد؟

چشم‌انداز در واقع تصویری توسعه یافته از آینده ایران است که از سوی رهبران کشور طراحی شده است. بنابراین نکاتی که به آن اشاره شده، همان الزامات دستیابی به سند چشم‌انداز توسعه است. بنده معتقدم با این روش غیربهینه تخصیص منابع نمی‌توان در بستر جهانی، چشم‌اندازی رو به رشد برای ایران ترسیم کرد. سند چشم‌انداز، ایران را در منطقه و جهان در معرض مقایسه قرار می‌دهد و ما خود را در سطوح فراقلمی و منطقه‌ای قرار می‌دهیم و وقتی قرار است فرامولی عمل کنیم با تحکم و روش‌های آمرانه امکانپذیر نیست بلکه با روشی کارآمد می‌توانیم از رقیب پیشی بگیریم. اما حال آن که سرمایه اجتماعی در داخل کشور کاهش یافته، پس چطور می‌توان توقع داشت در منطقه سرمایه اجتماعی داشته باشیم؟ به نظر من برای رسیدن به سند چشم‌انداز توسعه نیازمند کارآمدی و تخصیص بهینه منابع هستیم. وجود چنین وضعیتی در حال حاضر جای تردید دارد.

ما باید در منطقه ثابت کنیم که روش های ما کارآمدتر از رقبا است حال اینکه از ابزارها و سیاست های کارآمد غافلیم.

با این شرایط امکان جبران زمان از دست رفته وجود دارد؟

بله تاریخ که متوقف نمی شود، مردم هر وقت ناکارآمدی و انحراف می بینند در انتخابات مسیر خود را تغییر می دهند.

در بحث توسعه، ایران را با کدام کشورها مقایسه می کنید؟

با ترکیه و مصر. ما با دولت عثمانی سالها جنگیدیم و ترکیه عباری برای سنجش ما بوده است. اما ما با مصر هم به لحاظ فرهنگی که مهد فرهنگ اسلامی است قابل مقایسه هستیم. ولی آمار موجود می گوید با ترکیه فاصله قابل توجهی داریم.

برای تغییر در حکمرانی در حال حاضر کاندیدایی را سراغ دارید که به دیدگاه های شما نزدیکتر باشد؟

حکمرانی است، اینکه حکمرانی به دنبال صداقت و شفافیت و پایبندی به آن باشد، نکته مهمی است. فکر می کنم ایشان این ظرفیت را دارند. اما اینکه وی به کارآمدی پایبند باشد، باز هم به نظر من امیدوارکننده است، چون آقای موسوی به نهادهای حرفه ای و تخصصی و مفهوم تخصص گرایی و حرفه گرایی اعتقاد دارد. این روند نشان می دهد که وی به دنبال اجماع نخبگان در حوزه های مختلف است. ایشان اساسا به رعایت حقوق شهروندی و مشارکت اجتماعی به مفهوم عام پایبندی دارد. وی برگشت به فصل هفتم قانون اساسی را که تامین کننده مشارکت عمومی و اجماع سازی عمومی است، قبول دارد. به هر حال به عقیده من ایشان به نکات خوبی اشاره می کنند و امیدوارم به فرایندها نیز توجه داشته باشند تا این ایده ها اجرایی شود.

در این باره دو دیدگاه وجود دارد، یکی کسانی که بسیار بلند پروازانه می گویند ما حتی جهان را عوض می کنیم و اداره کشور سهل و آسان و تغییرات ممکن و حتی سریع است، اما دیدگاه دوم، گروه هایی که اندک هستند، اما اعتقاد دارند با حکمرانی خوب می توان کارآمدتر شد. با صداقت و پاسخگو بودن می توان فرایندهای توسعه را سرعت بخشید. با همه حواشی و نقدهایی که وجود دارد و درست هم است، به عقیده شخصی من مهندس میرحسین موسوی به دنبال برگرداندن مفهوم صداقت به حوزه

برخی معتقدند سخنان کاندیدها شعار است و بعد از دستیابی به قدرت به فراموشی سپرده می شود، چگونه می توان مردم را متقاعد کرد با این تفکر در انتخابات شرکت کنند؟ قهر انتخاباتی معنی ندارد، حکمرانی مقوله ای ادامه دار است و اگر قهر کنیم حق خودمان را پایمال کرده ایم، با حضور فعال و تدوین و تنظیم مطالبات خود می توانیم در تعیین سرنوشت خودمان مشارکت کنیم. بنابراین، اینکه بگوییم همه این حرف ها شعار است در واقع عافیت طلبی است و ما خودمان را از حقوق خود محروم کرده ایم. در کل

به نظر من سخنان موسوی قابل تامل است و باید نهادهای حرفه ای فعال شده و فرایندهای لازم را طراحی و دولت هم به عنوان هماهنگ کننده و با اجماع سازی سیاست ها را تدوین، اجرا و نظارت کند. یکی از راهکارهای مجبور ساختن نامزدهای انتخاباتی به شعرهای خود پیگیری مستمر و متشکل و قاعده مند مطالبات است.

در مورد مشارکت مهندسان در انتخابات هیات مدیره، فکر می کنید مهندسان مطالباتشان را مطرح کرده اند؟

خیر، متأسفانه من به همکاران همیشه گوشرد می کنم که مهندسی توسعه نمی یابد مگر زمانی که فعالان حرفه ای و سازمان نظام مهندسی مطالباتشان را تدوین و پیگیری کنند.

انتخابات نظام مهندسی در مرداد ماه امسال برگزار می شود چه باید کرد که مهندسان مشارکت بیشتری داشته باشند؟

خوشبختانه یا متأسفانه مداخله های دولت در نهادهای حرفه ای مشارکت را کم رنگ کرده است. چنانچه دولتی بر سر کار آید که به نهادهای حرفه ای اعتقاد داشته باشد، می تواند برای مشارکت امید آفرینی ایجاد کند و مهندسان در انتخابات حرفه ای خودشان علاقه مندی بیشتری نشان دهند. به عقیده من انتخابات نوعی هویت یابی جدید است و افراد تعلقات خود را مشخص می کنند و در انتخابات ملی هم فرصت می کنیم خودمان را باز یابیم که به چه تفکر، رویکرد و نگاهی تعلق داریم. به نظر من اگر مهندس موسوی رییس جمهور شود و به سخنان خود هم پایبند باشد، مشارکت در انتخابات نظام مهندسی هم افزایش خواهد یافت.

آیا در نظام مهندسی شفاف سازی و اطلاع رسانی مناسب برای جهت گیری مهندسان وجود دارد؟

خیر وجود ندارد.

برای شفاف سازی چه باید کرد؟

باید در مورد هویت سازی و نقش مهندسان گفتگو و در مورد علل عدم مشارکت ریشه یابی کرده و مشارکت مهندسان را جلب کنیم و این کار را مجله نظام مهندسی در چند شماره اخیر انجام داده است اما جا دارد در فرصت های مناسب دیگر نیز انجام شود.

چرا هیات مدیره فضای انتخاباتی را گرم نمی کند؟

چون به نظر می رسد نظام مهندسی از ماموریت اصلی خود منحرف شده است. وظیفه اصلی نظام مهندسی تنسيق امور مهندسان و تنظیم متصفانه بازار کار برای آنها است. هر وقت

در هیات مدیره این بحث را مطرح می‌کنم، همکاران می‌گویند "این بحث بعداً بیان شود، الان چه کنیم؟" و به نظر من باید جلو انحراف را از سرچشمه گرفت و در سر شاخه‌ها امور را اصلاح کرد. اگر سازمان از دولت پول دریافت کند که مهندسان را کنترل کند، در واقع امکان ایفای نقش حرفه‌ای خود را از دست داده است. باید جلو این انحراف را در تفکر هیات مدیره گرفت و سازمان را در مسیر اصلی خود قرار داد. ما مهندسان باید وضعیت و امور خودمان را اصلاح کنیم و اعتماد به نفس و اعتماد عمومی را ایجاد کنیم تا سرمایه اعتماد ایجاد شود، این حجم بدبینی که برخی از همکاران به برخی دیگر دارند و آنها را به امضا فروشی متهم می‌کنند کم نظیر و بی سابقه است. به عقیده بنده ابتدا باید این امور را اصلاح کنیم، بعد به دنبال کسب شان اجتماعی و پایگاه اجتماعی بین مردم برویم، خوب طبیعی است که تغییر شرایط موجود نیازمند فهم و درک وضعیت و شجاعت برای اصلاح امور است.

فضای کسب و کار در بخش مسکن چگونه است؟

فضا را خوب ارزیابی نمی‌کنم چون در بخش ساختمان رقابت نهادهای نیمه دولتی یا نهادهایی که ماهیت صد در صد خصوصی ندارند باعث شده بخش عمده‌ای از سرمایه‌های مهندسی کشور و دفاتر مهندسی یکی پس از دیگری رو به فرسایش رود. اساساً یکی از مسائلی که در کشور ما وجود دارد، بازار غیر منصفانه مهندسی است، یعنی بازار مبتنی بر انصاف نیست. اگر انصاف را برداریم، بازار در انحصار قدرت‌های بزرگ قرار می‌گیرد و در نتیجه بازار آزاد تبدیل به بازاری ناکارآمد خواهد شد. اتفاقی که اکنون روی داده و ما صاحب‌پسازاری ناکارآمد و رانتی شده‌ایم. باید ورود به بازار برای همه منصفانه و رقابتی باشد، برابر مقررات، تازه واردها هم بتوانند یکسان رقابت کنند و دست نامریسی بازار آنها کنترل کند. در این شرایط فضای کسب و کار روان تر شده و بازار منصفانه خواهد بود. اکنون ریسک در سرمایه‌گذاری‌ها بالا است و هزینه‌های مبادله و مشکلات دسترسی به بازارهای بین‌المللی نیز فراوان است، بویژه برای خدمات مهندسی! من با شرایط موجود فضای کسب و کار در حرفه مهندسی را خوب نمی‌بینم.

این شرایط چقدر متاثر از بحران‌های جهانی است؟

خیلی کم! به نظر من این شرایط بیشتر متاثر

از سیاست‌گذاری‌های نادرست داخلی است. مثلاً بازار سرمایه کشور را در نظر بگیرید، در واقع ۸۵ درصد سهام بازار سرمایه در دست نهادهای مالی است که مستقیم یا غیر مستقیم به دولت وابسته‌اند. در این شرایط چطور می‌توان به بازار منصفانه امیدوار بود؟ اکثر پروژه‌های عمرانی در اختیار مشاوران خصوصی دولت ساخته است و این وضعیت تنها در حوزه ساخت و ساز مشاهده نمی‌شود بلکه در حوزه صنعت و حوزه‌های دیگر هم همین‌طور است.

چگونه می‌توان از این بحران‌ها به سلامت عبور کرد و در راه توسعه قدم برداشت؟

قبلاً اشاره به کارآمدی و تخصیص کارآمد منابع انسانی و مالی و انصاف در توزیع منابع، شفاف‌سازی و اجماع‌سازی در اخذ تصمیمات کردم و اگر حکمرانی خوب در حوزه اجرایی این عوامل را پیگیری کند، راهکارها نمایان شده و توسعه در ریل واقعی رو به جلو قرار خواهد گرفت.

نظام کارآمد مد نظر شما می‌تواند به بحران‌ها مسلط شود؟

ما دوران سختی را پیش روی داریم و تردیدی نیست که دوران طلایی و خوبی را برای توسعه از دست داده‌ایم اما واقعیت این است که تاریخ متوقف نمی‌شود و حکومت‌ها هم به کارشان ادامه می‌دهند. نباید از دولت‌هایی که می‌آیند و می‌روند انتظار و توقع معجزه داشت و تصور کرد مشکلات به طور فوری حل شود. مهم این است که ما در خط درست قرار بگیریم و رو به جلو حرکت کنیم. ما در سال جاری با رکود تورمی جدی مواجه خواهیم شد و با این شرایط قیمت تمام شده تولیدات داخلی گرانتر شده و دست‌یابی به بازارهای بین‌المللی سخت‌تر خواهد شد و در نتیجه رقابت سخت‌تر و در واقع بسیاری از بنگاه‌ها ورشکسته خواهند شد، حتی اگر اعلام نکنند اما به اعتقاد من بالاخره باید از جایی شروع کرد و نباید ناامید شد و این شروع می‌تواند یک انتخاب بهتر باشد.

یعنی رئیس‌جمهور آینده باید صادقانه این وضعیت را تشریح کند و به مردم بگوید انتظار معجزه نداشته باشند؟

بله کاملاً اینطور است، ما نیازمند سیاستمداری مطلع، کارآمد و صادق هستیم که مسائل را بیسان و به آن عمل کند. مسائل ما قابل حل نیست مگر با اجماع نخبگان و عموم مردم و راهکار هم افزایش آگاهی عمومی است که کجا قرار داریم و به کجا باید برسیم. لازم به

ذکر است آگاهی از طریق نهادهای مدنی انجام می‌شود و فرد نمی‌تواند در همه حوزه‌های مختلف، مهندسی، اقتصاد، پزشکی، نظامی و... اطلاعات داشته و به جای همه تصمیم بگیرد، بلکه این فرد باید از متخصصان کمک گیرد و با هماهنگی سیاست‌ها را پیاده کند و مردم هم مطمئن شوند سخنان و خواسته‌های آنها گوش شنوا دارد و عدالت هم رعایت می‌شود، این یعنی برگرداندن اعتماد جامعه که تنها با آمدن و رفتن یک دولت ایجاد نمی‌شود.

اگر شما در دوره‌های بعدی نیز عضو هیات مدیره بمانید، صادقانه با اعضا سخن خواهید گفت؟

بله البته من در دوره‌های گذشته هم صادقانه از انحراف‌ها در مأموریت اصلی سازمان سخن گفتم و اعتقاد دارم سازمان باید به وظیفه اصلی خود باز گردد.

چرا بسیاری از اعضای هیات مدیره در مجامع عمومی شرکت نمی‌کنند و برای گفتگو با مهندسان رغبتی نشان نمی‌دهند؟

این انتقاد کاملاً درستی است نسبت به من و همکارانم! در هیات مدیره چون اصلی‌ترین مفهوم سیاست‌گذاری حذف شده و کار ما شده امضای صورت وضعیت‌های مالی، بنابراین این شرکت در جلسات خیلی هم با معنی نیست. اما کاملاً با شما موافقم که ارتباط مستقیم با مهندسان بسیار ضروری است.

آیا سازمان به لحاظ قانونی می‌تواند از کاندیدای خاصی در انتخابات ریاست جمهوری حمایت کند؟

خیر! در این مورد منع قانونی وجود دارد. اعضا نمی‌توانند با نام سازمان به جانب‌داری از کاندیدای خاص اقدام کنند و حمایت من هم از میر حسین موسوی جنبه شخصی دارد و دیدگاه‌های ایشان را به خودم نزدیکتر می‌بینم ولی این نظر سازمان نظام مهندسی نیست.

مطالبات شخص شما از رییس‌جمهور آینده چیست؟

باید حرفه‌گرا باشد و فکر نکند یک رییس‌جمهور می‌تواند در همه حوزه‌ها اظهار نظر و تصمیم‌گیری کند. تصمیمات او باید بر اساس اجماع‌سازی با نخبگان و مشارکت مردم باشد. اجماع‌سازی قابلیت اجرایی شدن تصمیمات را افزایش داده و مقاومت‌ها را در اجرا کاهش می‌دهد. حکمران نباید به علم خویش عمل کند و باید به فرایند اجماع‌سازی و مشارکت جویسی توجه ویژه داشته باشد. در این صورت تصمیمات کارآمد و هزینه‌های اجرایی هم کاهش خواهد یافت.

ارزیابی اقدامات بهسازی و نوسازی شهری در ایران و کشورهای توسعه یافته

اقدامات بهسازی و نوسازی در پهنه‌های وسیع شهری نیازمند بکارگیری منابع عظیم، مهارت‌ها و مشارکت گسترده شهروندان در جهت دستیابی به ارتقاء کمی و کیفی محیط زیستشان است. به جهت ممانعت از آزمون‌های کشورهای دیگر در این امر، در این مقاله ضمن تشریح تجارب کشورهای دست یافته به نتایج موفق در امر بهسازی و نوسازی شهری، با مروری بر راهبردهای اقدامات داخلی، در مقایسه‌ای نقاط ضعف اقدامات انجام شده بیان گردیده، تا با توجه به نقاط قوت اقدامات کشورهای موفق، با بکارگیری ارزشها و ویژگی‌های ملی بتوان با استفاده از تجارب جهانی و ملی، طرح‌هایی با نتایج موفق‌تر به مورد اجرا گذاشته شود.

حسین زمانی

کارشناس ارشد شهرسازی
دانشگاه علم و صنعت

بیان مساله

اقدامات بهسازی و نوسازی شهری در کشورهای توسعه یافته، به علت پیشتازی در ورود به دوران صنعتی و تغییرات اجتماعی، اقتصادی و به تبع آن کالبدی در زمانی دورتر از کشورمان صورت پذیرفته است که در روندی تکامل یافته با عبور از دوره‌های مختلف کامل تر شده است، بی شک کنکاشی بر سوابق کشورهای این چنینی از تکرار آزمونهایی که با صرف دوره‌های مختلف و سرمایه‌های عظیم حاصل شده، جلوگیری و با بکارگیری تجارب مثبت خارجی و داخلی روند دستیابی به نتایج پایدار را تسهیل می‌نماید، لذا در ادامه به تجزیه و تحلیل سوابق کشورهای انگلستان، ایتالیا و فرانسه پرداخته می‌شود.

تجزیه و تحلیل

از مجموع تجارب مرمت شهری بافت‌های قدیمی در شهرهای انگلستان می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- مرمت شهری در انگلستان متکی بر درآمدزایی است، به عبارتی عوامل تشویق‌کننده برای معاصر نمودن بافت در دستور کار قرار گرفته و به عامل

گردشگری نقش اساسی واگذار شده است.
- ارتقا و تسهیل سطح مشارکتی و اقناع مردم و ساکنان برای حفاظت از آثار تاریخی و شرکت در امر مرمت
- شناخت دقیق و همه جانبه بافت کهن در بنا، مجموعه و بافت
- نظارت بر ائینه منفرد و نشانه‌های قابل توجه ملی
- ضرورت بررسی ویژگی‌های تاریخی، عملکردی و زیبایی شناسی در سطح بنا
- توجه به تراکم شبکه‌های شهری و نحوه دسترسی و ترکیب بافت کهن و جدید در سطح مجموعه و بافت شهری
- ایجاد محیطی بهداشتی و سالم از نظر کالبدی و روانشناختی شهری
- رشد و توسعه گردشگری و جلب سیاحان و جهانگردان
- تقویت بنیه اقتصادی شهر
- تقویت حیات اجتماعی و تضمین اسکان ساکنان
- توجه عمده به ارزش‌های فرهنگی درون بافت

برای توسعه صنعت گردشگری

- توجه به ترمیم شهر، چهره شهری، سیمای شهری، برای هماهنگی بافت‌های کهن و جدید
- معاصر سازی بناهای کهن با نیازهای معاصر
- انتقال کاربری‌های مزاحم یا کم اهمیت به خارج از بافت برای کاهش ترافیک سواره درون بافت
- ایجاد امکانات گردشگری و تفریحی و احداث تاسیسات بهداشتی

- تعیین محدوده تاریخی، تفکیکی بافت کهن به تقسیمات کوچکتر، تعیین حد برای هریک از تقسیمات

- تعیین ارزش هر بنا یک بار بطور ویژه و یک بار برای کل مجموعه به طور کامل

- تعیین نقش هر طرح مرمتی در درون بافت، در درون طرح‌های شهری و در درون طرح‌های منطقه‌ای و آمایشی

اما شیوه برخورد و مداخله در زمینه مرمت شهری در کشور ایتالیا کاملا متفاوت و متضاد است و بیاتر نوعی تقابل سیاسی در آن کشور می‌باشد. دلیل این امر، نفوذ عقاید سیاسی بر شیوه مداخلات و اقدامات صورت گرفته در امر مرمت شهری در این کشور است.

- هدف اصلی در غالب مداخله‌های انجام گرفته، حفاظت از بافت قدیم به عنوان یک ثروت اجتماعی و فرهنگی منحصر به فرد و رونق صنعت گردشگری است.

- پشتوانه‌های اقدامات مرمتی، سرمایه‌های دولتی، تعاونی و خصوصی است.

- نگهداری ساکنان موجود در بافت و حفظ ساختار جمعیتی مهمترین هدف اجتماعی طرح‌های مرمتی است.

شهری بر مواردی چون: حفاظت دقیق از ابنیه با ارزش، تخریب بناهای بی ارزش، ایجاد مجموعه‌های جدید در تلفیق با فضای جدید
- سیاست‌های و راهبردهای آمد و شد سواره طرح‌های مرمتی عمدتاً بر حمل و نقل عمومی تکیه دارد.

- اقدامات و مداخله‌های زیر ساختی (تاسیسات شهری) و روساختی (تجهیزات شهری) برای معاصر سازی و تجهیز هر چه بیشتر شهر با توجه به نیازهای ساکنان و گردشگران است.

- شیوه برنامه ریزی بافت‌های قدیمی در این کشور در مقیاس شهر و منطقه صورت می‌پذیرد. (حبیبی و مقصودی، ۱۳۸۱، صص ۷۵ و ۸۳)

از منظر دیگر، از نیمه دوم قرن نوزدهم به بعد، امر دخالت در بافت‌های فرسوده شهری به دو شکل متفاوت انجام شد. از یکسو انگلستان با تدوین قوانین خاص شهری و عمدتاً بهداشتی به منظور پاسخگویی به پاره‌ای از مسایل هسته‌های پر جمعیت قدیمی شهرهای صنعتی، به چاره جویی مبادرت ورزید و از سوی دیگر هم فرانسه از راه امکانات اجرایی و تصمیم گیری‌های بی سابقه، دگرگونی‌های وسیعی را در این زمینه ایجاد کرد. نجارب این دو کشور دارای یک تفاوت اساسی بود به این معنی که در تجربه فرانسه، اقدامات اجرایی نو و پیوسته، محصول تراوشات ذهنی و تفکرات شخصی شهردار پاریس، اوژن هاسمان بود به طوریکه دامنه اقدامات در فرانسه به شکل گسترده‌تر و عمیق‌تری به اجرا گذاشته شد اما برعکس در تجربه انگلستان اقدامات رسمی محصول

مرمت شهری در آغاز نوسازی و بازسازی شهری در قرن بیستم تا به امروز شش دوره خاص را گذرانیده است که هر دوره بنا به شرایط زمانی خود دارای معنا و مفهومی روشن بوده و سرشت زمانه خویش را بازگو می‌کند.

• **دوره اول:** دهه ۱۹۵۰ میلادی، دهه‌ای که عمدتاً با بازسازی و نوسازی‌های پس از جنگ جهانی دوم روبروست، در این دوره مفهوم اصلی بازسازی شهری می‌باشد.

• **دوره دوم:** دهه ۱۹۶۰ میلادی، نبود یا کمبود حیات مدنی اجتماعی در اقدامات بازسازی شهری سبب می‌شود که مفهوم مرمت شهری در این دوره به باززنده سازی یا تجدید حیات شهری متمرکز گردد و نگاه از بازسازی دقیقاً کالبدی به نوسازی اجتماعی و فرهنگی معطوف شود.

• **دوره سوم:** دهه ۱۹۷۰ میلادی، در این دهه با شناخت موقعیت‌ها، امکانات و ارزش‌های نهفته در بافت‌های کهن شهری، تسخیر مجدد این گونه بافت‌ها از سوی شهرداری‌ها و بخش خصوصی در دستور کار قرار گرفت، توانمند سازی این گونه بافت‌ها سبب شد تا اقبال کم توان اقتصادی مستقر در این گونه بافت‌ها مجبور به ترک آنها شده و بافت‌های کهن مرمت شده در اختیار توانگران شهر قرار گیرد.

• **دوره چهارم:** دهه ۱۹۸۰ میلادی، در این دوره تسخیر مجدد بافت‌های کهن فراموش شده یا از توسعه شهری بازمانده و با فرسودگی کالبدی و کارکردی کامل در دستور کار قرار می‌گیرد.

• **دوره پنجم:** دهه ۱۹۹۰ میلادی، این دهه اصولاً با بازنگری در همه زمینه‌های عملی، فلسفی و هنری همراه است، به همین سبب نگاه به نوسازی و مرمت شهری نیز با بازنگری در مورد آنچه در دهه‌های پیشین رخ داده همراه می‌شود. مداخله‌های ناشی از این نگاه، بادر نظر داشتن گذشته و با ملحوظ داشتن هویت‌های تاریخی دوره‌های متفاوت، تولید هویتی جدید متناسب با شرایط زندگی امروزی رادر دستور کار خود قرار داده‌اند.

• **دوره ششم:** آغاز قرن بیست و یکم میلادی، این دوره اصولاً با مفهوم همزیستی، هم‌نشینی و گفتگوی مسالمت آمیز سبک‌ها و فرهنگ‌ها آغاز می‌شود. با این حرکت مفهوم مرمت شهری نیز تعریفی جدید می‌یابد، تعریفی که در آن وجوه فرهنگی و هنری در ایجاد محیط‌های سرزنده، پویا و جذاب شهری غلبه پیدا می‌کند، در دهه‌های پیشین مرمت شهری، احیای کالبد، اقتصاد و وضعیت اجتماعی ساکنان را مورد نظر قرار داده و زمینه را برای پرداخت فرهنگی هنری بافت‌های کهن آماده کرده بود. (حبیبی و مقصودی، ۱۳۸۴، صص ۴ و ۵)

و نتیجه تصمیمات دستگاه‌های قانون گذار و تصمیم گیرنده بود. روند تکامل تجربه بهسازی و نوسازی شهری در قرن بیستم و بیست و یکم:

- اهداف فرهنگی طرح‌های مرمتی در ایتالیا بر حفظ هویت فرهنگی و نقش فرهنگی - تاریخی بافت کهن تاکید دارد.
- مداخلات و اصول کالبدی طرح‌های مرمت

تجارب بهسازی و نوسازی شهری در ایران شهرهای ایران که در طول دوره‌های تاریخی با تکیه بر خلاقیت و ابتکارات ملی به صورت درون زا، به رشد و تکامل رسیده بودند، به تدریج طی چند دهه به کلی دگرگون شدند و خصوصیات کالبدی، ارزش‌های فرهنگی، ویژگی‌های اجتماعی، هنری و تاریخی خود را از دست دادند. تغییرات بطنی از انقلاب مشروطیت آغاز شد و از دهه ۱۳۰۰ شمسی با پذیرش مدرنیسته و تبعیت از الگوهای غربی، تغییرات وسیع‌تر آغاز شد. این تحولات باعث از هم گسیختگی بافت قدیمی شهرهای ایران شد و به آرامی با پذیرش الگوهای برون زا و با گسترش در تمام زمینه‌های تمرکز گرایی، مشکلاتی چون تراکم زیاد جمعیت، آلودگی، حاشیه نشینی و... ابتدا در تهران و سپس سایر شهرهای بزرگ رادر بر گرفت.

به‌رغم آنکه پیشینه شهرسازی در ایران به گذشته‌های بسیار دور بازمی‌گردد، تهیه طرح‌های توسعه شهری نوین در کشورمان سابقه چندان طولانی ندارد و ریشه‌های تاریخی آن به آغاز قرن معاصر بازمی‌گردد. توسعه شهری در مفهوم تاریخی - اجتماعی خود، در واقع بازتاب توسعه اقتصادی - اجتماعی در مقیاس ملی محسوب می‌شود. از این دیدگاه، با توجه به تحولات اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی عمومی ایران در دوران جدید، می‌توان سه مرحله اساسی در تحولات شهرنشینی و شهرسازی کشور تشخیص داد:

۱- دوران آغاز تحولات و زمینه‌های پیدایش الگوهای غربی (دوران نوگرایی از انقلاب مشروطه تا ۱۳۰۰ خورشیدی)

تحت نفوذ اقتصادی - سیاسی سرمایه داری جهانی نخستین مظاهر تمدن صنعتی مثل کارخانه‌ها، تلگراف، درشکه، واگن اسی، راه آهن، اتومبیل، بیمارستان، دارالفنون و غیره به جامعه ایران که اکثر مردم آن روستائین بودند رسوخ پیدا کرد. به دنبال این تحولات، اولین تغییرات مدیریتی - کالبدی نیز در شهرهای بزرگ ایران مثل تصویب اولین قانون شهرداری‌ها در سال ۱۲۸۳، بلوار سازی، خیابان کشی، کوشک سازی، پارک سازی و مانند اینها پدیدار شد. بویژه شهر تهران به عنوان پایتخت کشور، با تقلید از الگوی پاریس رویه توسعه و نوسازی نهاد.

۲- دوره نوسازی و مداخلات در بافت‌های شهری (۱۳۰۰ تا ۱۳۴۰)

در این دوره دگرگونی کالبد شهر در دستور کار قرار گرفت. با این باور که دگرگونی‌های کالبدی و شکلی، تغییرات پایه‌ای را سبب خواهد شد. در این دوره همراه با رشد اقتصاد سرمایه داری در کشور و زیر فشار سیاست رسمی تجدد طلبی روند شهر نشینی و نوسازی شهری قوت گرفت.

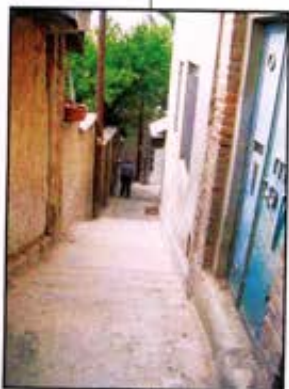
در این دوره با وضع قوانین و اجرای آنها تمامی محلات و بافت‌های شهری را تحت تأثیر قرار داده و باعث از هم گسیختگی بافت‌های قدیمی و ساختار قضایی شهر شد.

۳- دوره تسلط نوسازی و عمران شهر بر اساس طرح‌های کلیشه‌ای جامع (۱۳۴۱ تا ۱۳۵۷)

پس از تشکیل سازمان برنامه در ایران و حضور کارشناسان آمریکایی (گروه دانشگاه‌هاروارد) در تهیه برنامه‌های توسعه و عمران اقتصادی در ایران و جامعیت و مشروعیت بخشیدن به نظریه برنامه‌ریزی جامع، الگوی توسعه در این دوره زیر نفوذ همه جانبه ایالات متحده آمریکا، تابعی از الگوی توسعه اقتصادی - اجتماعی بود که برادغام بازار ملی در بازار جهانی و رشد برون زا و تأکید بر معیارهای کمی اتکا داشت. به این ترتیب در برنامه عمرانی دستگاه‌های دولتی به طور کامل عهدهار تهیه طرح‌های شهری بر اساس خدمات همسان و تصویب متمرکز شدند و در نتیجه طرح‌های شهرسازی بطور کامل به صورت شهرسازی امرانه به مرحله اجرا درآمد.

۴- رواج الگوهای متعدد برنامه ریزی (۱۳۵۷ تاکنون)

رشد سریع شهرنشینی و به تبع آن گسترش کالبدی شهرها که از اوایل دهه ۵۰ در کشور شروع شده بود در این دوره نیز به اشکال رسمی در چارچوب طرح‌های جامع و تفصیلی و غیر رسمی به اشکال سکونتگاه‌های خودرو و بافت‌های حاشیه‌ای با شدت بیشتری ادامه یافت. گسترش افقی، دگرگونی ساختار کالبدی، شتاب بی‌رویه، افزایش محدوده‌های شهری به اشکال موزون و ناموزون و نادیده گرفتن قابلیت‌ها و فرصت‌های درونی از عمده ترین ویژگی‌های این گسترش شتابان است. در چنین وضعیتی از گسترش شهری که به هیچ عنوان نمی‌توان مفهوم توسعه را بر آن اطلاق کرد، بافت‌های مرکزی و قدیمی با وجود داشتن ویژگی‌های هویتی، با کمبودهای زیرساختی و خدماتی روبرو شده و روند فرسایش را طی کردند. در چنین شرایطی لزوم حفظ و باززنده سازی بافت‌های قدیمی و نوسازی مراکز شهرها در قالب تهیه و اجرای طرح‌های روانبخشی مورد تأکید قرار گرفت. می‌توان گفت که به موازات انقلاب اسلامی و سال‌های ابتدایی پس از آن نظام برنامه ریزی و اجرایی کشور تحت تأثیر فشارهای خارجی (جنگ تحمیلی، تحریم‌های اقتصادی - اجتماعی و...) و فشارهای داخلی (مهاجرت شدید و بی‌رویه روستایی، توسعه‌های شدید و بی‌رویه شهری، پیش‌بینی‌های دور از واقعیت مدیران و برنامه ریزان شهری و منطقه‌ای دچار تنش و آشفتگی شد و کنترل و مهار توسعه

» به رغم آنکه پیشینه

شهرسازی در ایران به گذشته‌های بسیار دور بازمی‌گردد، تهیه طرح‌های توسعه شهری نوین در کشورمان سابقه چندان طولانی ندارد و ریشه‌های تاریخی آن به آغاز قرن معاصر بازمی‌گردد توسعه شهری در مفهوم تاریخی اجتماعی خود، در واقع بازتاب توسعه اقتصادی - اجتماعی در مقیاس ملی محسوب می‌شود»

ارزش و هویت تاریخی
 ۳- متوقف ساختن آهنگ رشد سریع بافت‌های پیرامون با ارتقاء کیفی محیط شهری در بافت‌های مرکزی
 ۴- ایجاد فضاهای شهری با سیمای شاخص و قابل توجه از طریق طراحی شهری در طی تهیه طرح‌ها
 ۵- استقرار مجدد جمعیت در بافت‌های مساله دار به ویژه در بافت‌های قدیمی مراکز شهرها (وزارت کشور، ۱۳۷۸، ص ۶۷ و ۶۸)

سیاست گذاری‌های برنامه عمرانی سوم (۱۳۷۹-۱۳۸۳) بیشتر از طریق آگاهی دادن به مردم به منظور حفظ و حراست از میراث فرهنگی و ترغیب و تشویق مردم به حفظ و حراست از آنها، ایجاد شرکت‌های مشاوره‌ای از جمله شرکت مسکن سازان، ایجاد قطب‌های علمی- پژوهشی برای دستیابی به راهکارهای حفاظت، بهسازی و نوسازی شهری، توسعه شهرهای ایرانی- اسلامی و بهسازی و نوسازی بوم گرایانه بود. در میان ویژگی‌های خاص برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸)، تهیه و تنظیم این برنامه در چارچوب چشم انداز بلند مدت کشور، از جایگاه و اهمیت خاصی برخوردار است.

در سده ۶۲ برنامه عمرانی چهارم در زمینه عمران شهری و پیامدهای مداخلات در بافت‌های قدیمی آمده است: دولت موظف است به منظور هویت بخشی به سیمای شهر و روستا، باز آفرینی و روز آمد سازی معماری ایرانی- اسلامی، رعایت معیارهای پیشرفته برای ایمنی بنا و استحکام ساخت و سازها و دستیابی به توسعه پایدار و موزون شهرها و روستاها و بهبود محیط زندگی، اقدامات خود را در بخش‌های عمران شهری و روستایی، مسکن و احیای بافت فرسوده شهری به عمل آورد.

نمونه اقدامات بهسازی و نوسازی در ایران
 به رغم فقدان راهکارهای مشخص برای بهسازی و نوسازی، در سال‌های اخیر در این زمینه سلسله اقداماتی صورت پذیرفته است. اولین طرح‌های نوسازی تحت عنوان تجمیع مطرح شدند. از جمله بزرگترین این طرح‌ها، بافت پیرامونی حرم مطهر امام رضا (ع) به مساحت ۳۶۰ هکتار بود. پیش از آن در مقیاس‌های کوچکتر و در شهرهایی چون اصفهان، شیراز، تبریز، زنجان، کرمانشاه، بندرعباس، قم و برخی دیگر از شهرهای کشور، به ویژه بافت قدیم آنها در محدوده‌هایی از ۴ تا ۵۰ هکتار، چنین طرح‌هایی تهیه شد.

بعد از چند سال تهیه طرح‌های نوسازی و بهسازی و مواجهه با عدم موفقیت و مشکلات اجرای آن، این نتیجه حاصل شد که این طرح‌ها چون برپایه نوعی شهرسازی آمرانه و بدون حضور مردم تهیه شده است، در عمل ناکارآمد بوده اند. در واقع

شهری غالباً توسط طرح‌های جامع و تفصیلی مصوب یا در مرحله تهیه و تصویب صورت می‌گرفت. از این رو برنامه‌ای مدون و شاخص جهت توسعه کالبدی ساماندهی و احیاء بافت‌های قدیمی و تاریخی شهری که رو به فرسودگی بودند وجود نداشت. باین وجود، معاونت امور محلی و عمران شهری در وزارت کشور مامور جلوگیری از گسترش و توسعه بی رویه شهری را برعهده گرفت. از مهمترین اهداف این معاونت لزوم حفظ و نگهداری و باززنده سازی بافت‌های قدیمی و بهسازی و نوسازی آن بوده است. (حبیبی و همکاران، ۱۳۸۶)

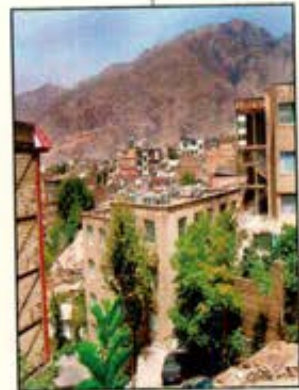
در برنامه دوم توسعه موضوع بهسازی بافت‌های فرسوده (مساله دار) به طور مشخص در قالب برنامه‌ها و پروژه‌های ذریط مطرح شد که هدف آن استفاده بهینه از زمین از طریق اصلاح بافت‌های فرسوده و مساله دار، مرمت و بهسازی ساختمان‌ها و نوسازی و اصلاح محله‌های قدیمی بود. مهمترین مساله‌ای که در این برنامه در بخش مسکن و عمران شهری در بافت‌های فرسوده مطرح شد تجمیع قطعات در مناطق شهری بود. همچنین بهسازی و نوسازی بافت‌های مساله دار شهری با حفظ هویت بافت‌های با ارزش از سیاست‌ها و خط مشی‌های مورد توجه در این برنامه بود.

با شروع برنامه دوم توسعه، سیاست توجه به توسعه درونی شهرها شکل رسمی تری به خود گرفت در سال ۱۳۷۳ و در راستای اهداف برنامه، طرح تعیین نقاط مناسب خانه سازی در چهل شهر ایران تهیه شد.

همچنین در راستای این طرح حوزه‌هایی در بافت شهری به نام بافت مساله دار معرفی شد. در همین دوره بود که دفتر بهسازی و نوسازی بافت شهری وزارت مسکن و شهرسازی با تفکر تجمیع در بافت قدیم، شرح خدمات تیپ جدیدی ارائه کرد:

- ۱- حفاظت و مرمت بناهای موجود
 - ۲- تخریب بخشی از بافت که ارزش نگهداری و مرمت ندارد.
 - ۳- طراحی کاربری مورد نیاز و ساخت ابنیه مربوط
- از سوی دیگر جامعه مهندسان مشاور ایران با ارائه شرح خدمات پیشنهادی جدیدی، راهبردهای جدیدی را برای بهسازی بافت‌های مساله دار مطرح کردند که به صورت شرح خدمات مورد استفاده واقع شد که دارای اهداف ذیل می‌باشد:

- ۱- تحویل و بهبود در وضع موجود شهرها و ارتقای کیفی وضعیت شهرها با انجام مداخلات و اقدامات ویژه
- ۲- باززنده سازی بخش‌های مساله دار شهری اعم بافت‌های با ارزش تاریخی و بافت‌های بدون

۹۹ بعد از چند سال تهیه طرح‌های نوسازی و بهسازی و مواجهه با عدم موفقیت و مشکلات اجرای آن، این نتیجه حاصل شد که این طرح‌ها چون برپایه نوعی شهرسازی آمرانه و بدون حضور مردم تهیه شده است، در عمل ناکارآمد بوده اند. در واقع وقتی این طرح‌ها به نتیجه نرسیدند، مشخص شد بدون حضور و مشارکت مردم این کارها عملی نخواهد شد **۹۹**

جدول شماره (۱): مقایسه راهبردهای مداخله در بافت‌های شهری ایران و کشورهای توسعه یافته

کشورهای توسعه یافته	ایران
حفاظت از مراکز سنتی شهر و حداقل تخریب و مداخله کالبدی از اهداف اساسی است.	تخریب و تعرض جزء اساسی مداخله کالبدی است.
تغییر کاربری و انتقال کاربری‌های جانبی جمعیت همچون فضاهای فرهنگی و تفریحی ممنوع است.	بافت بر 90 سازمانهای دولتی و تفریحی از بافت قدیم مهاجرت کرده اند.
هرگونه رشد در فر توسعه ناشی از جهت‌تایم آرام یا ساخت نامرتب شهر می باشد. این رویکردی آرام و آرگانه عمدتا بر تداوم و تکامل بخشی ویژگی های بافت قدیم شهری تأکید دارد و نه گسستگی.	هرگونه رشد و توسعه بدون توجه به کیفیت شهر به صورت مجزا مورد بررسی قرار می گیرد و لقطه‌ای از بافت بین میانه، اولین ویژگی های بافت قدیم شهر و بافت جدید و نوسازی شهری، باعث زوال کالبدی قدیمی شهر، از خود بیگانگی و هویت شهری می گردد.
محل زندگی و تجمع اقشار و مهاجران مرفه و منطقه اعیان نشین شهر می باشد.	محل زندگی و تجمع اقشار فقیر و کم درآمد شهر می باشد.
فرزاد بومی و ساکنان قدیمی به بافت تعلق خاطر دیرینه و توانایی نوسازی و بهسازی آن را دارند.	فرزاد غیر بومی و ساکنان جدید به بافت تعلق خاطر کمی داشته و از توانایی مالی چندانی برخوردار نیستند.
فرزاد بومی تمایلی به ترک بافت قدیم و مراکز سنتی شهر ندارد.	فرزاد بومی در پی ترک بافت و مهاجرت به محلات نوساز هستند.
کسب بافت قدیم شهر با نیازهای زندگی امروزی ضمن حفظ هویت تاریخی آن، مانع تخریب آن از ساکنان بومی و طبقات متوسط و بالایی اقتصادی - اجتماعی شده است.	عدم تطابق بافت قدیم شهر با نیازهای امروزی مشکلات و نارسایی های آن باعث تخلیه آن از ساکنان بومی و طبقات متوسط و بالایی اجتماعی - اقتصادی است.
امروزه اکثری حاکم پست مرتبم اعتماد دارد ریشه های هر الهامی در ویژگیهای معنی جستجو گردد به عبارتی پست مرتبم به عنوان تکمیل کننده ارزشهای سنتی و بافت بروز شدن کالبد و عملکرد می گردد.	انگیزه کنونی در دوران مدرنیسم است. و این انگیزه با طرحهای تکراری و تقلید گویاگرفته به عنوان ماشین تخریب ارزشها و عملکرد حاصل می کند.
هدف اصلی طرحهای توسعه تا قبل از دهه 1970 سازگاری بین شهر و وسایل نقلیه بود. و برترانه ریزی حمل و نقل شهری اساسی برترانه ریزی بود اما امروزه اساسی برترانه ریزی بر توسعه پایدار شهری است.	هدف اساسی تا به امروز سازگاری و تحمیل عنصر جدید شهری (توسیع) بر بافت قدیم بوده است. و برترانه ریزی حمل و نقل به عنوان یکی از محورهای اساسی طرحها محسوب می شوند.
حفاظت از بافت ارگانیک و محله بندی قدیمی و عدم دخالت موثر در شالوده شکنی ساختار فضایی.	توسیع جراحی های فیزیکی و به هم ریختن ساختار فضایی.
توسیع ورود گردشگران و جهانگردان خارجی و داخلی و امکان استفاده موثر از درآمد حاصله.	عدم ایجاد تسهیلات ورود گردشگران و جهانگردان داخلی و خارجی و عدم امکان استفاده موثر از درآمد حاصله.
مدیریت واحد شهری امکان تحقق پذیری طرحها را به شدت افزایش می دهد.	عدم وجود مدیریت واحد شهری امکان تحقق پذیری طرحها را به شدت کاهش می دهد.
شده اقدام به ارتگال مختلف بهسازی، نوسازی و بازسازی می باشد.	شده اقدام بر اساس تخریب و نوسازی و به صورت ناقص اجرا می شود.

حفظ و احیا و بازسازی بافت تاریخی ستان، فصل نامه هفت شهر، شماره ۸، تابستان و پاییز ۱۳۸۰

- رضازاده، راضیه و عباس زادگان، مصطفی، جزوه درسی کارگاه برنامه ریزی محله، دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۸۶

- سازمان نوسازی شهر تهران، شرح خدمات نوسازی بافت‌های فرسوده شهری، ۱۳۸۷

- سیف الدینی، فرانک، فرهنگ واژگان برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای، ۱۳۸۵، نشر آبیژن

- شجاعی، علی و پور احمد، احمد، بهسازی و نوسازی شهری از دید علم جغرافیا، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۵

- شوائی، فرانسواز، شهرسازی، تحلیلات و واقعیات، ترجمه سید محسن حبیبی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۵

- عنادلیب، علیرضا، راهبردها و سیاست‌های نوسازی بافت‌های فرسوده شهر تهران، سازمان نوسازی شهر تهران و نشر ری پور، چاپ دوم، ۱۳۸۶

- کلاتری، حسین و پور احمد، احمد، فنون و تجارب برنامه ریزی مرمت بافت‌ها تاریخی شهرها، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی، چاپ دوم، ۱۳۸۵

- قلامکی، منصور، باززنده سازی بناها و شهرهای تاریخی، انتشارات دانشگاه تهران چاپ سوم، ۱۳۷۵

- مجموعه اطلاعات، آمار و مقالات شهری، شرکت مازن تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران

- مهندسین مشاور ساران، راهنمای شناسایی و مداخله در بافت‌های فرسوده مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، خرداد ۱۳۸۴

توجه به ارزش‌های فرهنگی و هنری و اصالت بخشیدن و تبدیل میراث شهری به ثروت شهری در بافت‌های قدیمی و کهن و بکارگیری راه‌حل‌هایی از دل ویژگی‌ها بومی در جهت دستیابی به توسعه پایدار شهری بوده است. حاصل کار هم سکونت اقشار مرفه و ثروتمند جامعه در بافت‌های کهن و قدیمی، به عنوان مدعایی بر تحقق اهداف در ارتقای منزلت بافت‌های کهن و قدیمی با اقدامات بهسازی و نوسازی بوده است.

آنچه از تجارب نوسازی و بهسازی شهری در ایران حاصل می‌شود، نبود برنامه ریزی جامع و یکپارچه، توجه بیشتر به جنبه‌های کالبدی، وسعت و عمق بالای مداخلات، نادیده گرفتن ساکنان، نبود منافع مادی جهت ساکنان، تحقق‌پذیری کم، اجرای ناقص، شرایط اقتصادی ناپایدار و نبود مدیریت شهری واحد، مشارکت ناچیز ساکنان و در یک کلام، عدم توجه به اصول توسعه پایدار شهری را می‌توان برشمرد.

بدون شک با وجود تجارب موفق جهانی می‌باید با بکارگیری خطوط اصلی اقدامات کشورهای موفق و هماهنگ سازی با ارزش‌ها و ویژگی‌ها ملی قدم‌های بلندتری در دستیابی به تحقق اقدامات بهسازی و نوسازی شهری برداشته شود.

وقتی این طرح‌ها به نتیجه نرسیدند، مشخص شد بدون حضور و مشارکت مردم این کارها عملی نخواهد شد. (عنادلیب و حاجی علی اکبری، ۱۳۸۷، ص ۳۵).

از بزرگترین طرح‌های نوسازی در شهر تهران طرح محور نواب است که اقدامات صورت گرفته پروژه محور و نه محله محور بوده‌اند. پس از گذشت بیش از ۱۸ سال از شروع به طرح و اجرا، فقط ۶۰ درصد اقدامات کالبدی به انجام رسیده است. (عنادلیب و حاجی علی اکبری، ۱۳۸۷، ص ۳۶). این در حالی است که اقدامات نوسازی با وجود صرف هزینه‌های فراوان و مدت طولانی اجرا، مشکلات اقتصادی و اجتماعی و حتی کالبدی فراوانی را در پی داشته است که می‌توان به افزایش تراکم جمعیتی، عدم حس تعلق به مکان در جمعیت انتقال یافته، گسستگی محلات پیرامونی، از بین رفتن ساختار فضایی محلات، عدم اتصال منعطف بافت جدید و قدیم، تمایل جمعیت جدید به جایجایی مجدد، آلودگی‌های محیطی و... اشاره کرد که پروژه را در حد نوسازی صرفاً کالبدی تسزل داده و از بکارگیری اصول توسعه پایدار شهری بهره‌ای نبرده است.

نتیجه‌گیری

از ویژگی‌ها بهسازی و نوسازی کشورهای توسعه یافته، بازنگری در اقدامات صورت گرفته در طی دوره‌های مختلف بوده است به طوریکه در طی روندی تکاملی از اقدامات صرفاً کالبدی، ساخت و سازی و پروژه محور به اقداماتی بارویکردی به ایجاد حیات اجتماعی و اقتصادی در کالبد و سپس توجه به ارزش‌های تاریخی، اجتماعی و مذهبی و بکارگیری مشارکت مردم و در نهایت

منابع:

- حبیبی، سید محسن و مقصودی، ملیحه، مرمت شهری، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۱

- حبیبی، کیومرث و همکاران، بهسازی و نوسازی بافت‌های کهن شهری، انتشارات دانشگاه کردستان و شرکت بهسازی و عمران شهری، ۱۳۸۶

- رضازاده، راضیه، حفظ بافت تاریخی به منابه حفظ فرهنگ ملی، مجله معماری و شهرسازی، ۱۳۷۵

- رضازاده، راضیه و عباس زادگان، مصطفی، نگاهی به طرح

- Michigan Land Use Leadership Council, Principles and Recommendations for Urban Revitalization.

- www.bura.org.uk (The British Urban Regeneration Association)

- www.eukn.org e-library/urban policy

- www.learnsd.org portal

- www.tehran.ir

- www.udro.org.ir

- www.urbanrevitalization.net

رویکرد مشارکتی در بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و نامناسب شهری

«ضرورت‌ها و فرصت‌ها»^۱

مقدمه:

نزدیک به پنج دهه است که مفهوم فرسودگی برای بخشی از بافت‌های شهری که دارای مشکلات زیر ساختمانی، اجتماعی و اقتصادی است به کار می‌رود. عدم اتخاذ سیاست‌ها و تدابیر مناسب و کارآمد در عرصه برنامه ریزی شهری، نه تنها امکان توسعه پایدار و تحقق فرصت‌های بالقوه را در فرآیند توسعه شهری کشورهای در حال توسعه به مخاطره افکند، بلکه به تدریج موجب فرسودگی و ناکارآمدی بخش قابل توجهی از بافت‌های شهری شده و بنیان‌های شهروندی را با چالش‌های جدی مواجه ساخته است.

با حادث شدن موضوع بافت‌های فرسوده شهری و با گذر از تجربه‌های ناموفق مداخله در این بافت‌ها که ناشی از عدم انطباق تغییرات صورت گرفته با نیازهای واقعی ساکنان بوده و ارزش‌ها و فرصت‌های نهفته در آنها، در تنگنای عدم قابلیت بافت برای انطباق با ضروریات زندگی جدید در آستانه اضمحلال کامل واقع شده، رویکرد جدیدی تحت عنوان رویکرد مشارکتی شهروندان در بهسازی و نوسازی این بافت‌ها، با هدف بهبود و ارتقای محیطی و کالبدی و بالا بردن میزان مشارکت مردم در تغییرات سازمان فضایی شهر مطرح شد که تجربه‌های موفق جهانی و تا حدی چند نمونه داخلی، ضرورت بکارگیری این راهبرد را در مواجهه با بافت‌های فرسوده موجود در سطح شهرهای کشور نشان می‌دهد.

دکتر سیمین حناچی
عضو هیات مدیره سازمان
نظام مهندسی ساختمان استان تهران

مهندس علی صفرزاد
کارشناس ارشد شهرسازی

تعریف مشارکت و تاریخچه آن:

مشارکت مقوله و مفهوم تازه‌ای نیست و ریشه‌های آن را می‌توان در دولت شهرهای یونان باستان پی جویی کرد. در حال حاضر مشارکت شهروندان در امور سیاسی و اجتماعی، اصلی مورد قبول در تمام کشورهای توسعه یافته و بسیاری از کشورهای در حال توسعه است. از نظر باتک جهانی «مشارکت فرایندی است که از طریق آن، بهره‌وران، کنترل خود را بر روند برنامه‌های توسعه و تصمیمات و منابعی که مرتبط با برنامه است، با هم تقسیم می‌کنند»^۱.

مشارکت شهروندان در امور مربوط به شهر و شهرسازی ابتدا در اواخر دهه ۱۹۵۰ و اوایل دهه ۱۹۶۰ در آمریکا شکل گرفت و سپس در نیمه دوم دهه ۱۹۶۰ در انگلستان مطرح شد و پس از آن، کشورهای دموکراتیک دیگر از آن استقبال کردند.

نظریه‌های شهرسازی مشارکتی:

از نیمه دوم دهه ۱۹۶۰ به بعد نظریه‌های متعددی در زمینه برنامه ریزی و شهرسازی مشارکتی مطرح شده است که از جمله مهم ترین آنها عبارتند از:

۱- نظریه نردبان مشارکت ارزشناپن^۲ (۱۹۶۹): وی مشارکت شهروندی را با تعبیر قدرت شهروندی به کار گرفت و معتقد است که بطور کلی مشارکت به سه سطح: (۱) محرومیت از مشارکت (۲) مشارکت جزئی (۳) قدرت

شهروندان، در قالب هشت پله تقسیم می‌شود (اوست هوپی زن، ۱۳۷۷، ۹۷).

۲- نظریه جیمز میجلی (۱۹۸۶): میجلی بر مبنای پاسخ دولت‌ها به مشارکت، آن را به چهار شیوه تقسیم می‌کند: الف) ضد مشارکتی ب) مشارکت هدایت شده ج) مشارکت فزاینده د) مشارکت واقعی (ازکیاو غفاری، ۱۳۸۳، ۱۶۴).

۳- نظریه اسکات دیوید سون (۱۹۹۸): در این نظریه، تصمیم‌گیری در تعاملی مستمر بین دولت و شهروندان از طریق گردونه مشارکت، صورت می‌گیرد. در این گردونه سطوح چهارگانه‌ای برای مشارکت مطرح می‌شود که تقدم و تاخر و ترتیب خاصی میان سطوح وجود ندارد؛ این سطوح عبارتند از:

- ۱) اطلاع رسانی
- ۲) مشاوره
- ۳) مشارکت

۴) توانمندسازی (شریفیان ثانی، ۱۳۸۰، ۴۷).

۵- نظریه دیوید دریسکل^۳ (۲۰۰۲): در این نظریه انواع مشارکت به دو حوزه کلی مشارکت و نامشارکت تقسیم می‌شود و معیار تقسیم‌بندی انواع مشارکت، میزان واگذاری اختیار و قدرت تصمیم‌گیری و میزان تعامل و همکاری با جامعه است (سعیدی رضوانی و توکلی، ۱۳۸۷، ۳۳).

۵ - نظریه میانجیگری^۱ (۲۰۰۴): این نظریه در فضای فرهنگی بریتانیا مطرح شده و آنچه به آن تاکید فراوانی شده، تفاوت قائل شدن میان مشارکت عمومی و مشاوره عمومی با برنامه ریزی مشارکتی و حرکت به سوی برنامه ریزی مشارکتی مبتنی بر اصول اساسی میانجیگری است (سعیدی رضوانی، هادی، ۱۳۸۴، ۲۱).

ضرورت جلب مشارکت مردم در طرح‌های توسعه شهری

جوهره مفهوم مشارکت در شهرسازی، خلق فضاهایی هر چه مطلوب‌تر و پایدارتر برای ساکنان محلی است. مشارکت در نظریات امروزی و دستورالعمل‌های جهانی یکی از اصلی‌ترین و مقبول‌ترین راهبردها برای نیل به حداکثر مطلوبیت و پایداری است. نظریه‌های برنامه ریزی در جهان امروز، هر روز بیش از گذشته به مشارکتی و انسانی شدن طرح‌ها تاکید می‌کنند. این امر به آن علت است که اشکالات و کاستی‌های شهرسازی آمرانه روز به روز بیشتر مشخص می‌شود و به لزوم بکارگیری روش‌های مشارکتی در طرح‌های توسعه شهری و نیز فرصت‌های بوجود آمده منتج از آن صحنه می‌گذارد.

از بسدو پیدایش بافت‌های فرسوده، راهکارهای متعددی در مواجهه با آنها به کار گرفته شده است، به طوری که تا قبل از دهه ۷۰ میلادی عمدتاً بر طرح‌های کالبدی استوار بوده و اکثراً هم ناکام مانده است.

با گذر از تجربه‌های جهانی متفاوت در بهسازی و نوسازی این بافت‌ها و عدم تحقق پذیری اغلب این طرح‌ها، که ناشی از عدم انطباق تغییرات صورت گرفته با نیازهای واقعی ساکنان بوده، به تدریج نقش مردم در بهسازی و نوسازی بافت‌ها آشکار شد و امروزه تقریباً در تمامی پروژه‌های مربوط به بافت قدیم و فرسوده و اسکان‌های غیر رسمی قطعاً به روش‌های مختلفی تلاش می‌شود که از مشارکت ساکنان بافت‌ها بهره گرفته شود. این رویکرد متأثر از نظریه‌های شهرسازی مشارکتی دهه‌های آخرین قرن بیستم میلادی بوده و هدف آن، بالا بردن میزان مشارکت مردم در تغییرات سازمان فضایی شهر است.

در کشور ما نیز بعد از تجربه‌های ناموفق مداخله در بافت‌های شهری، از دهه ۷۰ به بعد در همایش‌های مربوط به مرمت شهری، تأکید ویژه‌ای بر توجه به نقش مشارکت مردم در بهسازی و نوسازی بافت‌ها در بخش توصیه‌های قطعنامه‌ها شده و ضرورت تدوین سندی که به فقدان برنامه‌ها و سیاست گذاری‌های مشخص در رابطه با مشارکت مردم در طرح‌های شهری پایان دهد، بیش از پیش مشخص می‌شود.

لذا با توجه به شرایط کنونی جامعه و مدیریت شهری در ایران آنچه که ضرورت توجه به مشارکت مردم در طرح‌های شهرسازی را بیشتر

جوهره مفهوم مشارکت در شهرسازی، خلق فضاهایی هر چه مطلوب‌تر و پایدارتر برای ساکنان محلی است

مشارکت در نظریات امروزی و دستورالعمل‌های جهانی یکی از اصلی‌ترین و مقبول‌ترین راهبردها برای نیل به حداکثر مطلوبیت و پایداری است

می‌نمایند به این شرح است:

- ۱ - اهمیت یافتن نقش مردم در مشروعیت بخشیدن به طرح‌ها
- ۲ - تاکید بر مشارکت مردم در بیانیه‌ها و مصوبات جهانی مرتبط
- ۳ - رفع نیازهای ضروری و به روز ساکنان محلی تنها از طریق مشارکت مردم در طرح‌ها محقق می‌شود.

فرصت‌ها و مزایای شهرسازی مشارکتی

عمده‌ترین فرصت‌ها و مزایای شهرسازی مشارکتی به قرار زیر است:

الف- سهم شدن مردم در قدرت: مشارکت مردم در فعالیت‌های اجتماعی - و از آن جمله تهیه برنامه‌ها و طرح‌های شهری - سبب سهم شدن مردم در قدرت سیاسی و مدیریت جامعه می‌شود. ب- افزایش سطح آگاهی‌های عمومی جامعه: مردم از طریق مشارکت، نسبت به حقوق خویش آگاه می‌گردند. آنان به عنوان عاملان فعال عمل خواهند کرد و نه به عنوان پاسخگویان متغیر.

ج- ایجاد حس مسوولیت اجتماعی و تعلق به جامعه: مشارکت عمومی یک حس واقعی و اصیل مسوولیت جمعی و حس وابستگی به جامعه را خلق می‌کند. این امر به نوبه خود سبب درگیر شدن فعالانه مردم در مشارکت و اجرای طرح‌ها می‌شود.

د- بهبود کیفیت طرح‌ها و برنامه‌های شهری: مشارکت مردم در فعالیت‌های شهرسازی از راههای زیر سبب بهبود کیفیت طرح‌ها و برنامه‌های شهری می‌شود:

- اتخاذ تصمیمات درست‌تر و منطقی‌تر
- تدوین هدف‌های صحیح‌تر برای برنامه‌ها و طرح‌های شهری، با توجه به شناخت بهتر نیازهای مردم
- افزایش شناخت برنامه ریزان نسبت به شهر و

محل مورد برنامه ریزی

- برقراری پیوند بین مردم و طرح‌ها و برنامه‌های شهری

- ازدیاد نیروی انسانی مورد نیاز اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها

- کاهش هزینه و زمان اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها

- ارتقای کیفیت اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها

- گسترش منابع مالی مورد نیاز طرح‌ها و برنامه‌ها

ه- پذیرش طرح‌ها و برنامه‌های شهری به وسیله مردم: هنگامی که مردم در تهیه یک طرح مشارکت داشته باشند، طبعاً طرح بیشتر با نیازها، خواسته‌ها، علایق و سلیقه‌های آنان مطابقت یافته و همین امر سبب پذیرش طرح‌ها به وسیله آنان می‌شود.

و- عدم تمرکز برنامه ریزی: یکی از آثار مثبت شهرسازی مشارکتی، تمرکز زدایی در امر برنامه ریزی است.

ز- بازآموزی شهرسازان: مشارکت شهروندان در فرایند شهرسازی، جریانی دو سویه است که در آن هم شهروندان و هم برنامه ریزان و تصمیم گیرندگان در فرایند آموزشی و یادگیری وارد می‌شوند.

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

ح- دستیابی به مدیریت بهتر جوامع: مشارکت عمومی یکی از عناصر عمده مدیریت خوب و پیش نیازی برای آن گونه توسعه‌ای است که به نیازها، مسائل و اولویت‌های مردم پاسخ می‌دهد (احمدی، ۱۳۸۱، ۴۵-۴۶).

محلی یا سازمان‌هایی که سرمایه، ابزار یا دیگر حمایت‌ها را به منظور اجرای وظایفشان تحت خطوط راهنما - دستور العمل‌های کلی - فراهم کرده‌اند (سید بکایی، ۱۳۷۸: ۱۸-۱۹).

جمع‌بندی دیدگاه‌های پرتی (۱۹۹۴) و کورن وال (۱۹۹۶) در تقسیم‌بندی آنها از سطوح مشارکت، هفت سطح از مشارکت را به دست می‌دهد که بشرح جدول زیر ارائه می‌شود:

موانع مشارکت

بسه رغم اهمیت و ضرورت مشارکت مردمی و تأکید بر نقش قابل توجه آن در کلیه کشورها و مجامع بین‌المللی، به دلیل پیچیدگی، آماده نبودن ساخت نهادی جامعه، نهادینه نشدن همکاری و خودیاری نظام‌های سستی و نظایر آن، مشارکت با موانع و مشکلات چندتی مواجه است که عملاً مانع تحقق آن با موفقیت پروژه‌هایی می‌شود که از طریق مشارکت به اجرا در می‌آیند. برخی از این موانع عبارتند از:

۱- فقدان آموزش شهروندی: شهروندی می‌تواند در حوزه عمومی وارد شده و قبول مسوولیت کنند که دقیقاً با حقوق و وظایف خود آشنا باشند. متأسفانه باید گفت که در جامعه ما، چنین شهروندی کمتر یافت می‌شوند، چرا که مراحل اجتماعی شدن در جامعه ما به شکل سستی بوده و افراد با قوانین، مقررات و حقوق و وظایفشان در حوزه عمومی آشنا نیستند و نظام آموزشی ما بیشتر نصایح و توصیه‌های

اخلاقی را به دانش آموزان می‌دهد.

۲- ترکیب ناهمگون فرهنگی و جمعیتی شهرها: یکی از دغدغه برانگیزترین مسائل اجتماعی کشور ما مهاجرت و نقش آن در ترکیب ناهمگون فرهنگی و جمعیتی شهرها بوده است.

۳- عدم ارتباط مدیریت شهری با نسل جوان: اعظم خاتم معتقد است: «اما دوره‌های مختلفی از توسعه شهرها را پشت سر گذاشته ایم که سهم مهاجرت در آنها متغیر بوده است. اوج این دوره‌ها به دهه چهل بازمی‌گردد که حدود ۶۰ درصد بوده است. این مساله اکنون کاملاً متحول شده و در حال حاضر سهم مهاجرت در افزایش جمعیت شهری تنها یک - سوم است و دو - سوم مربوط به رشد طبیعی جمعیت شهری است.

سهم بالای رشد جمعیت به معنای این است که ما با نسل جدیدی مواجه هستیم؛ نسل جوانی که نیازمند انتقال و دریافت فرهنگ است و این یک ویژگی مهم جوامع شهری کشور ماست و شهرداری‌ها باید سعی کنند ارتباط بیشتری با نسل جوان برقرار کنند. این موضوعی با اهمیت است که بدانیم مشکل ما نسل مهاجر چهل سال پیش نیست، بلکه نسل جوانی است که در شهرها به دنیا آمده، اما آموزه‌های لازم زیستن در شهرها را نیاموخته است».

۴- بسی ثباتی‌های حرفه‌ای و مکانی و اجتماعی: بسی ثباتی حرفه‌ای و تغییرات شغلی در سطح

محللات چیزی نیست که از دیده پوشیده بماند. مغازه دارها مدام حرفه خود را عوض می‌کنند و از میوه فروشی به فروشنده‌گی لوازم التحریر و بعد از مدتی به فروشنده‌گی پوشاک تغییر شغل می‌دهند. اعظم خاتم در این باره می‌گوید: «در حالت رکود و بحران اقتصادی مدام جایجایی شغلی به چشم می‌خورد. الان در سطح شهرها تا ۴۰ درصد نیروی کار، نیروی کار غیر رسمی است؛ یعنی نیروی کاری که در واحدهای بزرگ و تحت نظام تأمین اجتماعی و بیمه حضور ندارند. طی دو دهه گذشته، بخشی از نیروی کار رسمی؛ شامل کارمندان دولت، کارگران صنایع و مراکز خدماتی عمده، وارد فعالیت‌های غیر رسمی مثل کارهای تجاری، مسافرتی و... شده‌اند. نیروی کار غیر رسمی نیروی کاری است که بی ثباتی بالایی دارد و دائم جابه‌جا می‌شود و این در واقع جابه‌جایی ساختار اجتماعی است» (همان). وجه دیگر بی ثباتی اجتماعی در جوامع شهری ما، به بی ثباتی سکونت می‌شود. این بی ثباتی، نتیجه تغییر مکان و جابه‌جایی زیاد جمعیت در سطح شهرهاست.

۵- عدم شکل‌گیری یا فعالیت موثر نهادهای مدنی: شورای شهرهای بزرگ، بیشتر یک نهاد سیاسی شده تا یک نهاد اجتماعی و دموکراسی ناشی از آنها، دموکراسی با واسطه است نه دموکراسی مستقیم. به عنوان مثال برخی محللات تهران در حال حاضر بیش از ۱۰۰ هزار نفر جمعیت دارد؛ یعنی

جدول شماره ۴: طبقه‌بندی هفتگانه سطوح مشارکت مردم

مردم خود بیشتر پروژه بوده، جهت منافع و کمک‌های فنی با نهادهای دیگر تماس می‌گیرند لیکن کنترل منافع پروژه را همچنان در دست خود حفظ می‌کنند. در صورت حمایت دولت و نهادهای غیر دولتی چنین پروژه‌هایی می‌توانند به اجرای کفیل برسند.	خود آگاهی (self-mobilization)
مبتکر پروژه یک نهاد خارجی است که در ارتباط با مردم محلی فعالیت می‌کند. مشارکت به عنوان یک حق شهروندی تلقی نشده، تنها وسیله‌ای جهت رسیدن به اهداف پروژه نیست. مردم در تحلیل مسائل، تدوین برنامه‌های اجرایی و تشکیل نهادهای اجرایی و مدیریتی مشارکت می‌کنند، لذا مردم تأثیر زیادی بر نحوه استفاده از منافع دارند.	مشارکت تعاملی (Interactive participation)
مشارکت از سوی نهاد خارجی به عنوان وسیله‌ای جهت تحقق پروژه، به خصوص کاهش هزینه‌ها از طریق ارایه نیروی کار و مدیریت رایگان تلقی می‌شود. برای مثال مردم بعد از اینکه تصمیمات مهم از سوی نهاد خارجی گرفته شده و اهداف پروژه مشخص می‌شوند جهت تحقق اهداف تعیین شده، مشارکت می‌کنند. در نهایت در چنین شیوه مشارکتی، مردم در جذب اهداف مورد نیاز نهاد خارجی، از اهداف خود دست می‌کشند.	مشارکت عملکردی (Functional participation)
مردم تنها به واکنش نسبت به انگیزه‌های مادی مشارکت می‌کنند (مثلاً در مقابل عرضه کار، پول یا غذا دریافت کنند یا مثلاً در پروژه‌های خود یاری به شرط عرضه نیروی کار و ایجاد ساختمان، زمین و خدمات دریافت می‌کنند).	مشارکت به خاطر انگیزه‌های مادی (participation For Material Incentives)
نظرات مردم به منظور تعیین نیازها و اولویت‌هایشان گرفته می‌شود. لیکن، میزان جمع‌آوری اطلاعات و کنترل تحلیل‌ها بوسیله نهاد خارجی از طریق تشخیص مساله و راه‌حل‌های مورد نظر معین می‌شود. هیچ قدرت تصمیم‌گیری به مردم داده نشده، به علاوه مجربان پروژه هیچ تعهدی نسبت به تحقق اولویت‌های مطرح شده از طرف مردم نمی‌کنند.	اطلاعات دهی و مشورت کردن (consultation and Information - Giving)
به مردم گفته می‌شود که چه چیزی انجام خواهد شد، بدون اینکه نظرات آنها خواسته شده یا قدرتی در تغییر امور داشته باشند.	مشارکت افعالی (Passive participation)
تظاهر به مشارکت است که انجام می‌پذیرد. به عنوان مثال، نمایندگان در هیات‌های رسمی گماشته می‌شوند، بدون اینکه این افراد انتخاب شده یا قدرتی داشته باشند.	فروپوشی (Manipulation and Decoration)

مأخذ: حناچی و همکاران، جلد اول، ۱۳۷۸: ۵۵

به اندازه بزرگترین شهرهای دوران گذشته، ولی هیچ تشکیلاتی برای اداره خود ندارند و نمی‌توانند تقاضاهای خود را اعلام کنند و برآورده سازند. به اعتقاد کمال اطهاری: «شهرداری‌ها نیز مانند شوراهای نهادهای اجتماعی هستند، ولی اکنون از نظارت مردم خارج شده‌اند. شهرداری‌ها از دیوان سالاری گذشته به فن سالاری کنونی رسیده‌اند و در بهترین وضعیت مقر نخبگان هستند، نه نهادی در خدمت مردم و نظرات آنان!» (همان).

در این زمینه، مشکل اینجاست که نهادهای مدنی و تشکیلاتی مردمی ایجاد نشده‌اند تا از این طریق، نظرات مردم را به نهادهای اجتماعی فوق منتقل کنند. نهادهای مدنی واسطه میان مردم و نهادهای اجتماعی هستند. مجامع صنفی، اتحادیه‌های کاری و کارفرمایی، انجمن‌های دفاع از حقوق کودکان، زنان و محیط زیست از جمله همین نهادها هستند. تحولات سریع شهرنشینی و آشفتگی‌های اجتماعی ناشی از آن، مانع از شکل‌گیری گسترده نهادهای مدنی شده است (معصوم؛ جلال، ۱۳۸۰: ۱۱).

نقش نهادها و سازمان‌های محلی در مشارکت مردم^۱

با ایجاد شهرداری‌ها به صورت نوین در کشور، مسوولیت انجام کلیه امور شهری که در عهده شهروندان بود کاملاً به دولت مرکزی و در نهایت به بازوی اجرایی آن در امور شهری، یعنی شهرداری‌ها واگذار می‌شود. بنابراین با ایجاد شهرداری‌ها عملاً مشارکت مردمی در امور محلی به انفعال کشیده می‌شود.

بعد از انقلاب اسلامی حضور و مشارکت مردمی در ابعاد مختلف، به رغم تأکید قانون اساسی جمهوری اسلامی بر نقش شوراهای و مشارکت مردمی، به دلایل وضعیت فوق‌العاده جنگ و به اجرا در نیامدن قانون شوراها، مشارکت مردمی به صورت پراکنده و مقطعی، به شکل مشارکت در پروژه‌های ساخت و ساز بوده است؛ لذا تجربیات مشارکت مردمی در امور شهری در ایران مسدود، قانونی و نهادینه نشده است.

از اوایل سال ۱۳۷۸ شورای اسلامی شهرها به عنوان نهادی مردمی و تا حدودی غیر دولتی که به صورت پارلمان محلی عمل می‌کنند، در سراسر کشور آغاز به کار کرده است. این نهاد مردمی دارای نقش اساسی یا به عبارت دیگر دارای نقش اول در اداره امور شهر است و آنچه که نقش این شورا را به عنوان نمایندگان برگزیده مردم در جایگاه ویژه‌ای قرار می‌دهد، ارتباط با مردم و جلب مشارکت آنان در پیشبرد امور شهر است. منظور و هدف اساسی از تشکیل این نهادها که به طور مستقیم با آرای مردم انتخاب می‌شوند و دارای شخصیت حقوقی مستقل هستند، تحقق مشارکت مستقیم مردم در اداره امور اجتماعی و توزیع منابع قدرت در میان مردم است؛ بنابراین با انتخاب این شوراهای، مشارکت جنبه

۹۹ شهروندانی می‌توانند در حوزه عمومی وارد شده و قبول مسوولیت کنند که دقیقاً با حقوق و وظایف خود آشنا باشند. متأسفانه باید گفت که در جامعه ما، چنین شهروندانی کمتر یافت می‌شوند، چرا که مراحل اجتماعی شدن در جامعه ما به شکل سستی بوده و افراد با قوانین، مقررات و حقوق و وظایفشان در حوزه عمومی آشنایی ندارند^۲

محلی و منطقه‌ای می‌باید و به سایر امور مرتبط با نظام زندگی اجتماعی اتصال می‌باید. بنا براین در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان عمده وظایف و نقش این نهادهای محلی را در امور مشورتی، نظارتی، برنامه‌ریزی، اجرایی و تصویب یا لغو قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌ها تقسیم‌بندی کرد.

فنون و تکنیک‌های شهرسازی مشارکتی

چگونگی انجام مشارکت به فنون و روش‌هایی وابسته است که عملاً مورد استفاده و بهره‌برداری قرار می‌گیرد. این فنون با توجه به میزان و نحوه مشارکت مردم، ساختار و انواع بسیار متنوعی دارد. بر این اساس فنون مشارکت مردمی به ۳ گروه عمده تقسیم می‌شود:

۱) روش‌های سستی اطلاعات دهی و مشورت: این روش‌ها، معمولاً تأثیر کمی بر تصمیمات اتخاذ شده، دارند. این روش‌ها، بیشتر با تکیه بر جمع‌آوری اطلاعات و برقراری روابط عمومی، صورت می‌گیرد.

۲) روش‌های موثر بر تصمیم‌گیری: روش‌هایی که قادرند موجب تأثیر زیادی بر فرایند تصمیم‌گیری، داشته باشند، مانند فعالیت‌هایی در زمینه طراحی یا برنامه‌ریزی

۳) روش‌های خودیاری: در این روش‌ها، مردم با در نظر داشتن منافع خود، به صورت خودجوش اقدام به فعالیت می‌کنند. هدف این روش قدرتمند کردن مردم، به نحوی است که خود، رشته امور را به دست گیرند. (همان، ۱۳۷۸: ۷۸).

نتایج و راهکارهای حاصله از تجربیات

مشارکت داخلی و بین‌المللی

با توجه به بررسی‌های به عمل آمده نتایج حاصل از آن را می‌توان به شرح زیر برشمرد:

- مشارکت نه امری مقطعی، بلکه فرایندی مداوم و پویاست که از طریق آن تمام اعضای جامعه قادر به شرکت در برنامه‌ها و طرح‌هایی می‌شوند که بر محیط زندگی آنها تأثیر می‌گذارند.

- هدف از مشارکت بهبود و ارتقای کیفیت زندگی شهروندان است.

- برای تحقق مشارکت در کل دو دسته عوامل نهادی و نگرشی لازم و ضروری است.

- با توجه به ساختارهای حکومتی و نوع فرهنگ و پیش‌حاکمان و مردم، مشارکت سطوح و درجات متفاوتی می‌تواند داشته باشد. از تبادل اطلاعات و نظر سنجی‌های سطحی گرفته تا کسب قدرت توسط مردم و نهادهای غیر دولتی و شرکت در کلیه مراحل تصمیم‌گیری و اجرا

- در کلیه مجامع به دلیل پیچیدگی مشارکت مردمی، آماده نبودن ساخت نهادی جامعه‌نهادینه نشدن همکاری و خودیاری در نظام‌های سستی، مشارکت با موانع و مشکلات چندی مواجه است که عملاً مانع تحقق یا موفقیت پروژه‌های مشارکتی می‌شود. عمده‌ترین موانع عبارتند از:

۱) نبود آموزش شهروندی ۲) نبود نهادهای مدنی ۳) ترکیب ناهمگون فرهنگی و جمعیتی شهرها ۴) عدم ارتباط مدیریت شهری با نسل جوان ۵) بی‌ثباتی‌های حرفه‌ای - مکانی و اجتماعی ۶) بی‌اعتمادی و سوءظن مردم به دستگاه‌های اداری

- مشارکت در همه جوامع با هر سطح فرهنگی و اقتصادی قابل پیاده کردن است.

- عدم مشارکت مردم در طرح‌های شهری، ناشی از عدم توانایی مدیران و برنامه‌ریزان در یافتن راهی برای مشارکت مردم است نه به دلیل مشارکت ناپذیری مردم

- جلب مشارکت مردم در همه حال نیازمند روش‌های ابتکاری متناسب با شرایط محلی است. - حمایت، تعهد و اعتقاد دولتی به مفید و ضروری بودن مشارکت مردم، نقش بسیار موثری در موفقیت پروژه‌های مشارکتی و رسیدن به اهداف این طرح‌ها دارد.

- این اعتقاد وجود دارد که از پیش برنامه‌ریزی شدن تمام جنبه‌های طرح و انعطاف ناپذیری طرح‌ها، مانع از مشارکت مردم و موجب عکس العمل، مخالفت و انتقال گروه‌ها می‌شود (تجربه کروزیبرگر برلین).

- ساختار مدیریتی احیای بافت‌های فرسوده قدیمی نیازمند بازنگری در جهت ارائه نقش‌های موثرتر به مردم است. در این ارتباط در کشور ما زمینه استفاده از باورهای مذهبی مردم - همچون هیات‌های سینه زنی، شورای محله، هیات امنای مسجد و نظایر آن - در پروژه‌های شهری وجود دارد (تجربه کاشان).

- برای دلگرمی و جلب مشارکت مردم، شناسایی و حل‌حله‌ترین و فوری‌ترین مسائل محله اهمیت

۹ - بنگرید به: سازمان شهرداری‌ها (۱۳۸۵): «بررسی نقش مشارکت مردم در بهسازی بافت تاریخی شهر اردکان». مرکز پژوهش‌های شهری و روستایی
۱۰ - بنگرید به: حناچی، سیمین و دیگران (۱۳۷۸). شهر سازی مشارکتی: مشارکت مردمی در برنامه ریزی توسعه و مدیریت شهری، طرح مشترک مرکز مطالعات و تحقیقات شهرداری و معماری ایران با اداره آسایشی برنامه مدیریت شهری (UMP)، گزارش مرحله اول

منابع:

- ۱ - آناسارس و دیگران: (۱۳۷۹) «بهسازی بافت‌های تاریخی در تونس (مطالعه موردی محله حقیصه)». ترجمه سیمین حناچی، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۱۸
- ۲ - احمدی، حسن: (۱۳۸۱) «شهرداری مشارکتی، برنامه ریزی با مردم»، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۳۶
- ۳ - ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا: (۱۳۸۳) «توسعه روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران»، نشر نی، تهران
- ۴ - اوست هویسی زن، اندریاس: (۱۳۷۷) «مشارکت شهروندان در طرح ریزی و توسعه نواحی شهری»، ترجمه ناصر برک پور، مجله معماری و شهرسازی، شماره ۴۸ و ۴۹
- ۵ - ذکاتی، مرجان: (۱۳۸۱) «شهرداری مشارکتی محله مسلم ابن عقیل»، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۳۹
- ۶ - سعیدی رضوانی، نوید: (۱۳۷۸) «ایجاد شهرهای بهتر با کودکان و جوانان»، ترجمه نوید سعیدی رضوانی و مهرنوش توکلی، انتشارات دیپایه
- ۷ - سعیدی رضوانی، نوید: (۱۳۸۴) «شهرداری مشارکتی یا مطالعه موردی قلعه آبکوه مشهد»، پایان نامه کارشناسی ارشد، گروه شهرداری دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران، استاد راهنما: محسن حبیبی
- ۸ - سیدیکایی، سید جواد: (۱۳۷۸) «شناخت و تحلیل نقش عنصر مشارکت مردمی در روند بهسازی بافت‌های فرسوده شهری»، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه شهید بهشتی
- ۹ - شریفیان نائی، مریم: (۱۳۸۰) «مشارکت شهروندی، حکمروایی شهری و مدیریت شهری»، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۸
- ۱۰ - شیخی، محمد: (۱۳۷۶) «تحلیل نقش و جایگاه مشارکت مردمی در بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری با تکیه بر شرایط ایران»، مجموعه مقالات همایش تخصصی بافت‌های شهری، وزارت مسکن و شهرسازی
- ۱۱ - صفوی، علی: (۱۳۸۱) «توانمندسازی و ساماندهی اسکان غیررسمی»، تجربه زاهدان، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۴۶
- ۱۲ - معصوم، جلال: «شهرداری‌ها و جامعه، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۴۴، ۱۳۸۰»
- ۱۳ - مهندسین مشاور بانود: «طرح مشارکتی محله سیروس»، تالیف و روکردی نو با سنت‌های ایستا، شهر

- در بهسازی بافت‌های فرسوده و نامناسب لازم است علاوه بر مسائل کالبدی به توانمندسازی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مردم توجه شود (تجربه زاهدان).
- بی اعتمادی مردم به مسوولان و ناامیدی آنها نسبت به اصلاح امور در بافت فرسوده موجب شانه خالی کردن مردم و عدم مشارکت آنها می‌شود.
- رعایت عدالت در جلب مشارکت همه گروه‌های جامعه موثر است. برای این منظور باید منافع همه گروه‌های ساکن در منطقه در نظر گرفته شود (تجربه کروزسگرگ) و یکی از جلوه‌های موفقیت طرح‌ها این است که در پایان قشرهای کم درآمد بومی، در کنار ثروتمندان به حیات خود در محله ادامه داده و حداقل جابجایی ساکنان را دربر داشته باشد (تجربه تونس).

نتیجه‌گیری

با توجه به مجموعه مباحث مطرح شده، می‌توان از آنها راهکارهایی برای اقدامات برنامه ریزی مشارکتی استخراج کرد: این راهکارها عبارتند از:
۱ - ایجاد نهاد (ستاد راهبری) در داخل مجموعه شهرداری یا سازمان نوسازی وابسته به آن، در جهت جلب بیشتر مشارکت مردمی و ایفای نقش هدایتی و تسهیل‌گری طرح، در سطح محلات فرسوده
۲ - بهره‌گیری از تشکل‌های محلی خودجوش و خود انگیخته که بیشتر به شکل هیات‌های مذهبی و صندوق‌های قرض الحسنه و... است.
۳ - ایجاد و تقویت فضاهای عمومی، به منظور تقویت تعاملات اجتماعی و هویت مدنی و محلی
۴ - حمایت از شوراهای و انجمن‌های محلی و تسهیل فعالیت آنها
۵ - فراهم کردن بستری مناسب برای تشکیل نهادهای محلی جدید
۶ - هدف اصلی برنامه‌ها و طرح‌های شهرداری، جلب حداکثر مشارکت ساکنان و بهره‌وران محلی قلمداد شود.
۷ - جریان اطلاعات در کلیه مراحل طرح‌ها (تهیه - بررسی - تصویب - اجرا) باید دو سویه و فعال باشد و طی آن برنامه ریزان و ساکنان، اطلاعات خود را با هم تقسیم کرده و دانسته‌های خود را تکمیل کنند.
۸ - مشارکت هم به عنوان وسیله‌ای برای ارتقای کیفیت طرح‌ها و هم به عنوان مقوله‌ای که خود فی نفسه ارزشمند است تلقی شود.
۹ - در تمام طول تهیه و اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها باید مکانیزم‌هایی برای کسب آراء و نقطه نظرات شهروندان، تعریف شود.
۱۰ - نحوه نظارت شهروندان بر تهیه و اجرای طرح باید مشخص و تعیین شود.
۱۱ - چگونگی امکان اعتراض به طرح و مکانیزم

در کلیه مجامع به دلیل پیچیدگی مشارکت مردمی، آماده نبودن ساخت نهادی جامعه، نهادینه نشدن همکاری و خودیاری در نظام‌های سنتی، مشارکت با موانع و مشکلات چندی مواجه است که عملاً مانع تحقق یا موفقیت پروژه‌های مشارکتی می‌شود

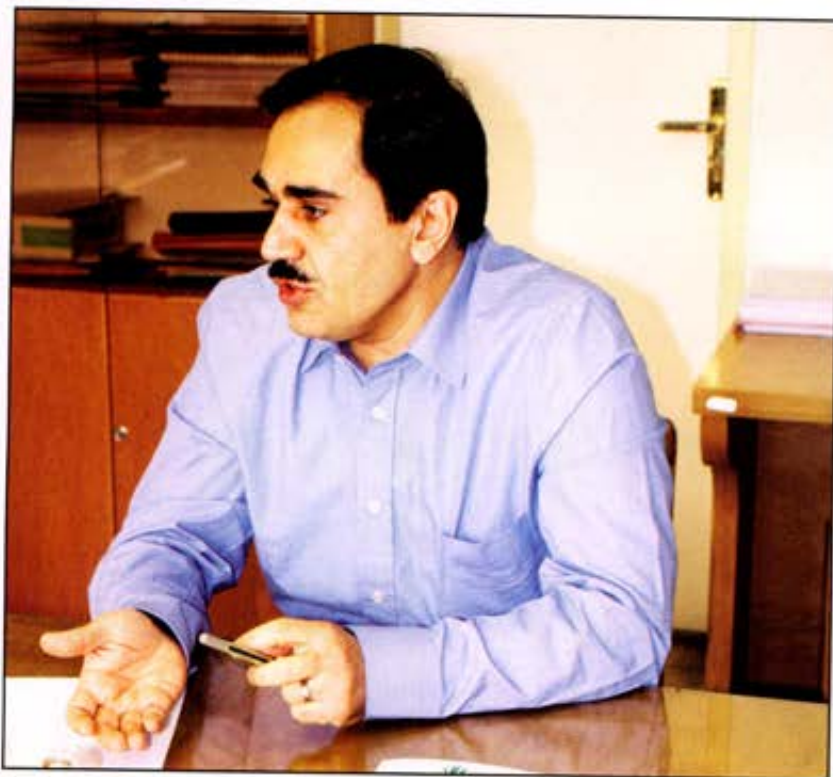

بررسی اعتراضات و اعمال آنها در طرح‌ها و برنامه‌های شهرداری باید مد نظر قرار گیرد.
۱۲ - چارچوب‌های اصلی تهیه برنامه باید با موافقت ساکنان محلی تهیه شود و سپس براساس آنها کار برنامه ریزی آغاز شود.
۱۳ - در تمامی مراحل برنامه ریزی منافع و خواسته‌های مردم باید مهم و اصل قلمداد شود.
۱۴ - در صورت بروز اعتراضاتی که طرفین به تنهایی، قادر به حل کردن آن نباشند، باید از مکانیزم میانجی‌گری توسط افراد بی طرف مورد وثوق طرف‌ها (اعم از اساتید دانشگاه، اعضای شورای شهر، ریش سفیدان و معتمدان محلی) که در عین حال منفعی در طرح ندارند کمک گرفته شود.

پی‌نوشت:

- ۱ - این مقاله استخراج شده از پایان نامه کارشناسی ارشد شهرداری به راهنمایی دکتر نوید سعیدی رضوانی با مشخصات زیر است:
صفرزاده علی (۱۳۸۷): «بررسی تأثیرات و نقش مشارکت مردمی در بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری (نمونه موردی اردبیل)»، پایان نامه کارشناسی ارشد، شهرداری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی.
۲ - ر. ک. به:
www.worldbank.org/wbi sourcebook
۳ - مشخصات اصل مقاله ارشتاین به شرح زیر است: Arnstein, Sherry (1969), Ladder of Citizen Participation, Journal of Planning Association, No. 35
۴ - مشخصات کامل اثر وی به شرح ذیل است:
- Driskell David (2002) . Creating Better Cities with Children and Youth (A manual for participation). Unesco publishing and Earthscar. Publication Ltd.
۵ - بنگرید به:
WWW. Odpm.gov.uk/stellent/groups/odpm-planning/documents/pdf. 6 - Rowentree

صدور شناسنامه فنی ساختمان افزایش کیفیت ساخت و ساز

مقدمه:

وقوع ۱۳۰ زلزله شدید در نقاط لرزه خیز کشور در قرن بیستم، تلفات انسانی، اقتصادی، اجتماعی و آثار طولانی مدت آن، بیانگر آسیب پذیری شدید کشور ما در مقابل زلزله است. پس از زلزله بم که تلفات سنگین انسانی و اقتصادی در پی داشت، موسسه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله به پیشنهاد سازمان یونسکو پس از تصویب هیات وزیران در بیست و چهارمین مجمع عمومی یونسکو و با مجوز شورای عالی گسترش آموزش عالی در آذرماه سال ۱۳۶۸ در امر زلزله تأسیس شد و در پاییز ۱۳۷۸ به تصویب شورای عالی آموزش به پژوهشگاه ارتقا یافت. پژوهشکده های زلزله شناسی، مهندسی ژئوتکنیک، مهندسی سازه و بخش های مدیریت خطر پذیری و بحران، تحصیلات تکمیلی، فناوری اطلاعات، دفتر بین المللی و امور اجرایی بخش های مختلف این پژوهشگاه است. تاکنون این پژوهشگاه در تحقیقات خود مطالعات پوسته فلات ایران، شناخت گسل های فعال و پتانسیل لرزه خیزی آنها، تهیه نقشه های لرزه زمین ساختی، توسعه شبکه لرزه نگاری، پهنه بندی لرزه ای کشور، مطالعه خطرهای ژئوتکنیکی در شهرهای لرزه خیز و هم کشور، مهندسی ژئوتکنیک، برآورد آسیب پذیری و مقاوم سازی مستحذات و تأسیسات زیربنایی و مهم، بیمارستان ها، مراکز امداد رسانی را مد نظر قرار داده است. از سال ۱۳۶۸ تاکنون فعالیت های پژوهشی آموزشی و کاربردی متعددی در زمینه های سازه، ژئوتکنیک و زلزله از سوی محققان با همکاری برخی از سازمان ها و موسسات ذربیط به اتمام رسیده و همچنین طرح های تحقیقاتی دیگری نیز متناسب نیازهای کشور در دست اجرا است.

جامعه شناسی و مسایل اقتصادی و حیطه وسیع مدیریت را اعمال می کند. در کل می توان گفت این پژوهشگاه در همه زمینه های زلزله فعال است و تحقیقات مختلفی متناسب با نیاز کشور ارایه می دهد.

در زمینه مقاوم سازی ساختمان ها با توجه به زلزله خیز بودن کشور چه می توان کرد؟

این مساله در دو بعد ساختمان های موجود و ساختمان های در حال ساخت قابل بررسی است. در ساختمان های در حال ساخت تدوین آیین نامه ها و اصول طراحی به روز شده است اما نگرانی بیشتر در مورد ساختمان های موجود کشور است و اینکه مقاوت آنها چقدر است و باید چه میزان باشد. بعد از زلزله منجیل مجلس شورای اسلامی طرحی تصویب کرد که بر اساس آن تمام ساختمان های عمومی و دولتی مقاوم سازی شود.

چند درصد ساختمان های موجود اعم از دولتی و مسکونی و شخصی باید مقاوم سازی شود؟

ساختمان های مصالح بنایی آسیب پذیر ترین

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد مقاوم سازی ساختمان ها به این پژوهشگاه رقتیم و در این مورد با دکتر عبدالرضا سروقد مقدم رییس پژوهشکده مهندسی سازه و عضو هیات علمی پژوهشگاه گفتگویی انجام دادیم که از نظر تان می گذرد. **اهم فعالیت های پژوهشگاه بین المللی زلزله چیست؟**

این پژوهشگاه یک مرکز علمی و تحقیقاتی است که زیر نظر وزارت علوم و فن آوری فعالیت می کند اما در رشته های فوق لیسانس و دکترای زلزله شناسی نیز دانشجویی پذیرد. کار اصلی این مرکز تحقیقات کاربردی است. در اینجا پژوهشکده با عنوان پژوهشکده مهندسی سازه، زلزله شناسی و خطرپذیری زلزله در مناطق، ژئوتکنیک یا اثر خاک، ناهمواری و لرزش زمین را بررسی می کنند. پژوهشکده سازه هم رفتار و مقاوم سازی ساختمان های مختلف را بررسی می کند. پژوهشکده مدیریت خطرپذیری نیز مدیریت ریسک زلزله را بررسی می کند و اطلاعات پژوهشگاه را اخذ کرده و به صورت طرح های مدیریت بحران و جنبه های

ساختمان‌ها هستند که عموماً مقاومت آنها بر اساس دیوار آجری یا سفال است. حدود ۷۵ تا ۸۵ درصد ساختمان‌های موجود کشور مصالح بنایی است که در مقابله با زلزله آسیب پذیر خواهد بود.

آیا ۱۵ درصد دیگر ساختمان‌ها در برابر زلزله مقاوم هستند؟

خیر، در مقایسه با ساختمان‌های مصالح بنایی بهتر هستند، اما فولادی‌ها که به نحوی یا مصالح بنایی مشترک می‌شوند یا اتصالات خورجینی دارند و ساختمان‌های با دیوارهای باربر که در وسط ستون با اتصالات خورجینی دارد، اگر اینها را جزئی از ساختمان‌های فولادی در نظر بگیریم خیلی آسیب پذیر هستند. مصالح ساختمانی فولادی با اتصالات خورجینی و تعداد کمی بتنی که در استان‌های اصفهان و خراسان بسیار زیاد است، آسیب پذیر هستند. اما برای همه موارد آیین‌نامه‌هایی تدوین شده که اجرا می‌شود تا هنگام ساخت مقاومت آنها بالا باشد.

پس با این تعریف ما ساختمان ضد زلزله نداریم؟

بله در یک ریسک خاص ساختمان ضد زلزله وجود ندارد. سازه برای یک سطحی از زلزله طراحی یا مقاوم سازی می‌شود. اکنون آیین‌نامه ۲۸۰۰ را برای ساختمان‌های جدید پیش بینی کرده‌ایم که باید در یک دوره بازگشت زلزله که ۴۷۵ ساله است، مقاومت کند و سقفش پایین نیاید. اما همین ساختمان باید پس از زلزله تخریب شود. از این سازه توقع نداریم در زلزله با دوره بازگشت ۲۰۰۰ یا ۵۰۰۰ ساله تخریب نشود و سقفش پایین نیاید. اما در زلزله ۴۷۵ ساله که خیلی هم شدید نیست، ساختمان باید سر پا بماند و البته همین ساختمان که بر اساس آیین‌نامه ساخته شده بعد از زلزله باید تخریب شود.

مردم از قول برخی مسوولان و حتی مهندسان شنیده‌اند که فلان ساختمان در برابر ۷ ریشتر زلزله دوام می‌آورد. آیا ریشتر معیار درستی برای برآورد مقاومت ساختمان‌ها هست یا خیر؟

در یک زلزله پارامترهای مختلفی مثل طول مدت زلزله، نوع و موج زلزله و شکستگی زمین و انرژی به قول مردم ریشتر زلزله مهم است. اما این عوامل بعضی سازه‌ها را بیشتر تخریب می‌کنند. در آیین‌نامه بنیای ما حداکثر شتاب زمین است که ما برای آن زلزله حدود ۷ ریشتر را در نظر گرفته‌ایم. اما هر قدر دوره بازگشت زلزله طولانی‌تر شود قدرت زلزله هم بیشتر خواهد بود.

در ساختمان‌های جدید و مطابق با آیین‌نامه‌های موجود و با همین مصالح فعلی چه انتظاری دارید؟

از همه یک انتظار را داریم و تقریباً باید یکسان عمل کنند. در هنگام زلزله با قدرت ۷ ریشتر

سقف فرو نریزد البته نمی‌توان دقیقاً پیش بینی کرد کدام مصالح عملکرد بهتری دارد چون نحوه اجرای آن و تخصص نیروی کار هم مهم است. به فرض در یک منطقه ممکن است عمل آوری بتن بهتر از منطقه دیگر باشد. نگرانی دیگر ما از بابت جوشکاری است که در عمل پس از زلزله مشخص می‌شود کار چگونه و با چه دقتی اجرا شده است.

چگونه می‌توان مقاومت ساختمان‌های موجود را ارزیابی کرد؟

ارزیابی ساختمان‌ها بسیار کار سختی است چون اطلاعات نقشه و اسکلت و مشخصات مصالح ساختمانی وجود ندارد و به همین دلیل نیاز به آزمایش‌ها و بررسی ساختمان است. اما امیدواریم از این پس اطلاعات ساختمان‌ها در مرجعی مثل شهرداری یا وزارت مسکن نگهداری شود و اگر هنگام ساخت تغییراتی انجام شده این اطلاعات ثبت و نگهداری شود.

مشکل اصلی پسر سر راه مقاوم سازی در کجاست؟

اول هزینه بالای مقاوم سازی است که باید بتوان مردم را به این کار رغب و در واقع ایجاد انگیزه کرد. دوم ارزیابی منازل مسکونی است. اما در مورد ساختمان‌های دولتی ارزیابی صورت گرفته و برای برخی از ساختمان‌ها برای مقاوم سازی نیز ردیف بودجه پیش بینی شده است. برای اینکه این بودجه درست خرج شود، ضوابطی در پژوهشگاه تعریف شد و بر این اساس با سازمان مدیریت و برنامه ریزی قراردادی منعقد شد که ما مدل ارزیابی ساختمان‌ها را مشخص کردیم. برخی از ارگان‌ها و سازمان‌ها خودشان قسمت مهندسی دارند که البته با مقاوم سازی به این سبک آشنا نبودند و کنترل و شرح خدمات و تعرفه از سوی سازمان مدیریت مشخص شد. اما متأسفانه یکی از مشکلات، عدم رعایت تعرفه از سوی بعضی از همکاران بود که آنها برای به دست آوردن پروژه قیمت‌های پایین اعلام کردند و این نگرانی هم وجود دارد که با این قیمت کمتر از تعرفه کار با کیفیت قابل قبول انجام نشود. من فکر می‌کنم در این قسمت از کار باید سازمان نظام مهندسی ساختمان وارد شده و ضوابطی برای قیمت گذاری اعلام کند که کیفیت افزایش یابد. من تصور می‌کنم در بحث زلزله‌ها آبروی جامعه مهندسی مطرح می‌شود و باید سازمان با این نوع کنترل‌ها در حفظ آبروی مهندسان تلاش کند.

بنظر شما قانون این اجازه را داده؟ و آیا سازمان قدرت اجرایی دارد؟

به نظر من بر همه امور مهندسان باید صنف خودشان نظارت کنند و در خیلی از استان‌ها این اتفاق افتاده و قوانین هم ایجاد و اجرا شده است. مثلاً در شهرستان کرج، استان‌های فارس

و آذربایجان شرقی... در خارج از کشور هم همینطور است و مهندسان با مراکز تصمیم‌گیری و قانون گذاری لابی می‌کنند و به قانون جهت می‌دهند. اما وارد اجرا نمی‌شوند فقط دیدگاه خود را اعمال می‌کنند و شهرداری‌ها و وزارت مسکن یا نهادهای دیگر کار اجسرا را انجام می‌دهند. به عقیده من نظام مهندسی باید محلی قابل اتکا برای قانونگذاران باشد.

ارزیابی میزان آسیب دیدگی ساختمان‌ها پس از زلزله توسط چه نهادی انجام می‌شود؟

عملاً مشخص نشده چه نهادی باید این کار را بر عهده بگیرد، گروه‌های نجات یا شهرداری این کار را انجام می‌دهند و اکثراً هم برای ساختمان‌هایی که می‌توانند سر پا باشند دستور تخریب می‌دهند، در حالی که چه بسا نیاز به تخریب نباشد. به عقیده من باید سازمان نظام مهندسی کلاس‌هایی در این زمینه برگزار کند و پس از پایان دوره با داوطلبان کارت داده و در موقع لزوم از این مهندسان پس از زلزله به صورت داوطلب استفاده شود.

صدور شناسنامه فنی ساختمان تأثیر مثبتی بر کیفیت ساخت و ساز خواهد داشت؟

بله برای افزایش کیفیت ساخت و ساز بهترین و بزرگترین کار صدور شناسنامه فنی ساختمان است. اما در صورتی صدور شناسنامه فنی مفید خواهد بود که یک دستورالعمل علمی با توجه به همه اقسام ساختمان از سوی مراجع علمی تهیه شود و تنها به مشخصات کلی ساختمان اکتفا نشود. قبلاً بعضی از نهادها مثل شهرداری یا شورای شهر و وزارت مسکن و شهرسازی در مورد تدوین شناسنامه‌های فنی کار کردند و پیش نویس‌هایی در این نهادها تهیه شده است. اما به اعتقاد من باید طرح تحقیقاتی و ضوابط کنترل شناسنامه به صورت علمی مورد توجه قرار گیرد. اگر قرار شد بر اساس شناسنامه فنی به ساختمان‌ها امتیاز دهند باید این امتیاز نشاندهنده مقاومت سازه‌ای و لرزه‌ای ساختمان باشد نه اینکه صرفاً اطلاعات کلی ساختمان مثل سنگ بکار رفته در نما و اطلاعاتی که بیشتر از قیمت ساختمان می‌توان کسب اطلاع کرد مورد نظر باشد. تدوین باید یک کار علمی باشد و اجرا هم یک کار صنفی قوی می‌خواهد. اما نگاه مهندسان هم به این پروژه باید مثبت بوده و با اعتقاد به آن، کارها پیش رود و اگر صرفاً وظیفه آنها بر کردن اطلاعات باشد، کار روال اداری پیدا می‌کند و در عمل شاهد تحقق اهداف نخواهیم بود. من پیشنهاد می‌کنم مهندسان و سازندگان در کلاس‌های آموزشی برای صدور شناسنامه فنی ساختمان کاملاً توجیه شوند. اجرای آن نیز بهتر است به سازمان نظام مهندسی سپرده شود.

در سایر کشورها مصرف کنندگان به شناسنامه

فنی ساختمان نگاه ویژه دارند و در واقع بازار بهتری برای ساختمان‌هایی که ایمنی بیشتری دارند وجود دارد اما در کشور ما اینطور نیست. برای توجه بازار مسکن به ایمنی بیشتر ساختمان‌ها چه باید کرد؟

وقتی شناسنامه فنی ساختمان صادر شود و مشخصات ساختمان و نقشه در آن ثبت شود خود به خود توجه مردم به ایمنی آن نیز افزایش می‌یابد و در نتیجه ساختمان‌هایی که استحکام بیشتری دارند خریداران بیشتری خواهند داشت. در حال حاضر هم این نگاه وجود دارد مثلاً ساختمان‌هایی که از سوی نظام مهندسی در برخی شهرها ساخته شده، گرانتر از ساختمان‌های دیگر است چون مردم معتقدند مسایل ایمنی در آنها بیشتر رعایت شده است. به نظر من بیمه هم امر مهمی است که در شناسنامه تاثیر دارد. چون من به عنوان یک سازنده منطقی تر رفتار می‌کنم تا تولید بازده بیشتری داشته باشم. باید نظام مهندسی ساختمان با بیمه و بانک راپزنی داشته باشد تا در عمل صدور شناسنامه فنی اهداف آن را محقق کند.

معمولاً ساختمان‌ها پس از چند سال نیاز به مقاوم سازی یا بهسازی دارند؟
ساختمان‌ها معمولاً برای یک دوره ۵۰ ساله ساخته

حدود ۱۸ سال از فعالیت این مرکز می‌گذرد. به نظر شما تغییر مثبتی در افزایش کیفیت ایجاد کرده اید؟

تحقیقات ما کاربردی و درباره رفتار ساختمان‌ها در زلزله است که بر اساس آن آیین نامه‌هایی تدوین می‌شود. ما در واقع برای بهبود کیفیت ساختمان‌ها به مراکز ذیربط پیشنهاد می‌دهیم و به نظرم با توجه به حجم مقالات، سمینارها و طرح‌ها موفق بوده‌ایم.

چه مطالعاتی در مورد زلزله در تهران انجام شده است؟

در این مرکز و شهرداری تهران با همکاری یک شرکت چینی به نام جایکا کارهای ارزنده‌ای مثل، آمارگیری ساخت و ساز و گسله‌ها و آسیب پذیری تهران با دید مدیریت بحران انجام شده است.

واقعاً تهران در خطر جدی زلزله قرار دارد؟

بله همکاران زلزله شناس ما با اشاره به گسل‌های موجود در تهران و تاریخچه لرزه خیزی در این مورد که خطر زلزله تهران را تهدید می‌کند اتفاق نظر دارند. اما در مورد زمان وقوع و دوره بازگشت زلزله که تاخیر هم داشته بحث وجود دارد ولی زلزله در تهران قطعی است و سازه‌های ما در تهران و سایر نقاط کشور هم آسیب پذیر هستند.

در این مرکز ۷۰ پیش‌نشانه مورد بررسی قرار می‌گیرد و همزمان رخ دادن برخی از نشان‌ها نزدیک شدن زلزله را نشان می‌دهد اما زمان قطعی زلزله مشخص نیست.

کارشناسان اعلام کرده‌اند مناطق شمال تهران گسلی خطرناک و لرزه زا قرار دارد اما عملاً شهرداری جلوی ساخت و ساز در آن مناطق را نگرفته، چرا؟

شهرداری در این مناطق اجازه ساخت ساختمان‌های بلند را نمی‌دهد. تقریباً در همه جای کشور خطر وجود دارد اما نوع زلزله و جنس زمین و سایر عوامل هم بر تخریب اثر دارد. چه بسا هنگام زلزله ساختمان‌هایی که روی گسل بوده خراب نشده و تخریب تنها در اطراف گسل روی داده است. چون تشخیص تغییر شکل گسل هنگام زلزله مشکل است، ساخت و ساز روی گسل‌ها با انجام آزمایش‌های مختلف انجام می‌شود.

بعد از وقوع هر زلزله هیجانانی روی می‌دهد و بحث مقاوم سازی در همه جا پیگیری می‌شود اما بعد از مدتی همه فراموش می‌کنند. آیا پژوهشگاه راهکاری پیش بینی کرده که این موضوع همچنان در صدر تصمیم‌گیری‌های کشور قرار داشته باشد؟

ما با انجام تحقیقات و استناد به ارقام و پیامدهای اقتصادی و اجتماعی زلزله تلاش می‌کنیم مسوولان را متوجه مقاوم سازی و اهمیت آن قرار دهیم و آموزش‌های همگانی نتیجه همین تلاش‌ها بوده که موثر خواهد بود و یکی از نتایج هم اختصاص بودجه به این امر بوده است.

دستاوردهای پژوهشگاه بین‌المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله تا کنون چه بوده است؟

فعالیت‌های مشترک پژوهشی با دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی داخلی و بین‌المللی آغاز و روز به روز گسترش یافته که طرح‌های گسترده پژوهشی با موسسات و سازمان‌های بین‌المللی و برگزاری کارگاه‌های مشترک ایران با ژاپن و فرانسه و... از جمله از آنهاست.

برگزاری دوره کارشناسی ارشد مهندسی زلزله، دوره‌های دکترای مهندسی عمران زلزله و ژئوفیزیک-زلزله‌شناسی، سمینارهای متعدد علمی، کارگاه‌های تخصصی، برگزاری دوره‌های کوتاه مدت ملی و منطقه‌ای، ایجاد مجهزترین آزمایشگاه دینامیک سازه و میز لرزان، ایجاد آزمایشگاه دینامیک خاک با تجهیزات پیشرفته، ایجاد یک کتابخانه غنی از منابع مربوط به زلزله شناسی، انتشار ۱۷۰ جلد گزارش تحقیقاتی، ۴۵ جلد کتاب تخصصی، ارائه ۷۲۰ مقاله از فعالیت‌های انجام شده در این پژوهشگاه است.

چقدر وقت داریم خودمان را برای بازگشت زلزله آماده کنیم؟

در واقع هیچ وقتی نداریم و اکنون نیز شاید دیر باشد زیرا دوره بازگشت ۴۷۵ سال است اما اکنون بیش از هزار سال است که در تهران زلزله بزرگ نیامده و این امر انرژی ذخیره شده و توانایی تخریب آن را افزایش داده است.

آیا زمان وقوع زلزله را از نظر علمی می‌توان پیش بینی کرد؟

می‌شوند. اما چنانچه زلزله جدیدی واقع شود و تجربیات و درس‌های جدید به ما بدهد معمولاً آیین نامه‌ها تغییر می‌کند و در این شرایط باید بهسازی انجام شود.

بهسازی با مقاوم سازی چه تفاوتی دارد؟

بهسازی یعنی تغییر رفتار یک ساختمان در زلزله، گاهی برداشتن یک دیوار و سبک سازی ساختمان است که به افزایش مقاومت آن کمک می‌کند.

مکانی برای "تگاه غیر ایزاری" به طبیعت گامی به سوی "خشنودی واقعی بشر"

خورشید، زمین را فرا می‌خواند
و زمین، در مجال آرزویش
در سیاهی خلاء
سر می‌گرداند
باید راهی جست!

چکیده:

مقاله حاضر پیرامون زمینه‌سازی برای دستیابی به "خشنودی واقعی" (True Happiness) از منظر کنترل خودمحوری "Egocentrism" انسان به مثابه یکی از عوامل بروز مسایل فردی و اجتماعی و نبود توجه شایسته به این مهم، در برنامه‌ریزی شهرها، به طور عام است. اغلب محیط‌های شهری که برای بهبود اخلاقیات در اشکال مختلف، مورد استفاده‌اند، به لحاظ عینی و ذهنی مصنوع بشر بوده و دچار همان مشکلی هستند که در صدد حل آن هستیم. به منظور یافتن راه حلی که به صورت فرا منطقی‌های و حتی الامکان عاری از تأثیرات کنونی عمل کند، برقراری روابط هدفمند با پدیده‌های طبیعی در شهر پیشنهاد شده است تا با اصلاح نگرش به محیط طبیعی و تعمیم آن به درون جامعه و دنیای فردی، گامی در جهت حل مشکل مورد بحث برداشته شود. در این مسیر فرض آن است که تبعات منفی "خود محوری" که اصلی ذاتی و حیاتی است، با انگیزش‌های متقابل بر آمده از "تگاه غیر ایزاری" (Disinterested view) به این پدیده‌ها قابل کنترل و اصلاح باشد. ایجاد این روابط نخست در مکان‌های متمرکز، در قالب "کار"، "بازی" و "درک" دیده شده و در مرحله بعدی در دیگر پتانسیل‌های شهری نظیر پارک‌ها و سطوح مازاد مجتمع‌های زیستی، اداری و ورزشی و... پیش‌بینی شده است.

مقدمه

از "خشنودی واقعی" انسان تعریف دقیقی در دست نیست ولی بدون شک تحقق آن بستگی دارد به اینکه انسان جایگاه بهنگام خود را در اکوسیستم طبیعی (محیط زیست) باز یابد، ضمن آنکه در دنیای فردی و اجتماعی خود نیز به تعادلی پایدار نزدیک شده باشد که این دو بدون دستیابی به اخلاق درست و به دور از "خود محوری" های لجام گسیخته میسر نیست. مختصات این آرمان به دلیل تغییر پذیری محیط و انسان، قابل پیش‌بینی نیست و امکان‌پذیری آن نیز بر اساس اصل عدم قطعیت، نامعلوم

بوده و تلاش حاضر صرفاً جهت افزایش احتمال نزدیک شدن به حالت مطلوب انجام شده است.

علم، پدیده‌ها را در گذشته، حال و آینده مورد تحقیق قرار می‌دهد، اما هنر نه تنها آنچه را که بود، هست و خواهد بود، بلکه آنچه را هم که باید باشد، بررسی می‌کند (طلا مینایی-۱۳۵۶، ۱۷).

کاربری‌های مختلف در شکل شهر بازتاب نیازها و خواست‌های ساکنان آن است، اما گاه ممکن است ناچار به خلق فضایی باشیم که در هدف کلی روشن، اما در اهداف خاص

علی رحمانی
دکترای شهرسازی

نامعلوم و متکی به آینده باشد (مانند یک مرکز تحقیقاتی)، به عبارت دیگر نیازی برای تعیین نیازهای ناشناخته یا گم شده. از طرف دیگر، با توجه به نزدیکتر شدن انسان‌ها در بسیاری از نیازها در اثر وابستگی‌های عمیق‌تر عصر حاضر در جامعه جهانی، پیش‌بینی بسیاری از فضاها و کاربری‌های شهری، ارتباطی به مرزهای جغرافیایی و نظایر آن ندارد. به طور مثال ورزش که برای بهبود روح و جسم خلق شده، امروزه یکی از سرفصل‌های حذف‌ناپذیر برنامه‌ریزی‌های شهری محسوب می‌شود که دلیل آنرا می‌توان نیاز و قابلیت‌های مشترک دانست، اما در حال حاضر چنین رویه‌ای در خصوص بهبود اخلاق و رفتار انسان‌ها، به صورت اقدامی گسترده، همگون و کارساز صورت نگرفته است.

مواجه کردن انسان با پدیده‌هایی از طبیعت وحش (یا نزدیک به آن) در مکان‌های هدفمندی در شهر، می‌تواند بسیاری از فضایل مثبت او را بارور و شکوفا کند، ضمن آنکه نوع این روابط نیز تأثیر ماهوی بر نتیجه آن خواهد داشت. انتخاب این پدیده‌ها به طور عمده تابع کفایت عقلی و عملی انسان و نوع این روابط، می‌بایست برخلاف آنچه حاصل جامعه صنعتی کنونی است، یعنی از نوع "غیر ایزاری" باشد.

در "نگرش غیر ایزاری" به محیط است که صورت واقعی اجزای آن درک می‌شود، در این نگرش به لحاظ ارزش نهادن ذاتی بر پدیده‌ها، ارزش آنها ورای مرز سودمندی شخصی تصور شده و قابلیت جایگزینی با معادل‌های دیگر (بویژه تجاری) بی‌معناست. در این نگرش است که یک جنک به جای آنکه مزاحم احداث ساختمان‌ها باشد، مظهر زیبایی، عظمت، شکوه و آرامش تلقی می‌شود. در مورد اشیاء نیز چنین است، به طور مثال ارزش اولین اسکناس درآمد یا یک یادگاری، قابلیت جایگزینی نداشته و ارزش غیر ایزاری دارند.

مضمون این مقاله، تلاش جهت ارائه راه‌حل‌های تمام شمول برای معضلات اخلاقی و اجتماعی انسان نیست، بلکه باید آنرا صرفاً زمینه‌ساز طرح و انتخاب‌های بهتر که در مسیر رشد و ترقی جوامع اتفاق می‌افتد، پنداشت.

طرح مساله و ابعاد آن

"خود محوری" در انسان به مثابه نیروی محرکه درونی، مانند آنچه در دیگر موجودات زنده، اساس انگیزش‌های زیستی را به وجود می‌آورد.

99 **مواجه کردن انسان با پدیده‌هایی از طبیعت وحش (یا نزدیک به آن) در مکان‌های هدفمندی در شهر، می‌تواند بسیاری از فضایل مثبت او را بارور و شکوفا کند، ضمن آنکه نوع این روابط نیز تأثیر ماهوی بر نتیجه آن خواهد داشت. انتخاب این پدیده‌ها به طور عمده تابع کفایت عقلی و عملی انسان و نوع این روابط، می‌بایست برخلاف آنچه حاصل جامعه صنعتی کنونی است، یعنی از نوع "غیر ایزاری" باشد**

در حال حاضر اغلب افراد، این نیرو را برای حصول اهداف کوتاه مدت بکار می‌بندند که در بسیاری مواقع با منافع دراز مدت آنها در تضاد است. یکی از نمادهای "خود محوری" کمبود همدردی میان افسراد است. در این خصوص وارنوک، این عامل را (بنیادی‌ترین) در کنار عوامل کمبود منابع، اطلاعات، هوش و عقلانیت از عوامل مزاحم دستیابی انسان به خشنودی واقعی می‌داند. او اضافه می‌کند عوامل فوق، زمینه‌ساز آینده "بد" برای جوامع هستند و اشاره می‌کند که "کمبود همدردی" اعتماد بین انسان‌ها را از بین برده و منافع هیچکدام در دراز مدت تأمین نمی‌شود. (وهاپزاده، ۱۳۸۲، ۶۵)

در تجزیه و تحلیل تئوری بازی‌ها و همچنین محاسبه ماتریسی انتخاب‌های گوناگون، تشریک مساعی و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های فردی، نتیجه بهتری را برای جمع (و حتی همان افراد) در بر دارد. (همان، ۶۸).

ژاک دریدا، اساس "خود محوری" را به‌عنوان یکی از تقابل‌های دوگانه به چالش گرفته و مدعی است که دغدغه عصر حاضر را بایست در گریز از خود محوری، آوا محوری، کلام محوری و تریته مداری جستجو کرد. (ضمیران-۱۳۸۶، ۱۶۴)

کانت نیز سعادت فردی را ضد مستقیم اخلاق

دانسته و راه چاره را در خود دوستی عقلانی و مهار قابل تحمل تمایلات فردی دانسته است (رحمتی-۱۳۸۴، ۱۲۳، ۶۱)

توجه به این نیرو در دیدگاه‌های مختلف مکاتب سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در بازه وسیعی تجربه شده، به طوریکه اعمال محدودیت شدید آن (با نیت برابری اجباری انسان‌ها) یادآور الگوهای کمونیستی و رهاداری مفرط آن شکل دهنده الگوهای سرمایه‌داری و صنعتی کنونی است، در حالت اول "فردیت" از درون سرکوب و در حالت دوم از بیرون تحت فشار قرار گرفته است (برای اکثریت). هر یک از این الگوها در زمینه‌های مختلف و از جمله شهرسازی دچار ناپایداری بوده‌اند.

ژاک دریدا در وجود انسان، گونه‌های خود گوهری را فرض می‌کند که با آزادی او مرتبط است و اضافه می‌کند که "چنانچه مرکزیت و محوریت انسان در معرض تردید قرار گیرد، آزادی او نیز ناگزیر زیر سوال خواهد رفت" (ضمیران-۱۳۸۶، ۱۶۰).

جرج زیمل نیز در خصوص مشکلات شهرهای بزرگ، اظهار می‌دارد که باید معادله‌ای را جستجو کرد که بین مضامین فردی و فرافردی زندگی واقع شود (حیبی-۱۳۸۶، ۴۱۱)

"خود محوری" انسان که موجبات پدیدار شدن خصوصیاتسی نظیر برتری طلبی، بی‌رحمی و ناسپاسی نیز می‌شود، به دلیل عدم درک ارزش‌های ذاتی در او، نگرش به محیط را ایزاری کرده به نحوی که هر فرد یا گروه، دیگران را در محک سودمندی برای خویش می‌سنجد و در چنین شرایطی، بی‌تفاوتی و بی‌رحمی به "باور" و "باید" بدل می‌شود.

دخالت نابخردانه در اکوسیستم محیط طبیعی یا نمونه‌های دیگری نظیر نابودی و تهدید عرصه فضاها، عمومی، توسعه عرضی و طولی خیابان‌ها بدون توجه به بافت محلات و آرامش و کفایت مسیرهای پیاده و یا اختصاص حاشیه پتانسیل‌های طبیعی (رودخانه، دریا، کوه و...) به املاک خصوصی و... همگی نتایج اخلاقیاتی است که در اثر خود محوری‌های لجام گسیخته افراد، میدان حضور یافته‌اند.

حال با توجه به اینکه شکل شهری، خود دارای قدرت ایجاد و تغییر کارکرد است (طلا مینایی-۲۵۳۶، ۴۸)، ریشه‌دار شدن اینگونه اقدامات و بروز خواست‌های بعدی در اشکال غیر عادی آن، امری اجتناب‌ناپذیر خواهد بود.

اهداف و ضرورت‌ها

رویکرد کلی در ارائه این پیشنهاد آن است که

مختصات و الزامات "خشنودی بشر" آنگونه که در اغلب تخیلات اتوبیایی "مرسوم است، از قبل تعیین و تعریف، نشده باشد.

کارل پوپر در مخالفت با آرمانشهرگرایی می گوید: "کسانی که به نیت بر ساختن بهشت تصورات خود بر زمین خاکی دست بکار می شوند از سر خیرخواهی برای دیگران، معیارها و استانداردهای مورد قبول خویش را بر آنان تحمیل می کنند. لذا بهره گیری از توان ذهنی بالقوه بدنه جامعه، از اهداف این رویکرد محسوب می شود، بطوریکه تعیین مختصات آرمانشهر و مسیر دستیابی به آنرا بر عهده شعور عمومی قرار دهد چیزی که کانت آن را "فهم مشترک" قلمداد کرده است. (حقی - ۱۳۷۶، ۲۳۹)

دو دیدگاه انسان-محور^۲ و زیست-محور^۱ در اخلاقی محیط زیست وجود دارد و اگر چنانچه سیاستها بر مبنای اخلاقی انسان-محور که در نهایت در تضاد با زیست یا بوم-محور نباشد اتخاذ شود، می تواند به عنوان مدخلی بر آن تصور شود. دکارت در مورد عواقب "اختیار" در انسان اینگونه هشدار داده است: "انسان دارای اختیار است و همواره نیکی و صلاح را می خواهد ولی فهمش کوتاه بوده و ممکن است که به اشتباه بیفتد، او حق را مخلوق مشیت الهی و انسان را موجد حق نمی داند مگر آنکه آنرا شناخته و پیروی کند" (فروغی - ۱۳۸۵، ۵۴)

به این ترتیب یکی از اهداف نزدیک، تجهیز انسان به درک ارزش های ذاتی پدیده های طبیعی (و مخصوص به خود) است.

هدف دیگر در این مجموعه کاهش آلام بشری است، در این باره پوپر اشاره دارد که سعادت در حالت کلی، می باید و تنها می تواند، به ابتکار عمل شخصی واگذار شود، در حالیکه کاستن از آلام قابل اجتناب، مسالهای است مربوط به سیاست عمومی (پایا - ۱۳۸۴، ۲۴۱)

ضرورتی که هدف فوق را پشتیبانی می کند، گسترش امکان تمرکز مادی و معنوی بیشتر روی حل مسایل اساسی فرا روی انسان است (خطرات زیست محیطی، تهدید کره زمین از درون و بیرون و...) حال اگر محدودیت عددی نوابغ را در تاریخ و احتمال عدم شکوفایی چنین افرادی را که ممکن است در شرایط کنونی تحت انواع فشارهای نظیر سوء بهداشت، سوء تغذیه، روحی-روانی و... باشند را به آن بیفزایم اهمیت آن بیشتر می شود.

میدان عمل ناهنجار "خودمحوری" همانطور که گفته شد از هر دو سو "گردیت" و در واقع

جستجوی لذت و اجتناب از درد باشد (همان، ۱۴۲) و بسا توجه به حضور مداوم "تهاد" در شکل دهی رفتارهای فردی و اجتماعی به عنوان یکی از عوامل موثر، نادیده گرفتن و سرکوب آن موجب ناپایداری های فردی و اجتماعی می شود. کنجکاوی برای درک مسائل مختلف و از جمله رمز و راز جهان نیز جلوه دیگری از نظم گرایی انسان است که در بعد معنوی نمایان شده است.

لذا به کنترل درآوردن "خودمحوری" که در هر دو زمینه مادی و معنوی در مقابل جریان رشد طبیعی انسان قرار گرفته امری ضروری است.

پیشنهاد راه حل

نگرش انسان به محیط که بازتابی از ذهنیت است، منشاء اخلاقیات و رفتارهای آدمی بوده و ویژگی مناسبات او را بسا طبیعت جهانی (طبیعت وحش، انسانی و مصنوع) شکل می دهد که از نظر روانشناسی تحلیل گرا، نتیجه تعارضات مداوم نهاد (Id)، خود (ego) و فراخود (superego) فرض می شود.

عنصر نهاد، ذاتی و وراثتی است، لذا تغییر در آن حداقل در زمان های کوتاه و محدود متصور نیست، و عنصر "خود" نیز که از "تهاد" سرچشمه گرفته، با واقعیات سروکار داشته و به درستی و نادرستی رفتارها کاری ندارد و صرفاً تلاش برای هماهنگی با واقعیات دارد. عنصر سوم یعنی "فراخود" است که قضاوت و تشخیص ارزش ها را بر عهده داشته و نگرش انسان را شکل می دهد.

فریود بنیانگذار این نوع روانشناسی در کنترل آثار "تهاد" نقش برتر را برای فراخود (وجدان) که نهاد احکام ارزشی است قائل می شود ضمن آنکه اتکای "خود" و "فراخود" را توأمأ به تجربه دانسته است. (فتحی آشتیانی - ۱۳۸۳، ۶۵ و ۶۴)

اسکینر نیز به عنوان یکی از روانشناسان رفتارگرایی سستی، شخصیت را عبارت از مجموعه رفتارهای آموخته شده که در گذشته تقویت شده اند تعریف کرده است (بناب-گاهان - ۱۳۷۲، ۱۵۰)

لازم به توضیح است که در فضاهای سبز و پارک های شهری و حتی باغ وحش ها، قالب های شهری غالب است و عناصر طبیعت وحش در تسلط روال و روابط شهری کنونی بوده و لذا جزء محیط مصنوع محسوب می شوند.

نقشی که محیط های فوق دارند، به دو شیوه درونی و بیرونی محقق می شود، این دو، نقش

۹۹ "خود محوری" انسان

که موجبات پدیدار شدن

خصوصیاتی نظیر برتری طلبی

بی رحمی و ناسپاسی نیز می شود

به دلیل عدم درک ارزش های

ذاتی در او، نگرش به محیط

را ابزاری کرده به نحوی که

هر فرد یا گروه، دیگران را در

محک سوده مندی برای خویش

می ستجد و در چنین شرایطی

بی تفاوتی و بی رحمی به "باور" و

"باید" بدل می شود

گرایش اشخاص را به سمت کمال (مادی و معنوی) دچار اختلال کرده، که این ناپایداری، نشان از حرکتی برخلاف قوانین طبیعت دارد. از آنجا که موجودات زنده برخلاف موجودات بیجان تمایل به نظم و کاهش آنتروپی^۳ دارند، انسان نیز در دو بعد عینسی و ذهنی، مایل به رفع کسری ها و نیازهای خود است. میزان این کسری ها و نیازها هرچه بیشتر و حیاتی تر باشد، برآیند نیروی بیشتری را ایجاد می کند. بسیاری از مناقشات، انقلابات و درگیری ها در اثر آزاد شدن این نیروها، اتفاق افتاده است، بدیهی است قبل از وقوع این اتفاقات ناگهانی، نیروهای فوق به صورت احساسات روحی منفی و عقده های پنهان و ... بروز می کنند.

در خصوص نظم گرایی مادی، لیندا لیل دریاره تعادل حیاتی می گوید: هرگونه انحراف از تعادل حیاتی، یک "تیز" بوجود می آورد و پس از یک مرحله وارد تنش و انگیزگی روانی شده تا این تنش را کاهش دهد و تعادل حیاتی را مجدداً برقرار کند. (بناب-گاهان - ۱۳۷۴، ۱۸۰)

در زمینه روانشناختی نیز این قاعده توسط فریود اینگونه توصیف شده است:

"صل لذت" موجب می شود که نهاد ناهشیار انسان بدون توجه به واقعیات، همواره در

خود را در قالب درونی بسا ابزار رهنمودها و کلاس‌ها (در اشکال گوناگون) و همچنین رویدادهای جزاری و در قالب بیرونی با ابزار عرف و قوانین اعمال می‌کنند.

اشکال عمده‌ای که بر ابزارهای فوق، ضمن عدم تردید در لزوم وجود آنها (در دوره گذار و حتی پس از آن) می‌توان وارد کرد، احتمال متاثر بودنشان از همان مسأله‌ایست (خودمحوری لجام گسیخته) که درصدد حل آن هستیم.

محیط سوم یعنی طبیعت وحش، که مورد نظر است، از نقطه نظر تاثیر گذاری اخلاقی به سه گونه مورد تحلیل و برخورد قرار گرفته است. ۱- اصالت تمدن انسانی - طبیعت وحش، دشمن انسان و متمایز از آن تلقی شده و لذا کسب هرگونه درس اخلاقی از آن متفی است.

۲- اصالت طبیعت وحش - طبیعت وحش غایت بوده و تبعیت از آن حتی در حد تقلید تجویز می‌شود.

۳- اصالت دوگانه - کسب آموزه‌های اخلاقی از طبیعت وحش ممکن شمرده شده ولی نه در تمام اشکال و حالات

در حالت اول، مطابق عقاید نظریه پردازانی نظیر جان استوارت میل، هیچگونه رابطه‌ای بین "آنچه هست" و "آنچه باید" در طبیعت که دارای نمادهای خشونت، بی رحمی و بطور کلی خلاف فضائل انسانی (نظیر سیل - آتش سوزی - قتل - شکنجه و ...) است، متصور نیست و مطالعه آن صرفاً به دلیل سیطره بر آن تجویز می‌شود. (همان، ۱۳)

این نگرش موجب تقویت روحیه ابزاری که محصول دنیای صنعتی کنونی است، می‌شود، و طبیعت و همچنین دیگر انسان‌ها را به صورت ابزار و فاقد ارزش ذاتی تبدیل می‌کند.

حالت دوم که نوعی کمال مطلق و بلا تغییر برای طبیعت قائل است، قابلیت تغییردهندگی و انتخاب برای انسان را نادیده می‌گیرد و چون این قابلیت خود امری طبیعی است لذا در درون خود دچار تضاد می‌شود. در این زمینه کانت معتقد است، همین که می‌توانیم به شیوه‌هایی مخالف با تمایلات خود اما موافق با وظیفه اخلاقی خویش عمل کنیم، نشان‌دهنده احتمال وجود قوانین جهان شمولی است که بر قصد و هدفی والا تر در هستی دلالت دارند. (مجیدی، ۱۳۸۶، ۵۱)

با توجه به اینکه توانایی شناختاری و آزادی (اختیار) هر دو "خود انگیخته" هستند (طبیعی - نگارنده) و می‌توانند تاثیراتی بر جهان داشته

۹۹ از آنجا که موجودات

زنده برخلاف موجودات بیجان تمایل به نظم و کاهش آنتروپی^{۵۲} دارند، انسان نیز در دو بعد عینی و ذهنی، مایل به رفع کسری‌ها و نیازهای خود است. میزان این کسری‌ها و نیازها هر چه بیشتر و حیاتی تر باشد، بر آیند نیروی بیشتری را ایجاد می‌کند. بسیاری از مناقشات، انقلابات و درگیری‌ها در اثر آزاد شدن این نیروها اتفاق افتاده است ۹۹

باشند، عدم وجود رابطه میان طبیعت درونی و بیرونی ما، می‌تواند نگران کننده باشد (همان، ۵۲). یعنی چه این دو را منقطع بدانیم (حالت اول) و چه یکی بدانیم (حالت دوم)، این رابطه نفی و لذا نگران کننده خواهد بود. با توجه به اینکه انسان قدرت انجام کار، برخلاف تمایلات درونی خود را دارد، "میل" پیروی صرف از روال طبیعت را عمل غیر اخلاقی می‌شمارد (وهاب زاده - ۱۳۸۲، ۱۳۰) ضمن آنکه این حالت اراده و هدف عملی را از انسان سلب می‌کند.

اما حالت سوم که در میانه این دو حالت قرار می‌گیرد، در تفکر عدم وجود رابطه میان "هست" و "باید" با حالت اول مشترک است و مبنای آن بر شناخت و کاربرد بسیاری از ارتباطات با پدیده‌ها که می‌توانند متناسب با کفایت عقلی و عملی انسان تاثیرات اخلاقی مثبت داشته باشند، استوار است. واژه "مثبت" را در اینجا می‌توان مثبت از اصل طلایی اخلاقی "هیر" دانست که "با دیگران آنگونه رفتار کن که می‌خواهی با تو رفتار کنند". (وهاب زاده - ۱۳۸۲، ۱۱۴) - (مشابه دستور اخلاقی کانت - نگارنده)

رولستون حالت دوگانه طبیعت در مقابل

انسان را چنین توصیف می‌کند که طبیعت به طریق دوگانه "مقاومت طبیعی" (مشکلاتی نظیر بیماری، حوادث ناگوار و ...) و "هدایت طبیعی" (قابلیت‌های حل مشکلات) انسان را در حل مسایلی که دارد کمک می‌کند (همان، ۱۳۹).

از نقطه نظر زیبایی شناسی نیز آن را با خشونتی و عدم خشونتی مقایسه کرده اند. (مجیدی - ۱۳۸۶، ۵۹) پدیده‌ها و اتفاقاتی که منافع انسان و از جمله جان او را به خطر می‌اندازد یا با یک خاطره یا تجربه بد ثبت شده باشد، زیبا نبوده و اثر اخلاقی مثبتی در او ندارد (همان، ۶۶)، در اینجا منظور عبرت‌ها نیست بلکه چهره و نمود این اتفاقات است که خصوصیتی نظیر بی رحمی، خشونت و بی تفاوتی را القا می‌کنند. دکارت برداشت اخلاقی از طبیعت را ممکن دانسته اما آنرا در صورتی مثبت می‌داند که روح بر جسم مرجح دانسته شود. (فروغی - ۱۳۸۵، ۵۵)

آنچنان که در طبیعت بیجان، قوانینی حاکم است، بین موجودات زنده نیز آئین و رفتاری متناسب، مفروض است که نمی‌تواند قانونمند نباشد، در این میان انسان که به دلیل قابلیت‌های ویژه خود، از چرخه اکوسیستم خارج شده می‌بایست بتواند جایگاه اخلاقی خود را هم در مواجهه با طبیعت و هم در درون جوامع خود، پیدا کند. "هولمز روستون سوم" که درستی مطلق عدم پیروی در طبیعت "میل" را به چالش کشیده است، برای طبیعت یک "ظرفیت رهبری" قائل شده و زندگی را بیش از آنکه در خلاف جهت طبیعت بداند، همراه با آن فرض می‌کند و آن را در مورد زندگی فرهنگی نیز صادق می‌داند، از نظر او، زندگی اخلاقی ما می‌باید بتواند انطباق طبیعی خوبی، هم در مفهوم کارایی و هم اخلاقی فراهم کند. (Rolston III - ۱۹۷۹، ۳) احساسات تناسب، مکان، زمان و ... همگی از طبیعت به ما منتقل شده و بسیاری از رسوم، اشعار و ضرب‌المثل‌ها از دل طبیعت بیرون آمده و سرمشق ما قرار گرفته است. کسب الگوهای رفتاری و فضایل اخلاقی از طبیعت به این معنی نیست که طبیعت تمامی آنها را در خود دارد، بلکه برخی از آنها در مواجهه انسان با طبیعت بوجود می‌آید، ولی بنیان آنها می‌بایست در درون انسان به صورت زمینه وجود داشته باشد.

به این ترتیب، ایجاد امکان مواجهه با پدیده‌های طبیعی وحش می‌تواند، فضائل اخلاقی مثبت را در انسان جهت تعمیم آن در درون جوامع و همچنین در دنیای فردی خود، تقویت کند

ضمن آنکه اخلاق زیست محیطی را نیز پیشتر می‌برد. متعاقب آن افزایش آگاهی‌های تجربی و علمی از کتابخانه‌های ارزشمند ژنتیکی نیز آنچنان که ویلسون اشاره دارد، دستاورد بزرگی است که قابل اغماض نیست. (Wilson- ۱۹۹۴، ۳)

اما تا مین محیط وحش مطلق (منهای تأثیرات انسان) تقریباً غیر ممکن است و کمتر جایی روی زمین هست که دستکار انسان در آن یافت نشود و اگر هم باشد در دسترس عمومی نمی‌تواند قرار بگیرد. طبیعت وحش را افزون بر آن می‌توان در حالاتی نیز که انسان تغییرات خود را با شبیه‌های سستی و طبیعی انجام بدهد و آثار تکنولوژی و فرآوری مواد در آنها دیده نشود، برپا کرد. (این مورد مجزای از اکوتوریسم است که بیشتر به طبیعت وحش قرین است) ضمن آنکه، به دلیل وجود رمز و راز مشترک میان پدیده‌های طبیعی، تنوع گونه‌ای گسترده، برای منظور بالا نیاز نیست و افراد مجبور به تجربه پدیده‌های مختلف نبوده و می‌توانند آنها را بسا به علاقه و توانایی‌های خود انتخاب نمایند، آنگونه که ارسطو در این باب گفته است "در همه چیزهای طبیعی، چیزی حیرت انگیز نهاده است" (O'neill- ۱۹۹۳، ۱)

بر اساس تفکر زیبا شناسانه به طبیعت، به جای آنکه ما تعیین کننده موضوع شناسایی باشیم، می‌توان گفت که موضوع شناسایی بر ما اثر می‌کند و به نظر می‌رسد که این نکته دلالت دارد بر جنبه "تقلیدی" متوسط به تخیل که نشان می‌دهد می‌توانیم تا حدودی با طبیعت هماهنگ شویم. (مجیدی - ۱۳۸۶، ۶۵)

در مورد «آموزش» و «گزینه‌ها» پوردرمورد تراهای رفتاری، سنت و تقلید راه، راه این انتقال می‌داند. (پایا - ۱۳۸۶، ۳۷)

در سراز رفتاری، برخلاف ژنتیکی، آزمون‌ها و خطا، کاملاً کورکورانه نبوده و هدفمند هستند (همان، ۱۳۸۲، ۴۱)

برتراند راسل نیز وجه مشخصه "تجربه" را که مختص موجودات زنده است، تأثیر رویدادهای گذشته بر واکنش‌های حال و اساسی ترین عامل آن را حافظه می‌داند، او دیدن محض را معرفت و لذا تجربه نمی‌شمارد. (دریابندری - ۱۳۸۴، ۱۵۳-۱۵۰) تجربه‌ای که سبب ساز و پایه رفتارهای بعدی می‌شود.

دو نوع رابطه برای برداشت‌های تجربی از طبیعت، در مجموعه پیشنهادی مدنظر است، اول نوع مشاهده‌ای و دوم مداخله‌ای که در انتقال و پردازش داده‌های خود از مسیر ذهن،

درک و تخیل و اراده را شکل داده و رفتار و عمل آدمی را می‌سازند. در این مسیر، هوش به مثابه جوهر حافظه و خرد به مثابه قضاوت کننده، از جنبه‌های منطقی و ارزشی، روی این داده‌ها اثر می‌گذارند، که در این میان برداشت‌های ناشی از رابطه مداخله‌ای، ماندگارتر از نوع مشاهده‌ای هستند و البته برداشت‌های مشاهده‌ای نیز خود از برداشت‌های ناشی از ارتباطات کلامی نظیر کلاس‌ها و ... کارسازترند.

در این مورد توجه به مطالعات "کنت لنگتن"، "جیننگز" و "تیمی" که نشان می‌دهد دروس اجتماعی مدارس، افکار و عقاید بیشتر دانش آموزان را تغییر نمی‌دهد قابل توجه است. (فتی آشتیانی، ۱۳۷۷، ۴۹)

نگرش غیرابزاری به چیزها، امکان درک درست و درک ارزش آنها را فراهم می‌کند و بسیاری از قابلیت‌های شعوری انسان را احیا (و حتی خلق) می‌کند، مانند درک تضاد، تنوع، لذات ناشی از درک طبیعت، شوق، شیفتگی و ... که در نتیجه آنها، رفاه انسانی افزایش می‌یابد. (O'neill- ۱۹۹۳، ۳)

نقاط ضعف اخلاقی برتری طلبی، بی‌رحمی، ناسپاسی و کمبود همدردی می‌بایست با خصوصیات نظیر فروتنی، رحم و شفقت، قدرشناسی و مهربانی در مقابل قرار بگیرند، این خصوصیات بسا فضایل به نوبه خود در اثر احساساتی نظیر حیرت، همدات پنداری^۱ و تنوع ذاتی^۲ انگیزه و به فعلیت درمی‌آیند.

تامل و درک پیچیدگی و بزرگی پدیده‌ها حس حیرت را در انسان برمی‌انگیزد که از حس تعجب جداسست و تفاوت اصلی آن در همیشگی بودن آن است چون حس تعجب پس از درک و آگاهی (که نوعی حس تملک جویانه را نیز موجب می‌شود) کاهش می‌یابد ولی حیرت چنین نیست و حتی ممکن است افزایش یابد.

این حس به لحاظ ماهوری دگرپذیرانه و به دور از پایه‌های خودبینانه و خودگرایانه است (Hepburn- ۱۹۸۴، ۳، ۴) ضمن آنکه به وجود آمدن آن برخاسته از یک نیاز و نیت خواص نیست.

توجه بدون چشمداشت و غیرشخصی و لذا غیرابزاری از ویژگی‌های این حس است و به نوعی القای همان رویه توقع ندارانه‌ای است که طبیعت در نمایش خود، به ما، در اغلب پدیده‌ها (مثل کوه - دریا - جنگل و ...) دارد. یعنی بهره رساندن بدون توجه به قیاس تجاری، از اینجاست که حس احترام و قدرشناسی به آن پیداست و با مفهوم مهربانی و ملاطفت

توانایی شناختاری و

آزادی (اختیار) هر دو "خود انگیزه" هستند

و می‌توانند تأثیراتی بر جهان داشته باشند عدم وجود رابطه میان طبیعت درونی و بیرونی ما می‌تواند تکران کننده باشد یعنی چه این دو را منقطع بدانیم (حالت اول) و چه یکی بدانیم (حالت دوم)، این رابطه نفی و لذا تکران کننده خواهد بود

قرین می‌شویم و به این ترتیب نگاهی
حق گذارانه در ما پیدا شده تا بتوانیم هم
خودمان در مواقعی این نقش را بر عهده
بگیریم و هم در مقابل چنین رویداری
شکرگزار باشیم.

احساس دیگری که در اثر روابط مفروض،
حاصل می‌شود، همذات پنداری است که
دارای اتسوع است. این حس، پیش شرط
احساس عدم بزرگی یا شکیبایی در خویش
تجربی فرد است (Naess-1989, 2) که در
آن انسان، خود را در دیگر پدیده‌ها یا افراد
می‌بیند. از فرآیند همذات پنداری، یگانگی^۱
و وحدت سرچشمه می‌گیرد و دید کل نگر،
حاصل می‌شود. این حس انسان را به باور
نفع شخصی، درگرو نفع جمعی رسانده که
هرچه بزرگتر باشد، لذات ناشی از مراقبت
(رفاه بیشتر و همچنین رنج کمتر شرکا)،
بیشتر می‌شود.

زمانی که مراقبت و نگهداری موجودی، به
افراد سپرده می‌شود، خیرخواهی، همراه عدم
احساس وجود رقیب و یگانگی در عین
تفاوت و ... در آنها تقویت می‌شود، ضمن
آنکه روحیه بی تفاوتی نیز جای خود را به
انس و وابستگی می‌سپارد.

نتیجه

نگرش ابزاری انسان به محیط و هموعان که
در عصر جوامع صنعتی کنونی، شدت بیشتری
یافته است، نیاز انسان به اکتسابات از محیطی
که عاری از این نگرش باشد را ضروری می‌کند.
طبیعت وحش به عنوان حلقه مشترک و مورد
قبول همه‌ی انسان‌ها، دارای پتانسیل‌های مثبتی
در تأثیرگذاری بر اخلاقیات انسان است که
می‌بایست در مکان‌های مناسبی به صورت
متمرکز یا غیر متمرکز در لیست فضاهای
درون و بیرون شهرها گنجانده شود. این روابط
به صورت مشاهده‌ای و مداخله‌ای در قالب
کار، بازی و درک (عرفانی و علمی)، و در
دوره‌های زمانی خاص، ضمن افزایش قابلیت
انسان، در درک ارزش ذاتی پدیده‌ها، موجب
تقویت فضایل فروتنی و همذات پنداری
می‌شود، و فرض آنست که متعاقب تعمیم آن
به روابط درون اجتماع، بتواند در کاهش آثار
"خود محوری" لجام گسیخته انسان، که کمبود
همدردی، برتری طلبی، بی‌رحمی و ناسپاسی را
سبب شده مؤثر باشد.

پی نوشت:

1- Uncertainty principle

تجربه‌های علم نشان داده است که در ابعاد بسیار کوچک،

اطلاعات و واقعیات، نه تنها برای ما قابل کشف نیست
بلکه در اساس و ذات مهم است (انکا به احتمالات).
استیفن هاروینگ در مخالفت با انیشتین که می‌گوید
"خداوند تاس نمی‌ریزد" اظهار می‌دارد که "خداوند نه تنها
تاس می‌ریزد بلکه آنرا جایی می‌ریزد که هیچکس نتواند
آنرا پیدا کند." لذا عدم قطعیت که یک اصل فیزیکی و در
ابعاد بسیار بسیار کوچک است وقتی با موضوعات شیمی،
زیست‌شناسی و بدتر از همه علوم انسانی درگیر می‌شود،
پیچیدگی‌هایی ظهور می‌کند که کاربرد آن بیشتر به لحاظ
تشابه مفهومی مجاز است.

- 2- Utopia
- 3- Homo - centric
- 4- Bio - centric
- 5- Entropy
- 6- Pleasure principle
- 7- Bewunderung
- 8- Identification
- 9- Intrinsic diversity - Inherent
- 10- Oneness

منابع:

- طلائیانی، امیرسر (۱۳۵۶) هنر، علم و معماری ترجمه مهدی سرشته‌داری انتشارات دانشگاه تهران
- بنسون، جان (۱۳۸۲) اخلاق محیط زیست، ترجمه عبدالحسین وهاب‌زاده، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد
- ضیمران، محمد (۱۳۸۶) زاک دریدا و متالیزیک حضور، انتشارات هرمس
- کانت، ایمانوئل (۱۳۸۴) نقد عقل عملی، ترجمه دکتر انشاءالله رحمتی، انتشارات نورالثقلین
- شوای، فرانسوا (۱۳۸۶) شهرسازی، تعبیرات و واقعیات، ترجمه دکتر سید محسن حبیبی، انتشارات دانشگاه تهران
- پوپر، کارل (۱۳۸۴) اسطوره و چارچوب، در دفاع از علم و عقلانیت، ترجمه علی پایا، انتشارات طرح نو
- بوی، اندرو (۱۳۸۶) زیبایی‌شناسی و ذهنیت از کانت تا بچه، ترجمه فریبرز مجیدی، انتشارات فرهنگستان هنر
- دکارت، رنه (۱۳۸۵) گفتار در روش درست راه بردن عقل، ترجمه محمد علی فروغی انتشارات مهر دامون
- لیبس، لیندا (۱۳۷۴) چگونه روانشناسی، ترجمه مهدی محی‌الدین بناب، نیسان گاهان، نشر دانا
- فتحی آشتیانی، علی (۱۳۸۳) روانشناسی سیاسی، موسسه انتشارات بعثت
- راسل، برتراند (۱۳۸۴) عرفان و منطق ترجمه نجف ذریابندری، انتشارات ناهید
- مارتیناک بومستوس (۱۳۷۶) نظریه شناخت کانت، ترجمه علی حقی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

- Edward O. Wilson (1994). The Diversity of life, penguin, 327-35
 - Holmes Rolston III (1979) can and ought we to follow Nature? Environmental Ethics 1; reprinted in his philosophy Gone wild, Prometheus Books, 1989, 46-52
 - John o'neill (1993) Ecology policy and politics; Human well-being and the natural world Routledge, 159-65
 - R.w. Hepburn (1984) "wonder" and other essays, Edinburg university press, 132-5
 - Arne Naess (1989) Economy, Community and lifestyle, Cambridge university press, 171-81
- این مقاله برگرفته از رساله دکتری "شهرسازی و برنامه‌ریزی منطقه‌ای" با عنوان

An urban spatial opportunity for a Disinterested view" To the nature, An approach" "to human beings "True Happiness

است.

دو نوع رابطه برای

برداشت‌های تجربی از طبیعت
در مجموعه پیشنهادی مدنظر
است، اول نوع مشاهده‌ای و دوم
مداخله‌ای که در انتقال و پردازش
داده‌های خود از مسیر ذهن، درک
و تخیل و اراده را شکل داده و رفتار
و عمل آدمی را می‌سازند، در این
مسیر، هوش به مثابه جوهر حافظه
و خرد به مثابه قضاوت کننده، از
جنبه‌های منطقی و ارزشی روی
این داده‌ها اثر می‌گذارند

ریس سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران:

باید تلاش کنیم تفکر خوب ساختن حاکم شود

همچنین این پیشنهاد در هیات دولت نیز مطرح و با تأیید اهمیت و ضرورت آن در ۱۵ آذر سال ۱۳۷۸ طی بخشنامه‌ای به شهرداری تهران ابلاغ و معاونت فنی و عمرانی شهرداری تهران مأمور تهیه و تدوین این طرح شد. سپس دبیرخانه طرح جامع مدیریت بحران شهر تهران تشکیل شد. این دبیرخانه در گام نخست، برنامه راهبردی تهیه طرح را تدوین کرد و در نهایت طرح جامع مدیریت بحران شهر تهران در خرداد سال ۱۳۸۰ در هشتمین اجلاس کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی بررسی و تصویب شد. حرکت بعدی، ایجاد مرکز پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران به عنوان ساختاری جدید در تشکیلات شهرداری تهران و بازوی اجرایی ستاد مدیریت بحران شهر تهران بود و عملاً در سال ۱۳۸۲ با شکل‌گیری دوره دوم شورای اسلاشهر تهران ساختار آن عملیاتی و در دستور کار جدی قرار گرفت. در خرداد ماه سال ۱۳۸۳ و با جمع‌بندی تجربه زمین‌لرزه بزرگ

از یک دهه گذشته راههای کاهش آثار سوانح طبیعی در کشور مورد توجه سیاستگذاران قرار گرفته، شاید به این سبب که ایران از کشورهای حادثه خیز جهان از زلزله و سیل گرفته تا طوفان و جابه‌جایی زمین است. کلان‌شهر بزرگ تهران مهمترین مرکز اقتصادی، سیاسی، صنعتی کشور است و گفته می‌شود چنانچه بحران بزرگی حادث شود، فاجعه‌ی ملی و غیر قابل‌کنترلی ایجاد خواهد شد که شاید مساوی با مرگ تهران باشد. از این رو در سال ۱۳۷۸ در ششمین اجلاس کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی به عنوان عالی‌ترین نهاد وقت تصمیم ساز در این حوزه، مقرر شد شهرداری تهران با مساعدت معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور همچنین با بهره‌گیری از همکاری وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای ذیربط، طرح جامع مدیریت بحران تهران بزرگ را تهیه و برای تصویب به کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی تقدیم کند.

مازیار حسینی دانش آموخته رشته مهندسی راه و ساختمان و دارای دکترای مهندسی سازه و زلزله و دیپلم تخصصی مدیریت بحران از ژاپن، به گفته خودش این شانس را داشته که در حوزه‌های مختلف کارشناسی، اجرایی و مدیریتی و شاخه‌های متنوع مهندسی عمران از راهسازی تا بهسازی لرزه‌ای تجربه کسب کرده باشد. آنچه در پی می‌آید مصاحبه با وی با رویکرد بهسازی و مقاوم‌سازی ساختمان‌ها در شهر تهران است.

دی‌ماه ۱۳۸۲، شورای اسلامی شهر تهران اصلاح ساختار آن را در دستور کار خود قرار داد و در نهایت، مرکز پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران با اساسنامه‌ای مشتمل بر ۲۴ ماده و ۱۸ تبصره (مصوب صد و شصت و یکمین جلسه از دومین دوره شورای اسلامی شهر تهران مورخ ۱۳۸۴/۴/۲۸) به «سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران» ارتقا یافت.

اکنون حدود ۴ سال از تاسیس این سازمان گذشته و دکتر مازیار حسینی از بدو تاسیس آن در سمت رییس سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران به انجام وظیفه مشغول است.

به نظر می‌رسد زلزله‌های رودبار و بم زمینه ساز تحرکات مثبتی شد و دولت را متوجه خطرات زلزله کرد، آیا این تجربه نتایجی برای مدیریت بحران یا مقاوم سازی ساختمان‌ها داشت؟

زلزله بم نقطه عطفی در بحث مدیریت بحران بود و در کنار آثار تخریبی که داشت مسبب تغییر در رویکرد به حوادث طبیعی شد. در گذشته با بودجه قابل توجهی که به حوادث غیرمترقبه کشور اختصاص داشت، بعد از هر حادثه در واقع فقط به دنبال جبران خسارات بودیم، اما این حوادث نگرش را به سوی پیشگیری و فرهنگ‌سازی و آموزش‌ها سوق داد و کاهش خطر پذیری مبنای رویکردهای سیاست گذاران قرار گرفت.

خطر پذیری به چه عواملی بستگی دارد؟

خطر پذیری به طور خلاصه به استحکام زیرساخت‌ها، ساختمان‌ها و به نوعی سیاست‌های شهرسازی و ساخت و ساز متناسب با سطح مخاطرات محتمل بستگی دارد؛ یعنی توجه به شناخت خطر و خطر پذیری و بعد هم به طرح‌های جامع کاهش خطر پذیری و در کنار آن فرهنگ سازی و آموزش که اینها در کل ریسک را در زلزله یا سایر حوادث کاهش می‌دهند.

منظور از آموزش و فرهنگ پذیری چیست؟

آموزش عام و خاص از مهندسان که سازندگان مسکن هستند تا شهروندان، مدیران و محصلان هر گروه متناسب با وظایف حرفه‌ای و اجتماعی مورد آموزش قرار می‌گیرند و انجسام این آموزش‌ها هم بر اساس کارگروه‌هایی که در سازمان صدا و سیما، وزارتخانه‌های آموزش عالی، ارشاد، آموزش و پرورش و جمعیت هلال احمر شکل گرفته، پیگیری می‌شود.

در مورد مقاوم سازی ساختمان‌ها به ویژه ساختمان‌های دولتی توضیح دهید.

در بحث پیشگیری باید به زیرساخت‌های کشور و ساخت و سازهای آتی توجه داشته باشیم. تصور کنید ترازویی دو کفه‌ای داریم که هر اندازه که ایمنی افزایش یابد، مقابله با خطرات در کفه دیگر سبک‌تر خواهد بود. باید در توسعه آتی کشور در کنار آموزش، مستحکم سازی زیرساخت‌های

شهری مثل مخازن آب، تاسیسات برقی، پل‌ها، نیروگاه‌ها و نیز مقاوم سازی را مد نظر قرار دهیم. در تهران ساختمان‌ها و بیمارستان‌های بسیار قدیمی حتی با قدمت ۱۰۰ ساله وجود دارد و اکثر آنها محل‌های آموزشی مهم نیز هستند که اگر بی‌توجهی شده و مقاوم‌سازی نشود، دو زیان غیر قابل جبران خواهیم داشت. نخست نابودی ساختمان بیمارستان‌ها که دیگر قادر به خدمات رسانی نخواهند بود و دیگری از بین رفتن کادر بیمارستان اعم از جراحان، پزشکان، پرستاران، پیراپزشکان و متخصصانی که جزو سرمایه‌های بی‌بدیل کشور محسوب می‌شوند و برای تربیت مجدد آنها باید سالها وقت و سرمایه صرف شود. از طرفی بعد از حوادث، برای برگشت به حالت طبیعی و ادامه به کار باید زمانی صرف شود و مساله روانی و اجتماعی نیز مطرح است. این موارد در واقع فاز نرم افزاری و انسانی بازسازی است که به آن بازتوانی، (Rehabilitation) نیز اطلاق می‌شود و در کنارش بازسازی سخت افزاری Reconstruction را داریم که شامل ساخت مجدد ساختمان‌ها و زیرساخت‌ها است. اما طبیعی است که احداث ساختمان‌های جدید مطابق با استانداردها و دستورالعمل‌های اجرایی مناسب، بعد از چند دهه ریسک باقی مانده را کاهش می‌دهد و به نقطه‌ای می‌توان رسید که دیگر بیک حادثه طبیعی به فاجعه ملی تبدیل نخواهد شد.

دستورالعمل مقاوم سازی چیست؟

این دستورالعمل به سفارش معاونت فنی سازمان مدیریت و برنامه ریزی وقت، برای اولین بار در کشور در دستور کار قرار گرفت. حتی تا آن زمان بخش قابل توجهی از جامعه فنی ما با ویژه مقاوم‌سازی یا بهتر بگویم بهسازی لرزه‌ای آشنا نبود و بسیاری از مهندسان ما فکر می‌کردند مقاوم‌سازی در ساختمان‌های در حال ساخت مورد نظر است و ساختمان‌های قدیمی قابل مقاوم‌سازی یا بهسازی نیستند، به هر حال، حرکت خوبی شروع شد و پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله هم به عنوان مجری طرح انتخاب شد. در این طرح استانداردهایی از ایالات متحده مبنای قرار گرفت و با توجه به شرایط و اقلیم جامعه خودمان و تبادل نظر بین متخصصان کشور، این دستورالعمل تدوین و مبنای کار بهسازی لرزه‌ای برای ساختمان‌های موجود کشور قرار گرفت و لازم الاجرا شد. روال کار بهسازی بر مبنای این دستورالعمل دارای دو بخش است ۱- غربالگری و ارزیابی کیفی و اینکه آیا ساختمان مورد نظر یا توجه به اهمیت و کارکرد آن قابل مقاوم سازی است یا خیر، ۲- تهیه طرح‌های اجرایی براساس مطالعات تکمیلی و کارانجام شده.

99 خطر پذیری

به استحکام زیرساخت‌ها

ساختمان‌ها و به نوعی

سیاست‌های شهرسازی و

ساخت و ساز متناسب با سطح

مخاطرات محتمل بستگی دارد

یعنی توجه به شناخت خطر

و خطر پذیری و بعد هم به

طرح‌های جامع کاهش خطر

پذیری و در کنار آن فرهنگ

سازی و آموزش که اینها در

کل ریسک را در زلزله یا

سایر حوادث

کاهش می‌دهند 99

نظر گرفتیم که با انرژی مهندسی و هزینه کمتر، مقاومت در مقابل زلزله‌های با احتمال وقوع بالا افزایش یابد. با این ایده خیلی‌ها مخالف و برخی هم موافق بودند، اما کار را ادامه دادیم تا مردم به عنوان صاحب اختیار تصمیم بگیرند که از این طرح استقبال کنند یا نه. برای شروع کار یک مشاور خوشنام و علاقه‌مند که کارنامه قابل قبولی در بحث مقاوم‌سازی داشت، انتخاب شد و با حضور جمعی از استادان سازه و زلزله، کمیته فنی را تشکیل دادیم تا مراحل کار را به طور علمی دنبال کنیم و از همکاری اساتید و آزمایشگاه‌های دانشگاه‌های صنعتی شریف و تهران نیز استفاده شد. این پروژه تحت عنوان پروژه بهسازی لرزه‌ای نسیی ادامه یافت و بازخورد خوبی هم داشت. در اولین قدم نسبت به بازدید میدانی و تهیه نقشه‌هایی چون ساخت تعدادی از ساختمان‌های مد نظر در طرح اقدام شد. تا بتوان براساس آن الگوهای تیب از نقشه ساختمان‌های هدف تهیه کرد. این طرح طیف وسیعی از ساختمان‌های نیمه اسکلت با دیوار باربر در طرفین و قاب فلزی یا بتنی در وسط را که در زمین‌لرزه‌ها بشدت آسیب پذیرند را در بر گرفت. ساختمان‌های ۳ تا ۴ طبقه که با این روش در طول دو یا سه دهه گذشته ساخته شده‌اند، رقم قابل ملاحظه‌ای در شهر تهران را به خود اختصاص می‌دهند، در نتیجه باید برای آنها فکری کرد. ما برای این تیب خانه‌ها به دنبال نسخه‌ای تجویزی و به دور از محاسبات پیچیده فنی و مهندسی هستیم تا به طور رایگان در اختیار مردم قرار گیرد و بتواند با ایجاد یکپارچگی بین سقف و اجزای باربر، استحکام ساختمان را افزایش دهد. از دیگر ویژگی‌های طرح سادگی اجراست. کار باید با همکاری یک جوشکار محلی و یک مهندس معمار یا ساختمان جوان، عضو نظام مهندسی و هزینه‌ای معقول قابل انجام باشد. در حال حاضر قرار است که سه ساختمان به طور عملی در سه منطقه تهران با این روش بهسازی نسیی شوند تا جواب کار در آخرین مراحل مورد بازبینی و حک و اصلاح قرار گیرد. مستندسازی و تهیه فیلم آموزشی از مراحل اجرای کار نیز در دستور قرار دارد. در کنار این قبیل طرح‌ها برای آموزش نقاط ضعف و اجرای ساختمان‌های بتنی و فلزی اقداماتی در سازمان صورت پذیرفته و دو فیلم آموزشی را برای استفاده همکاران شاخه عمران و معماری در زمینه ساختمان‌های بتنی و فلزی تهیه کرده‌ایم که در آینده در اختیار مهندسان قرار خواهد گرفت. متأسفانه تجربه نشان داده است که بعضی از اشتباهات کوچک و سطحی و برخی کم توجهی‌ها در اجرای ساختمان‌ها که رعایت آنها هزینه‌ای نیز ندارد، مشکلات عمده و غیر قابل قبولی را برای ساختمان‌ها پدید می‌آورند.

در مرحله دوم سطح بهسازی تعیین می‌شود و در نهایت کارفرما تصمیم خواهد گرفت که براساس احتمال وقوع چه زلزله‌ای متناسب با عمر مفید ساختمان، چه سطحی از خطرپذیری یا ریسک را می‌خواهد بپذیرد. در روند تهیه طرح بهسازی طراح اجازه می‌دهد به نقاطی از ساختمان خسارتی وارد شود، اما ساختمان کاملاً تخریب نشود. گرچه ممکن است پس از زلزله ساختمان قابلیت بهره‌برداری مجدد را نداشته باشد، اما در زمان وقوع زلزله سقف باید سر پا بماند و ساکنان ساختمان کشته نشوند.

برای بهسازی ساختمان‌های دولتی و تعیین اولویت در بازسازی چه کسی تصمیم می‌گیرد؟

چون منابع مالی، فنی و اجرایی محدود است، دولت مهمترین ساختمان‌ها مثل مدارس و بیمارستان‌ها را در دستور کار قرار داده و مراکز حساس و حیاتی مورد توجه قرار گرفته است. اما برای انجام این حجم از کار بهسازی، اطلاعات پایه و مهندسان با تجربه و صاحب صلاحیت به اندازه نیاز در ابتدای کار وجود نداشت. باید بسترهای مورد نیاز را آماده کرده، مهندسان را آموزش داده و کارهایی را شروع می‌کردیم که در نهایت تجربه‌های خوبی هم به دست آمد.

به نظر می‌رسد ساختمان‌های دولتی و عمومی نسبت به ساختمان‌های مسکونی و شخصی مستحکم‌تر است. برای مقاوم سازی ساختمان‌های مسکونی چه برنامه‌هایی دارید؟ در کل حق با شماست، تجربه زمین‌لرزه‌های پیشین در کشور نشان داده که به‌رغم وجود ضعف‌هایی در برخی ساختمان‌های دولتی، ساختمان‌های شخصی از مقاومت کمتری در برابر زلزله برخوردار بوده‌اند، شاید بحث هزینه و مسائل فرهنگی، مشکل اساسی برای بهسازی این ساختمان‌ها است. در هنگام احداث بسیاری از ساختمان‌های دولتی نظارت فنی به عمل آمده و از مشاوران و مجریان صاحب صلاحیت استفاده شده است و بالطبع بر روند تهیه اسناد فنی، اجرا و مصالح یک نظارت سیستماتیک صورت پذیرفته اما در مورد ساختمان‌های مسکونی اینطور نبوده و اکثراً به وسیله یک تیم غیرمنسجم و افراد فاقد صلاحیت فنی، ساخت‌وساز انجام شده است. از سوی دیگر، به نظر می‌رسد الزامات دستورالعمل موجود، سطح نیازمندی‌های متناسب با حجم خانه‌های قدیمی موجود در کشور را جواب نمی‌دهد چون الزامات زیادی دارد و از طرفی هزینه‌هایش زیاد است که برای مردم عادی تقبل آن آسان نیست اما در سازمان پیشگیری و مدیریت بحران یک ایده اولیه بهسازی لرزه‌ای نسیی یعنی کسب یک سطح ایمنی نسبی برای ساختمان‌های مسکونی متداول و کم مرتبه را در

دولت مهمترین ساختمان‌ها مثل مدارس و بیمارستان‌ها را در دستور کار قرار داده و مراکز حساس و حیاتی مورد توجه قرار گرفته است اما برای انجام این حجم از کار بهسازی، اطلاعات پایه و مهندسان با تجربه و صاحب صلاحیت به اندازه نیاز در ابتدای کار وجود نداشت باید بسترهای مورد نیاز را آماده کرده مهندسان را آموزش داده و کارهایی را شروع می‌کردیم که در نهایت تجربه‌های خوبی هم به دست آمد

آموزش‌هایی نیز برای مردم و کودکان شروع شده و در آینده از بسترهایی نظیر انیمیشن و سریال‌های تلویزیونی نیز برای آموزش‌های عمومی استفاده خواهیم کرد. به عقیده من خیلی از معضلات شهری مثل ترافیک با آموزش و فرهنگ‌سازی قابل حل است. چرا باید به خودمان اجازه دهیم ساختمان‌ها بد ساخته شوند و جان انسان‌ها از دست برود؟ باید تلاش کنیم تفکر خوب ساختن حاکم شود و به نظر من نظارت به تنهایی مشکلی را حل نخواهد کرد.

اجباری شدن صدور شناسنامه فنی ساختمان چه تاثیری در افزایش ایمنی ساختمان‌ها دارد؟

اجباری شدن شناسنامه فنی ساختمان در واقع نقطه عطف و شروع خوبی است و اطلاعات را شفاف و مدون می‌کند. اسناد فنی، عوامل اجرایی و مصالح مصرفی همگی در این شناسنامه ثبت و ضبط می‌شود و زمینه رتبه‌بندی کیفی ساختمان‌ها را فراهم می‌آورد و این امکان را به خریدار می‌دهد تا راحت‌تر اطلاعات وسیعی از مسائل کیفی و اساسی‌تر ساختمان را بدست آورد و این امر به خودی خود می‌تواند بسر ارتقای کیفیت ساخت‌وساز تاثیر مطلوبی داشته باشد.

آیا مطالبات مردم برای داشتن خانه‌های مقاوم هم تاثیر مثبتی بر کیفیت ساخت و ساز دارد؟ بله، بدون شک، اگر مردم به دنبال خانه‌های مقاوم و ایمن باشند، سازندگان هم نمی‌توانند نسبت به این تقاضا بی‌تفاوت باشند. در بحث افزایش سطح توقع و مطالبات مردم باید به طور جدی کار کرد. تردیدی نیست که از چند سال گذشته ساخت ساختمان‌های لوکس و مدرن با امکانات رفاهی شروع شد و چون جزو مطالبات مردم و ذائقه خریدار قرار گرفت، سازندگان هم به آن توجه کردند و اگر کیفیت هم مورد مطالبه قرار گیرد، قطعاً سازندگان به آن توجه خواهند کرد.

برای تحول در ساخت و ساز چه باید کرد؟ باید به دنبال جایگزین کردن سیستم‌های نوین ساخت‌وساز صنعتی و غیر صنعتی برویم. در این سیستم کنترل کیفیت آسانتر و قابل رفع و رجوع است و خطاهای انسانی از سیستم تا حد قابل قبولی قابل حذف است. ساخت و ساز صنعتی یا نیمه صنعتی می‌تواند استانداردها و نظارت را افزایش داده و در نهایت قیمت ساختمان‌ها را نیز کاهش دهد. باید درک کنیم که صنعت ساختمان بزرگترین صنعت در جهان و در کشور است و بر این اساس برای آن برنامه ریزی کنیم.

براساس تحقیقات، ۷۰ درصد ساختمان‌های تهران روی گسل واقع شده و ساخت و ساز در این مناطق همچنان ادامه دارد، به نظر شما برای این نوع ساخت و سازها چه باید کرد؟

مهندسان زلزله به گسل و ساختمان نگاه متفاوتی دارند. از نظر مهندسی زلزله یک شعاع ۱۵۰ کیلومتری از گسل‌های بزرگ مهم است و می‌تواند آثار مخرب داشته باشد با این نگاه فرقی نمی‌کند ساختمان شما دور یا نزدیک گسل باشد بلکه رفتار ساختمان در زلزله مهم است که باید متناسب با شناخت موقعیت گسل‌های مهم و فاصله آنها از ساختمان در کنار خصوصیات زمین‌شناسی مهندسی و زمین ریخت‌شناسی در طراحی ساختمان لحاظ و در نظر گرفته باشد. مثلاً سد منجیل در زلزله رودبار با اینکه به گسل، نزدیک تر بود، آسیب زیادی ندید اما ۷۰ کیلومتر آن طرف تر مخزن آب ۲۵۰۰ متر مکعبی رشت که به نظر یک شرکت کانادایی در قبل از انقلاب آن را طراحی و اجرا کرده بود، فرو ریخت. بحث خرابی ساختمان‌ها بحث پیچیده‌ای است که دوری و نزدیکی به گسل تنها یکی از پارامترهای آن است. البته شکی نیست که نباید روی گسل، ساختمان‌های با اهمیت زیاد مثل هتل، بیمارستان یا مدرسه و برج ساخت، اما با یک تحلیل ریسک لرزه‌ای که شامل نوع خاک، گسل فعال منطقه و اینکه بنا روی آبرفت یا سنگ قرار می‌گیرد، می‌توان بنایی محدود و چند طبقه با رعایت استانداردها احداث کرد. در جهان تحلیل ریسک نوعی شغل است. برخی شرکت‌ها برای شرکت‌های بزرگ بیمه و سرمایه‌گذاران تحلیل ریسک می‌کنند و به آنها نوع و میزان احتمالی خطر را گوشزد می‌کنند.

آیا بیمه ساختمان، کیفیت را افزایش می‌دهد؟ بله به شرط آنکه نگاه بیمه پیشگیرانه و به منظور تضمین کیفیت ساخت و ساز باشد نه جبران خسارت صرف. در این صورت کنترل از مرحله تهیه اسناد ساخت و ساز شروع می‌شود و تا مراحل پایان ساخت با ابزار مختلف ادامه می‌یابد، در واقع چون بیمه باید به عنوان یک بنگاه اقتصادی نگران پرداخت خسارت باشد مجبور به تضمین کیفیت هم می‌شود. در زاین شرکت‌های بیمه در تعامل با بانک‌ها برای تضمین سرمایه‌شان، برای ساختمان‌هایی که وام داده‌اند، کنترل مضاعف دارند و البته شهرداری‌ها نیز نظارت عالی خودشان را دارند. این کنترل‌ها باعث می‌شود ساختمان‌ها با کیفیت تر ساخته شود. دولت هم ساز و کارهای تشویقی اعمال می‌کند، مثلاً اگر مجری داوطلبانه استانداردهای بالاتری را رعایت کند، مدت باز پرداخت یا سود وام کاهش می‌یابد. در کشور ما نیز که دولت در ساخت و ساز بخش خصوصی دخالت عمده‌ای ندارد، اما در صورت وقوع زلزله، به طور مستقیم و غیرمستقیم وارد عرصه بازسازی اماکن مسکونی مردم می‌شود که اگر با تدبیر و اعمال برخی سیاست‌های حمایتی اقدامات را به مرحله

خیلی از معضلات شهری مثل ترافیک با آموزش و فرهنگ‌سازی قابل حل است چرا باید به خودمان اجازه دهیم ساختمان‌ها بد ساخته شود و جان انسان‌ها از دست برود؟ باید تلاش کنیم تفکر خوب ساختن حاکم شود و به نظر من نظارت به تنهایی مشکلی را حل نخواهد کرد

مهم ترین دستاورد
سازمان برای شهر تهران و حتی
فرا تر برای کشور عزیزمان ایران
در واقع شکل دهی و ایجاد
فرهنگ مدیریت بحران به
معنای ضرورت توجه همگانی
اعم از مدیریت شهری و
شهروندان، توجه به اهمیت
موضوع برنامه ریزی در جهت
پیشگیری، آمادگی و مقابله در
برابر مخاطرات طبیعی و حتی
حوادث انسان ساز باشد

قبل از حادثه سوق دهیم در واقع با ارتقای کیفیت ساخت‌وساز در بخش خصوصی به نوعی برای دولت پس‌انداز ایجاد کرده‌ایم به جای جبران مستقیم و غیرمستقیم خسارات ضمن آنکه جان شهروندان نیز حفظ شده است.

در شهر زلزله خیزی مثل تهران همه شهر در خطر است. سازمان شما برای تهران چه برنامه‌ای دارد؟

در واقع کارهای زیر بنایی زیادی در سازمان آغاز شده است که بتدریج نتایج آن آشکار می‌شود اما ذکر یک نکته ضروری است و آن اینکه راه‌های کاهش مخاطره شهر تهران در برابر زلزله یعنی مسیر کاهش ریسک (خطرپذیری) زلزله بسیار متنوع، متکثر و پیچیده است و نیاز به مشارکت تمام نهادها و سازمان‌ها و عموم مردم دارد. این مسیر طبیعی از مقاوم سازی شریان‌های حیاتی و ساختمان‌های موجود و نظارت جامع تر بر احداث ساختمان‌های با کیفیت جدید را تا آمادگی هر خانواده برای رویارویی در برابر زلزله در برمی‌گیرد. ایجاد کمیته‌های تخصصی ۲۰ گانه مرکب از تقریباً تمام نهادها و سازمان‌های متولی مدیریت بحران شهری به عنوان زیر مجموعه ستاد مدیریت بحران شهر تهران از جمله اقدامات سازمان در این زمینه است. هر سال با حضور این سازمان‌ها، مانور بزرگ با فرض وقوع زلزله انجام می‌شود که از آنان خواسته می‌شود سناریوی خود را برای این شرایط پیش بینی کنند. سازمان‌های متولی آب، برق، گاز، نظم عمومی، امداد و نجات، اطلاع رسانی و سایر ارگان‌های ذیربط به صحنه می‌آیند و آمادگی خود را محک می‌زنند.

در کنار این برنامه‌ها کارهای دیگری هم اجرا شده یا در دست اجراست: طرح‌هایی مانند تدقیق نقشه گسل‌های شهر تهران که در اعمال ضوابط محدود کننده ساخت و ساز در حریم گسل‌ها از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. در این طرح در ۴ هزار نقطه با استفاده از GPS گسل‌های تهران ردیابی شده و این نقشه‌ها به صورت دیجیتالی در آمده است. تدقیق نقشه قنات‌های تهران هم طرحی است که پایان یافته و در حال حاضر در مدیریت شهری مورد استفاده قرار می‌گیرد و در پرتال سازمان هم قابل مشاهده است.

طرح تهیه دستور العمل بهسازی نسبی لوزه ای ساختمان‌های متداول شهر تهران نیز با همکاری تعدادی از دانشگاه‌های معتبر کشور دنبال می‌شود تا با تهیه این دستور العمل بتوان الگوی مناسبی به مردم ارائه کرد. به این ترتیب با هزینه کم و با بهره‌گیری نیروی نیمه ماهر می‌توان ساختمان‌های دهه ۴۰ و ۵۰ را تا حدی مقاوم سازی کرد چرا که همه شهروندان قادر به تامین هزینه

نوسازی نیستند.

دستاوردهای مهم سازمان برای شهر تهران چه بوده است؟

شاید مهم ترین دستاورد سازمان برای شهر تهران و حتی فرا تر برای کشور عزیزمان ایران در واقع شکل دهی و ایجاد فرهنگ مدیریت بحران به معنای ضرورت توجه همگانی، اعم از مدیریت شهری و شهروندان، توجه به اهمیت موضوع برنامه ریزی در جهت پیشگیری، آمادگی و مقابله در برابر مخاطرات طبیعی و حتی حوادث انسان ساز باشد.

از سوی دیگر ساخت ۱۰۰ پایگاه پشتیبانی مدیریت بحران در ۱۰۰ ناحیه تهران با هدف فراهم ساختن زیر ساخت‌های مدیریت بحران در سطح شهر تهران، از دیگر دستاوردهای مهم سازمان به شمار می‌آید.

ایسن پایگاه‌ها در حال حاضر با دو عنوان چند منظوره و ویژه مورد بهره برداری قرار گرفته که پایگاه‌های ویژه، محل برپایی ستاد مدیریت بحران هر منطقه است و از ۵۰ عنوان تجهیزات ساده و پیشرفته مورد نیاز در امداد و نجات، هر کدام ده‌ها و صدها قلم در این پایگاه‌ها ذخیره سازی شده است که اقلام ساده‌ای چون بیل و کلنگ تا اقلام پیشرفته تری چون دستگاه‌های مکانیکی و موتورهای برق را شامل می‌شود. پایگاه‌ها، در برابر زلزله سازهای مقاوم دارند و از امکاناتی چون برق اضطراری، سوخت اضطراری، آب اضطراری و در مواردی از باند فرود هلی کوپتر برخوردارند.

در پایگاه‌های چند منظوره نیز محل‌های ویژه استقرار اورژانس و نیروهای هلال احمر و ابزارهای کوچک تر اقلام امداد و نجات پیش بینی شده است و سایر فضای مجموعه در شرایط عادی با توجه به کمبود امکان ورزشی در اختیار ورزش بانوان قرار گرفته است که کاربردی جتنی محسوب می‌شود.

این پایگاه‌ها در مجموع از ۳۱ کارکرد برخوردارند که ۱۴ کارکرد آن به قبل از حادثه و ۱۷ کارکرد آن به زمان بعد از حادثه باز می‌گردد. در واقع ایسن مجموعه‌ها نوعی محل تجمع و پاتوق عملیاتی نیروهای امداد گسر در زمان حوادث به شمار می‌آید.

ایجاد ۲۲ ستاد مدیریت بحران در ۲۲ منطقه تهران نیز از دستاوردهای کلان سازمان است که هر کدام به نوعی متولی این حوزه با تمام ابعاد آن در سطح هر منطقه و باریاست شهردار منطقه به شمار می‌آیند.

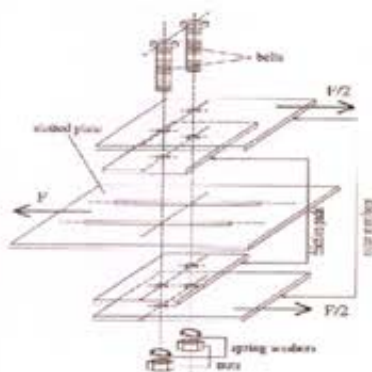
ایجاد گروه‌های داوطلب و اکتش اضطراری محلات (دوام) نیز از دیگر دستاوردهای سازمان است که هدف آن ترویج فرهنگ مدیریت بحران نزد شهروندان و آماده سازی نیروهای مردربرای امر مقابله و یاری گری شهروندان است.

بررسی نوعی مهاربند ضربه‌داری اصطکاکی پیشنهادی و مقایسه آن با مهاربندی ساده

این پژوهش برای دریافت مزیت‌ها و برتری‌های مهاربندی اصطکاکی پیشنهادی به مقایسه آن با مدل‌های موجود دیگر پرداخته می‌شود.

معرفی مدل پیشنهادی

اتصال پیشنهادی دارای سوراخ‌هایی در صفحه اتصال اصلی است که با خطوط پارگذاری موازی هستند. در این اتصال صفحه اصلی بین دو عضو بیرونی قرار گرفته است که لت ترمزی هم میان هر عضو بیرونی و صفحه اصلی جای می‌گیرد. در ضمن دو عدد پیچ برای نگهداشتن لت ترمز و صفحه اصلی (ناودانی) به کار می‌رود. با سفت کردن پیچ‌ها، میان سطوح تماس از لت‌های ترمز و صفحه سوراخ دار اصطکاکی ایجاد می‌شود. هنگامی که هر یک از دو نیروی کششی یا فشاری در اتصالات به کار برده شده از نیروی اصطکاکی تجاوز کند، ناودانی می‌لغزد و انرژی مستهلک می‌شود (شکل ۱).

شکل ۱- یک نوع اتصال لغزشی

مقدمه

تلغات سنگین در زلزله‌های قوی، منجر به نیاز شدید به وسایل استهلاک انرژی برای تخفیف اثرات نیروی زلزله در ساختمان‌ها، به همین علت تکنیک‌های کاهش اثرات نیروی زلزله، بدون افزایش مقاومت و سختی سازه‌ها، ارزش بالاتری در کنترل سازه‌ها دارند [۲].

رفتار یک سازه در زلزله به سه عامل اصلی بستگی دارد: مقاومت، سختی و شکل پذیری که با استفاده از لغزش - اصطکاکی، این سه مهم تأمین خواهد شد.

تاکنون آزمایشات مختلفی بر قاب‌های بادبندی، دیوار برشی و سازه‌های بتنی و... انجام شده است. هدف آنها بدست آوردن انرژی استهلاک حداکثر نبوده بلکه هدفشان شناسایی سیستمی است که دارای پاسخ استوار، منطقی و قابل پیش‌بینی باشد. مزیت اصلی میراگرهای اصطکاکی سازگاری با مدل‌های ساده مکانیکی و مقاومت در مقابل خستگی است [۳ و ۷ و ۸].

اساساً یک میراگر اصطکاکی وسیله‌ای است که انرژی ورودی به سازه را از طریق نیروی اصطکاکی مستهلک می‌کند. در حال حاضر نمونه‌های مختلف و گوناگون از میراگرهای اصطکاکی وجود دارند که برای مقاصد سازه مورد استفاده قرار می‌گیرند. همه‌ی این سیستم‌های اصطکاکی به جز یک مورد (فوردانیل) چرخه هیستریزس مستطیلی مدل میرایی اصطکاکی خشک کولمب را تولید می‌کنند [۲].

برای درک بیشتر هر موضوعی مقایسه یکی از بهترین راه‌های موجود محسوب می‌شود که در

چکیده

در این پژوهش نوعی سیستم اصطکاکی پیشنهاد شده که در مهاربند‌های هم محور به صورت سری به کار می‌رود. این سیستم دارای قابلیت طراحی برای تنظیم نیروی لغزش در فشار و کشش است تا تحت نیروی دلخواه لغزش کند. در اینجا از نتایج سیستم پیشنهادی برای مقایسه استفاده شده است [۱].

هدف اصلی بررسی سیستم پیشنهادی با سیستم مهاربندی ساده است تا برتری‌های سیستم مذکور مشخص و قابل درک باشد. در این مقایسه رفتار سیستم مذکور در برابر نیروی زلزله مشهود است.

سیستم مهاربندی پیشنهادی، بدون بهره‌مندی از هیچ گونه غلاف یا پوشش خاص، کماتش نخواهد کرد، قابلیت استفاده در دو سطح عملکرد مختلف را دارا است، همچنین در برابر زلزله‌های بزرگ سازه با شکل پذیری خود، انرژی زلزله را جذب و مستهلک خواهد کرد، چرخه‌های هیستریزسی مستطیل شکل پایدار و منظم را دارا است و از حداکثر ظرفیت قطعه استفاده می‌شود. از همه مهمتر چرخه‌های هیستریزسی تحت دامنه بارگذاری، فرکانس یا تعداد چرخه‌های بارگذاری قرار نخواهند گرفت و در هر زلزله، نیروی تکیه گاهی ثابت خواهد ماند.

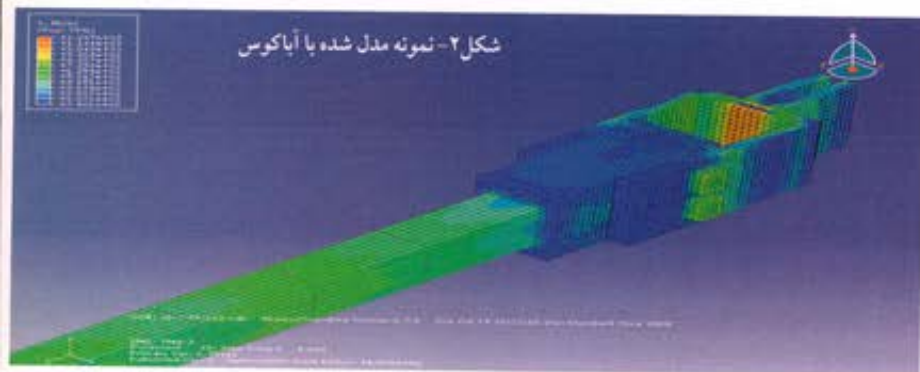
بهرخ حسینی هاشمی

استاد یار پژوهشکده مهندسی سازه‌پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله ایران

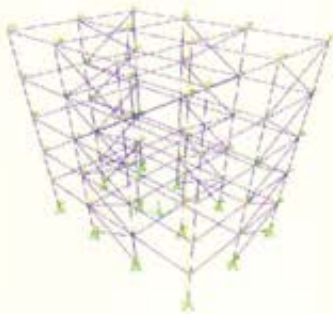
هادی خوبی

کارشناس ارشد مهندسی زلزله

شکل ۲- نمونه مدل شده با آباکوس

ستون مفصلی فرض می‌شوند.

شکل ۷ - سازه مدل شده در برنامه SAP2000

سازه مدل شده تحت دو آنالیز استاتیکی فزاینده و تاریخچه زمانی غیرخطی مقایسه می‌شود. در آنالیز استاتیکی فزاینده در دو فایل مدل‌های مهاربندی اصطکاکی و مهاربندی ساده معرفی می‌شوند. تنها تفاوت در قسمت خواص مصالح مربوط به این دو است که برای مهاربندی ساده از دستورالعمل بهسازی و در فایل اصطکاکی از منحنی رفتار بدست آمده استفاده می‌شود. سپس سازه تا تغییر مکان هدف حرکت داده می‌شود. در آنالیز تاریخچه زمانی غیرخطی با توجه به ماهیت رفت و برگشتی به جای استفاده از تعریف مفاصل باید از تعریف عضو رابط استفاده شود. برای انجام تحلیل از شتاب نگاشت الاسترو استفاده شده است. نتایج آنالیز پوش آور در دو مدل معرفی شده حاکی از آن است که سازه با مهاربندی اصطکاکی دارای رفتار بسیار بهتر و یکنواخت تری نسبت به مهاربندی ساده است.

در مهاربندی اصطکاکی مفاصل تشکیل شده در نهایت تا قسمت استفاده بی وقفه قرار می‌گیرند، در صورتی که در مهاربندی ساده مفاصل تشکیل شده از آستانه شکست هم عبور کرده‌اند. در آنالیز تاریخچه زمانی تغییر مکان یک نقطه دلخواه نسبت به زمان را (مثلاً نقطه ۶ در هر دو مدل) رسم می‌شود. همانطور که مشاهده می‌شود، طبق انتظار در مدل اصطکاکی تغییر مکان‌ها منظم‌تر شده و تغییر مکان ماندگار نداریم اما در مدل ساده به دلیل غیر خطی شدن عضو مهاربندی در نیروهای فشاری پایین تغییر مکان ماندگار خواهیم داشت. منحنی‌های تغییر مکان نسبت به زمان و نیروی تکیه گاهی نسبت به زمان در دو مدل، در شکل‌های زیر نشان داده شده است. در مدل اصطکاکی به دلیل بالارفتن ظرفیت، نیروی بالاتری هم طبق نمودارهای زیر جذب خواهد شد.

جمع بندی و نتیجه گیری

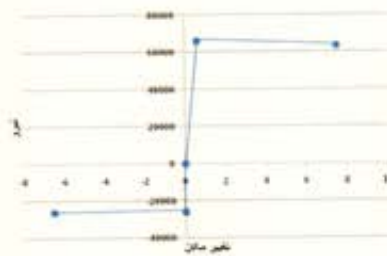
این نوع مهاربندی با شکل ساده و ساخت و اجرای آن، بدون استفاده از غلاف خاص،

استفاده از اصطکاکی سبب می‌شود طبق انتظار، نیروی عکس العمل تکیه گاهی در طول زمان ثابت بماند و به شدت بارگذاری ربطی نداشته باشد (شکل ۴). همچنین در این مدل نمودار هیستریک بسیار پایدار و بدون زوال مقاومت و سختی و با شکل پذیری مناسب حاصل می‌شود. طبق انتظار قسمت فشاری نمودار ابتدا تا نیروی M_N تحمل کرده و در برگشت قسمت کششی نمودار نیز تا M_N کشیده شده و سپس به صورت پله‌ای تا F_y (جاری شدن) هم جلو می‌رود (شکل ۵). در کل سطح زیر نمودار بسیار مناسبی حاصل می‌شود و این موضوع تنها به خاطر ایده‌ای است که روی قطعه ایجاد شده است که در کشش بعد از درگیری ناودانی با پیچ‌های داخل شیار تا جاری شدن می‌توانند بالا روند.

همانطور که مشاهده می‌شود این سیستم در دو سطح مختلف عملکردی برای زلزله با شدت‌های مختلف کاربرد دارد.

از فاکتورهای مهم موثر بر عملکرد قابل اطمینان اتصال پیچی - لغزشی می‌توان موارد زیر را برشمرد:

- * نگهداری فشار تماسی میان سطوح لغزش
 - * نگهداری کمابیش ضریب ثابت اصطکاکی در سطوح لغزش
 - * اجتناب از شکست ترد موقعی که مفصل به حد دامنه لغزش می‌رسد.
 - * ساخت و نگهداری ساده و ارزان
- در این تحقیق منحنی رفتاری نیز برای مدل پیشنهادی طبق $ASCE/SEI$ ۴۱-۶ قسمت ۸-۲ بدست آورده می‌شود (شکل ۶) [۵].

شکل ۶ - نمودار منحنی رفتاری برای مدل پیشنهادی

مقایسه مدل پیشنهادی

با مهاربندی ساده

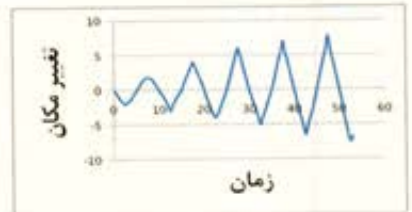
یک ساختمان معمولی منظم ۵ طبقه مطابق شکل ۷ در برنامه SAP2000 مدل می‌شود.

به دلیل آنکه پارامترهای دیگر روی نتایج بی‌تأثیر باشند و تنها مدل رفتاری دو نمونه در مهاربندها بررسی و مقایسه شوند، ساختمان مدل شده بسیار ساده در نظر گرفته می‌شود. سازه در دو جهت دارای سیستم مهاربندی است و اتصالات تیر به

به صورت گفته شده یک ناودانی نمره ۸ به صورت دوپل، سه بعدی از نوع solid به طول ۵ متر مدل می‌شود. در یک انتها اتصال (طرح پیشنهادی) قرار می‌گیرد که با شفت و مهره‌هایی به ناودانی متصل می‌شوند (شکل ۲).

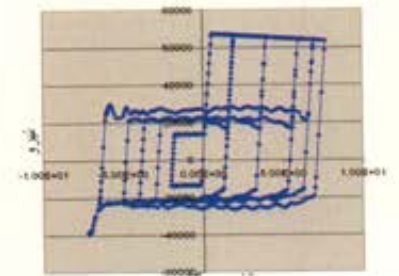
شایان ذکر است که فولاد به صورت الاستیک-پلاستیک کامل در نظر گرفته شده است.

مراحل آزمایش طی دو گام معرفی می‌شوند. در گام اول تعاریف عمومی و نیروی عمود بر سطوح پیچ و مهره‌ها (برای تولید نیروی اصطکاکی بین سطوح) و شرایط اتصال و تکیه گاه تعریف می‌شود و در گام دوم تغییر مکان-زمان به انتهای ناودانی وارد می‌شود. نمودار تغییر مکان-زمان در شکل ۳ نشان داده شده است.

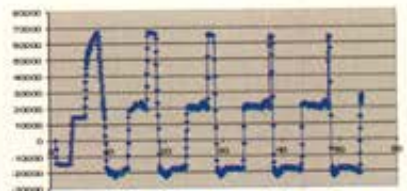

شکل ۳ - تغییر مکان - زمان اعمالی به نمونه

که با استفاده از $ATC24$ [۴] بدست آمده است. پس از اتمام آنالیز و بدست آوردن خروجی‌ها، نیروی تکیه گاهی نسبت به زمان و نمودار تغییر مکان نسبت به زمان ترسیم می‌شود (شکل ۴ و ۵).

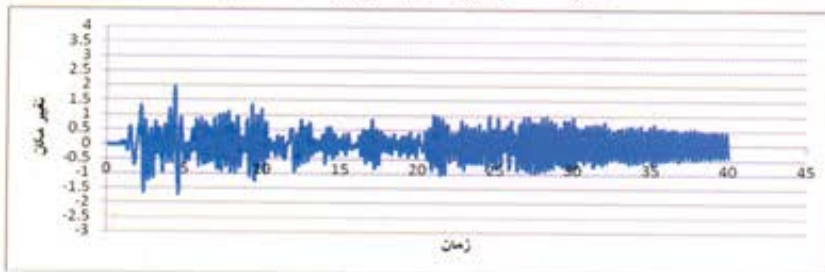
شکل ۴ - نمودار نیروی تکیه گاهی بر اساس زمان

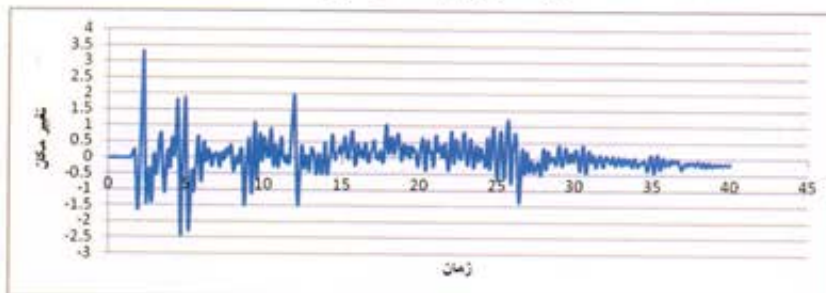
شکل ۵ - نمودار نیروی تکیه گاهی بر اساس تغییر مکان

چند نکته مهم که از نتایج خروجی مدل به دست می‌آید به این شرح بیان می‌شود:

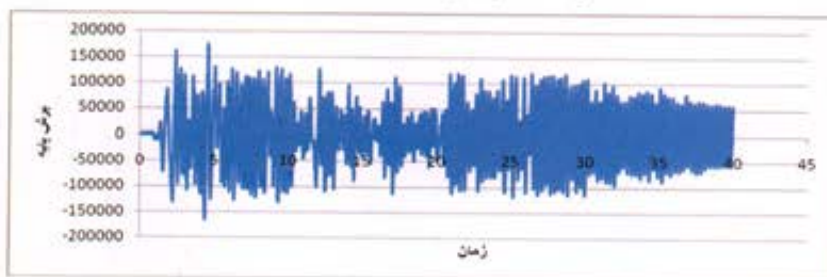
شکل ۸- منحنی تغییر مکان- زمان برای مدل اصطکاکی

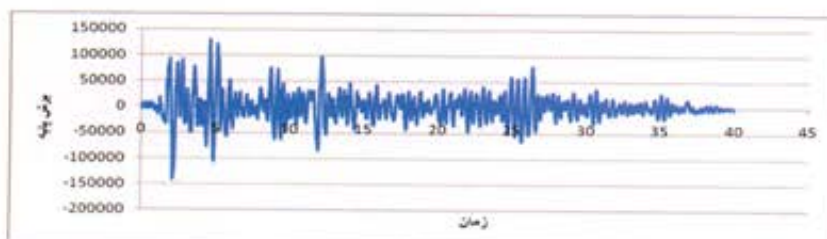
شکل ۹- منحنی تغییر مکان- زمان برای مدل ساده

شکل ۱۰- منحنی برش پایه- زمان برای مدل اصطکاکی

شکل ۱۱- منحنی برش پایه- زمان برای مدل ساده

هیچ گونه کماتش عضو فشاری در آن وجود ندارد و بسته به نوع و اندازه بارهای اعمالی به صورت سیستمی اصطکاکی یا اصطکاکی همراه با جاری شدن در قسمت کشش همراه خواهد بود.

سیستم پیشنهادی به دلیل این که در فشار، کماتشی نخواهد داشت، دارای شکل پذیری مطلوب و ظرفیت‌های بالا است. ضمن این که تغییر مکان‌ها منظم تر و کمتر و بدون تغییر شکل ماندگار در سیستم خواهد بود. هم چنین پاسخ این میراگر، مستقل از دامنه بارگذاری و تعداد سیکل‌ها است. از موارد قابل توجه، انتخاب فلز پایه برای میراگرهای اصطکاکی است ضمن این که هرچه مقاومت سایشی در محل اتصال بیشتر باشد، اتصال مورد نظر بهتر عمل خواهد کرد. در مدل پیشنهادی سه پارامتر اثرگذار زلزله یعنی مقاومت، سختی و شکل پذیری به خوبی مشاهده می‌شود که با استفاده از این پارامترها سیستمی با صرفه اقتصادی و مطلوب در برابر زلزله بدست می‌آید. هم چنین ظرفیت قطعه در کشش بدون کاهش تا جاری شدن بالا می‌رود.

منابع:

- ۱- خوبی هادی، ارائه ضوابط طراحی اتصالات اصطکاکی در مهاربندهای ضربدری، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: دکتر حسینی هاشمی
- 2- law SS, Wu ZM, Chan SL." Analytical Model of a Slotted Bolted Connection Element and its Behaviour under Dynamic load". Journal of Sound and Vibration 292(2006) 777-787.
- 3- Fitzgerald T F, Goodson M, Zsutty T." Slotted Bolted Connections in Seismic

Moment Resisting Steel Frames Containing Dual-level Friction Dissipating Joints", NZSEE Conference, Rotorua, March 1990.

7- Oldfield Matthew, Ouyang Huajiang, Mottershead John E." simplified Models of Bolted Joints Under Harmonic Loading", Computers and Structures 84(2005) 25-33.

8- Butterworth John W." Ductile Concentrically Braced Frames Using Slotted Bolted Joints", SESOC Journal.

Design for Concentrically Braced Connections", Earthquake Spectra, Vol 5, NO.2, 1989, pp.383-391.

4- Applied Technology Council(ATC24) , guidelines for cyclic seismic testing of components of steel structures.

5- Seismic Rehabilitation of Existing Buildings, ASCE/SEI 41-06-, American Society of Civil Engineering, 2007.

6- Butterworth John W." Seismic Response of

سیداحمد لطفی زاده
کارشناس ارشد شورای مرکزی

ضوابط و الزامات مربوط به تهیه طرح‌های معماری ساختمان

SCHILL

آنچه امروز زیبایی و زشتی پیکره‌ی شهرهای ما را به نمایش گذاشته است، بر گرفته از سیاست‌ها و برنامه‌هایی است که دست‌اندرکاران این بخش طی سده‌ی اخیر با آگاهی و ناخودآگاهی، رقم زده و به یادگار نهاده‌اند، آنچه اکنون از اهمیت ویژه برخوردار است، ساماندهی ساخت و سازهای درون شهری با نگاهی منطبق با اصول معماری و شهرسازی و زیست محیطی به دور از سیاست زدگی و روزمرگی‌های مرسوم است.

تصمیم‌گیری در مورد چگونگی معماری یک ساختمان به عنوان تک بنا و خارج از الزامات دست و پاگیری که به‌عنوان ضوابط شهرسازی شناخته می‌شود، بر عهده مهندسان معمار متعهد این مرز و بوم است تا در این محدوده هر چند خرد که در گذشت زمان محله و شهری را تحت تأثیر قرار می‌دهد، به لحاظ فرم، شکل، کارکرد و عناصر و اجزای تشکیل‌دهنده آن و همچنین به لحاظ سیمای شهری، با انجام بررسی‌ها، مطالعات و با استفاده از ذوق و قریحه معمارانه خود و با رعایت ضوابط شهرسازی و مقررات ملی ساختمان موجود، دست به کار دیگری بزنند که هم رضایت قلبی خویش را فراهم آورده و هم شهروندان عزیز کشور را در تشخیص آنچه که نه اصیل است و نه با وجوه مثبت مدرنیسم خویشاوندی دارد، یاری دهند تا دوغ از دوشاب تمیز داده شود. بدین روی بر آن شدم که شمه‌ای از اطلاعات و الزامات ضروری در طراحی و ارائه نقشه‌های مرحله اول و دوم معماری ساختمان و ضوابط و الزامات آن را فهرست‌وار برای معماران جوان این مرز و بوم بازنویسی کنم تا شاید در انجام طراحی‌ها و رعایت ضوابط شهرسازی و الزامات مقررات ملی ساختمان کمکی به آنها شده باشد.

۱- مطالعات اولیه و پیش‌نیازهای تهیه طرح مقدماتی معماری

۱-۱- بررسی عوامل و زمینه‌های محیطی: موقعیت، ابعاد، اندازه‌ها، عوارض و شکل زمین، عناصر و عوامل تأثیرگذار محیط پیرامون به لحاظ امور مربوط به هماهنگی، ارگانیسم، کارکرد و کالبد ساختمان و سیمای شهری، دسترسی‌های

پیاده و سواره و توجیه اقتصادی طرح
۲-۱- عوامل مهم در تعیین فرم ساختمان:

۱-۲-۱- فضای فرمال طرح همچون یک شی، یک‌اندیشه، مجموعه‌ی فضاها (نظریه‌های طراحی معماری، زمینه‌های محیطی، هندسه و ریخت‌شناسی)

۲-۲-۱- فضای کارکردی طرح، همچون یک ارگانیسم، مجموعه‌ی فعالیت، نظام عملکردی، سرپناه (نوع فعالیت‌ها، کارکردها و نیازها، سیستم‌های مکانیکی پشتیبانی و ایمنی ساختمان)

۳-۲-۱- فضای مادی طرح، همچون سازه‌ی تکیه‌گاه، مصالح، یک مجموعه از اجزاء، فرایند ساخت (تکنولوژی و سبک، مصالح، لوازم و تجهیزات اجرایی خاص، نوع ساخت و ساز)

۳-۱- عوامل سازمان‌دهنده فرایند طراحی:
۱-۳-۱- هندسه ساختمان (مطالعه نظم فضایی، بررسی تیپولوژیک خانه و ساختمان، اشکال گوناگون، انواع پلان‌ها، نماها، نیرخ‌ها)

۲-۳-۱- زمینه‌های محیطی (عوامل محیطی تأثیرگذار، سیمای شهر در بخش طراحی شهری، کشش‌ها و نیازها، مسایل زیست‌محیطی)

۳-۳-۱- کارکرد ساختمان (انواع فعالیت‌ها، سیستم دسترسی و مکانیکی پشتیبانی و ملاحظات ایمنی)

۴-۳-۱- پیکربندی ساختمان (تکنولوژی، سازه کلی، نوع مصالح و امکانات اجرایی)

۲- پیش‌نیازهای تهیه طرح‌های مرحله یک معماری

۱-۲- ضوابط شهرسازی در طراحی معماری: اطلاع از ضوابط مربوط به:

تراکم ساختمان، درصد اشتغال سطح و طول زمین، عقب نشینی، تعداد مجاز طبقات، ارتفاع مجاز ساختمان، مشخصات و تعداد پارکینگ، فضای باز و نیمه باز و نحوه نورگیری‌ها، فاصله بین ساختمان‌های همجوار (درز انقطاع)، نیازهای مشاعی و ضوابط مربوط به مشاعات ساختمان، ضوابط مربوط به پخ‌ها، پیش‌آمدگی‌ها، بالکن‌ها، نورگیرها و ایوان‌ها

۲-۲- الزامات عمومی ساختمان در طراحی معماری:

اطلاع از الزامات مربوط به: همجواری ساختمان‌ها، انواع تصرف‌ها، انواع فضاها، چگونگی قرارگیری ساختمان در زمین،

“ آنچه امروز زیبایی و زشتی پیکره‌ی شهرهای ما را به نمایش گذاشته است، بر گرفته از سیاست‌ها و برنامه‌هایی است که دست‌اندرکاران این بخش طی سده‌ی اخیر با آگاهی و ناخودآگاهی، رقم زده و به یادگار نهاده‌اند، آنچه اکنون از اهمیت ویژه برخوردار است، ساماندهی ساخت و سازهای درون شهری با نگاهی منطبق با اصول معماری و شهرسازی و زیست محیطی به دور از سیاست زدگی و روزمرگی‌های مرسوم است.

ارتفاع و تراز ساختمان، تراز طبقات، توصیه‌های مربوط به پیکربندی کلی سیستم سازه ساختمان با استفاده از مشاوره مهندس سازه، تعیین عناصر و اجزای غیرسازه‌ای ساختمان به لحاظ ابعاد و تعداد (دیوارها، سقف‌ها، راه‌پله‌ها، شیب‌راه‌ها، جان‌پناه‌ها، درها، پنجره‌ها، آسانسورها) و رعایت الزامات مربوط به آنها، آبروها و کفشورها، نمای ساختمان به لحاظ رعایت الزامات طراحی شهری و نوع مصالح، فضاهای باز و نیمه‌باز ساختمان، پیش‌آمدگی‌های ساختمان، فضاهای توقفگاه وسایل نقلیه و مسیر عبور و مرور خودروها و اشخاص پیاده، سیستم دسترسی‌های پیاده و مکانیکی ساختمان، رعایت حداقل ابعاد و ارتفاع الزامی سطوح و فضاهای داخلی ساختمان، پیش‌بینی فضاهای تأسیساتی و موتورخانه در ساختمان و بام با توجه به سیستم پیشنهادی تأسیسات مکانیکی و برقی ساختمان از طریق مشاوره با مهندس تأسیسات، تعیین نیازهای مشاعی و الزامات مربوط به مشاعات ساختمان، رعایت الزامات تأمین نور طبیعی در فضاها، رعایت الزامات تعویض طبیعی و مکانیکی هوای فضاها، رعایت ضوابط مربوط به راه‌های خروج و امداد رسانی هنگام بروز حریق و زلزله، رعایت الزامات مربوط به معلولان، رعایت ضوابط و مقررات مربوط به ساختمان‌های بلند در صورت شمول

۲-۳-۳- اطلاع از الزامات مربوط به:

مواد، مصالح و فرآورده‌های ساختمانی که مشمول استاندارد اجباری هنگام مصرف شده‌اند (آیین‌نامه اجباری نظارت بر تولید، توزیع و مصرف مواد، مصالح و فرآورده‌های ساختمانی)

۲- نیازهای طرح‌های مرحله دو معماری

۱-۳-۱- عناصر و جزئیات معماری شامل:

۱-۳-۱- جزئیات تمامی ضوابط و الزامات مندرج در بند ۲ این یادداشت
 ۲-۱-۳- جزئیات داخل ساختمان مانند داکت‌ها، کمدها، آشپزخانه‌ها، سرویس‌های بهداشتی و میلمان فضاهای مختلف
 ۳-۱-۳- جزئیات عایق‌کاری رطوبتی زیرزمین‌ها، پارکینگ‌ها، بام‌ها، دیوارها و طبقات (در موارد الزام آور)، آشپزخانه‌ها و سرویس‌های بهداشتی و رعایت سایر الزامات
 ۴-۱-۳- جزئیات عایق‌کاری حرارتی به منظور صرفه‌جویی مصرف انرژی در بخش معماری شامل پنجره‌ها، درها، دیوارها، بام‌ها و سقف‌های بیرونی ساختمان (پوسته خارجی ساختمان)

۵-۱-۳- جزئیات عایق‌کاری صوتی ساختمان به منظور جلوگیری از آلودگی صوتی
 ۶-۱-۳- جزئیات کف‌سازی‌ها و عایق‌کاری فضاهای باز و درزبندی کف‌ها
 ۷-۱-۳- جزئیات کرسی چینی‌ها، ازاره‌ها و جزئیات درپوش‌های لبه دیوارها و جان‌پناه‌های بام‌ها
 ۸-۱-۳- جزئیات دیوارچینی‌ها، نحوه اتصال و بندکشی دیوارهای آجری
 ۹-۱-۳- جزئیات کلاف‌های بتنی (افقی و قائم) و جزئیات شناژها و مهارها در ساختمانی‌های تا ۲ طبقه
 ۱۰-۱-۳- جزئیات کف پنجره‌های فلزی، بتنی و سنگی و نحوه نصب آنها
 ۱۱-۱-۳- جزئیات نعل درگاه‌های فلزی، آجری، بتنی و نحوه اتصال آنها
 ۱۲-۱-۳- جزئیات اتصالات قاب درها و نحوه اتصال آستانه، قاب و نعل درگاه به دیوارها
 ۱۳-۱-۳- جزئیات درها و پنجره‌ها
 ۱۴-۱-۳- جزئیات پله‌های داخلی و خارجی
 ۱۵-۱-۳- جزئیات سقف‌ها و نحوه اتصال آنها به دیوارها
 ۱۶-۱-۳- جزئیات کف‌سازی‌ها، زیرزمین، پارکینگ، طبقات، آشپزخانه، سرویس‌های بهداشتی و بام‌ها
 ۱۷-۱-۳- جزئیات سقف‌های کاذب و نحوه اتصالات آنها
 ۱۸-۱-۳- جزئیات درزهای انقطاع و انبساط ساختمان‌ها و محوطه‌سازی‌ها
 ۱۹-۱-۳- جزئیات جان‌پناه‌ها، آبروها و دودکش‌ها، هواکش‌ها و سقف‌نورگیرهای بام‌ها و عایق‌کاری آنها
 ۲۰-۱-۳- جزئیات نماکاری ساختمان
 ۲۱-۱-۳- جزئیات حیاط‌سازی‌ها
 ۲۲-۱-۳- جدول نازک‌کاری داخلی ساختمان و کابینت‌های آشپزخانه
 ۲۳-۱-۳- برآورد و اعلام مواد، مصالح و فرآورده‌های ساختمانی مورد نیاز با درج مقادیر و علائم اختصاری آنها و تعیین نوع و نشان استاندارد که مورد تأیید مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران یا مرکز تحقیقات مسکن و ساختمان است.
 ۲-۳-۲- رعایت نکات لازم در تهیه نقشه‌های معماری:
 ۱-۲-۳- در تمامی پلان‌ها، نام فضاها، علائم مقاطع، محورهای ساختمان، نام نقشه‌ها، علائم نشان‌دهنده جهت شمال، تراز و تیب درها،

پنجره‌ها و اندازه‌های آنها باید درج شود.
 ۲-۲-۳- در تمامی نماها و مقاطع، نام نقشه، محورهای ساختمان، تراز، تیب درها و پنجره‌ها باید درج شود.
 ۳-۲-۳- در تمامی نماها، مشخصات مصالح نما باید درج شود.
 ۴-۲-۳- چنانچه ساختمان دارای بیش از یک زیرزمین باشد، دیوارهای زیرزمین‌های دوم و سوم و ... در جوار خاک باید از بتن مسلح در نظر گرفته شود.
 ۵-۲-۳- دیوارهای زیرزمین نباید به فضای مربوط به درز انقطاع یا معبر عمومی (کوچه، خیابان) تجاوز کند.
 ۶-۲-۳- تعبیه عایق رطوبتی در کف طبقات پارکینگ و کف پایین‌ترین زیرزمین الزامی است. (طبق مفاد مبحث چهارم مقررات ملی ساختمان)
 ۷-۲-۳- در فضای سرایداری باید تقسیمات فضای داخلی (فضای بهداشتی، طبخ و خواب) ترسیم و حداقل یک پنجره برای تهویه در نظر گرفته شود.
 ۸-۲-۳- طبقه همکف باید دسترسی مستقیم به حیاط داشته باشد.
 ۹-۲-۳- در تراز نورگیرها (حیاط خلوت‌ها) واحدهای هم‌تراز باید دسترسی به نورگیر یا نورگیرهای مربوط را داشته باشند.
 ۱۰-۲-۳- ساختمان‌های دارای ۴ طبقه و بیشتر باید دارای پله فرار باشند. (مبحث سوم مقررات ملی ساختمان)
 ۱۱-۲-۳- درهای پلکان‌ها در طبقات تخلیه، باید به طرف بیرون باز شوند. (مبحث سوم مقررات ملی ساختمان)
 ۱۲-۲-۳- ارتفاع پله‌های ورودی ساختمان و پلکان‌ها نباید از ۱۸ سانتیمتر بیشتر و از ۱۰ سانتیمتر کمتر باشند. (مبحث سوم مقررات ملی ساختمان)
 ۱۳-۲-۳- دیوارهای قفسه‌های آسانسورها و پلکان‌ها نباید کمتر از ۱۰ سانتیمتر ضخامت داشته باشند.
 ۱۴-۲-۳- در فضای قفسه پلکان‌ها، عبور تیرهای سازه نباید شانه‌گیر بوده یا عرض پاگرد یا پله را کاهش دهد.
 ۱۵-۲-۳- در مورد جان‌پناه پله‌ها باید الزامات مندرج در مبحث چهارم مقررات ملی ساختمان رعایت شود.
 ۱۶-۲-۳- تعبیه عایق حرارتی در کلیه دیوارهای خارجی و سقف آخر (بام) و کف اولین طبقه

تصرف (پوسته خارجی ساختمان) ضروری است. الزامات مندرج در میحث ۱۹ مقررات ملی ساختمان) صرفه‌جویی در مصرف انرژی در این مورد یا سایر موارد به طور کامل رعایت شود.

۱۷-۲-۳ در تعبیه محل لوازم بهداشتی فواصل استاندارد رعایت شود. الزامات مندرج در میحث شانزدهم مقررات ملی ساختمان رعایت شود.

۱۸-۲-۳ دیوارهای مشترک واحدهای مستقر در یک طبقه باید دارای عایق‌بندی صوتی باشند.

۱۹-۲-۳ ترسیم و ارائه بزرگ‌نمایی، Wall section، فضاهای بهداشتی، آشپزخانه‌ها و آبدارخانه‌ها، پلکان‌ها ضروری است.

۲۰-۲-۳ نقشه‌های مرحله دوم معماری باید دارای جدول نازک‌کاری باشد.

۲۱-۲-۳ جزئیات معماری (Details) باید نشانی رجوع به نقشه مربوط را داشته باشد.

۲۲-۲-۳ برای ساختمان‌های با ۸ طبقه یا بیشتر یا ساختمان‌های با اهمیت (زیاد) و (خیلی زیاد)، ممکن است عرض لازم برای درز انقطاع بیشتر از ۰/۰۱ ارتفاع سازه باشد. در این موارد باید قبل از تهیه نقشه‌های معماری، هماهنگی لازم برای تعیین اندازه درز انقطاع با طراح سازه انجام گیرد.

۲۳-۲-۳ اتاق ژنراتور برق (در ساختمان‌هایی که تعبیه ژنراتور در آنها الزامی است) باید دارای عایق صوتی و تهویه کافی بوده و باید در محلی قرار گیرد که امکان خروج مستقیم هوای گرم رادیاتور دیزل یا امکان خروج آن توسط یک کانال به طول کوتاه با سطح حداکثر ۱/۵ برابر سطح رادیاتور مربوطه به بیرون ساختمان وجود داشته باشد.

۲۴-۲-۳ دستگاه تصفیه استخر باید حداقل در تراز ۱/۵ تا ۲ متر پایین‌تر از تراز آب استخر قرار گرفته و دارای کف‌شور باشد.

۲۵-۲-۳ تعبیه آبرو در فضاهای تأسیساتی، نورگیرها و پارکینگ‌ها الزامی است.

۲۶-۲-۳ باید کانال‌های تأسیساتی (از جمله دودکش‌ها و داکت‌ها) در کلیه پلان‌های معماری ترسیم شود.

۲۷-۲-۳ در طرح معماری مناسب با طرح تأسیسات فضای کافی جهت نصب سرویس و نگهداری تهویه مطبوع، تجهیزات موتورخانه، پمپ‌خانه، منابع آب مصرفی و آب آتش‌نشانی مورد نظر پیش‌بینی شود.

۲۸-۲-۳ فضای موتورخانه و دسترسی به آن باید به گونه‌ای باشد که ورود و خروج بزرگترین

جزء موتورخانه بدون تخریب درب، پنجره یا سایر اجزای ساختمان یا دستگاه‌های دیگر به راحتی انجام پذیر باشد.

۴- نقشه‌های معماری مورد نیاز مراحل یک و دو ساختمان

۱-۴ نقشه معماری مرحله یک جهت تحویل به شهرداری (ابتدا یک سری نقشه مرحله اول جهت بررسی و تأیید شهرداری ارائه می‌شود و پس از اخذ تأییدیه، چهار نسخه از آنها همراه با مهر و امضای طراح، تحویل شهرداری می‌شود) شامل:

۱-۱-۴ نقشه پلان طبقات ساختمان (زیرزمین‌ها، پارکینگ‌ها، همکف، طبقات و نیم طبقات) و ترسیم محورهای ساختمان، با مقیاس یک صدم

۲-۱-۴ نقشه‌ی مقطع طبقات ساختمان «با تعیین محورهای تقطیع که شامل تمام ارتفاع ساختمان و پلکان نیز باشد (حداقل ۲ مقطع) و برخی جزئیات ضروری با مقیاس یک صدم

۳-۱-۴ نقشه‌ی نمای ساختمان (تمامی نماهای قابل رویت) با مقیاس یک صدم

۴-۱-۴ نقشه‌ی پلان موقعیت زمین و ساختمان (نحوه استقرار ساختمان در زمین با ذکر ابعاد زمین و ساختمان) با مقیاس یک دویستم

۵-۱-۴ پلان بام و شیب‌بندی آن و تعیین محل آبروها

۶-۱-۴ نقشه‌های معماری مرحله دو ساختمان (نقشه‌های اجرایی) برای ارائه و اخذ تأیید سازمان نظام مهندسی ساختمان استان. (ابتدا یک سری نقشه‌های اجرایی مرحله دو به سازمان استان تسلیم و در صورت تأیید نسخ دیگر تکثیر و پس از مهر و امضاء تحویل می‌شود) شامل:

۱-۲-۴ پلان طبقات ساختمان با ترسیم محورهای ساختمان و مبلمان آن (زیرزمین‌ها، پارکینگ‌ها، همکف، طبقات و نیم طبقات) با مقیاس یک پنجاهم

۲-۲-۴ مقطع طبقات «با تعیین محورهای تقطیع که شامل تمام ارتفاع ساختمان و پلکان‌ها نیز باشد (حداقل ۲ مقطع) با مقیاس یک پنجاهم

۳-۲-۴ نمای ساختمان (تمامی نماهای قابل رویت) با مقیاس یک پنجاهم

۴-۲-۴ پلان موقعیت زمین و ساختمان (نحوه استقرار ساختمان در زمین با ذکر ابعاد زمین و ساختمان) با مقیاس یک صدم

۵-۲-۴ پلان بام و شیب‌بندی آن و تعیین محل آبروها با مقیاس یک صدم

۶-۲-۴ نقشه جزئیات مندرج در بند ۳-۱۱ این یادداشت و بندهای زیر مجموعه آن، با مقیاس یک بیستم و یک بیست و پنجم

۷-۲-۴ نقشه‌های بزرگنمایی مقطع دیوارها، پلکان‌ها، سرویس‌های بهداشتی، آشپزخانه‌ها، آبدارخانه‌ها

۸-۲-۴ نقشه جزئیات موارد خاص مانند استخر، سونا، جکوزی، تصفیه‌خانه، سالن‌های بدن‌سازی (در مورد ساختمان‌های با کاربری خاص باید حسب نظر سازمان نظام مهندسی ساختمان استان، جزئیات لازم ترسیم شود) با مقیاس از یک دهم تا یک پنجاهم

۹-۲-۴ نقشه مربوط به جداول مقادیر مواد، مصالح و فرآورده‌های ساختمانی مورد نیاز با ذکر نوع و نشان استاندارد مربوط

۱۰-۲-۴ درج مشخصات فنی و ملکی آن در بخش طراحی تکمیل دفترچه اطلاعات ساختمان و تسلیم آن به سازمان نظام مهندسی ساختمان استان به منظور درج مشخصات یاد شده در شناسنامه فنی و ملکی ساختمان

۵- مباحثی از مقررات ملی ساختمان که مهندسان معمار باید آنها را مطالعه و مدنظر قرار دهند:

۱-۵- مبحث ۲ لغایت ۵ - مبحث ۸ و ۱۱ - بخشی از ضوابط مبحث ۱۵ - بخشی از مباحث ۱۶ لغایت ۲۰.

۶- قوانین و مقرراتی که مهندسان معمار باید با آن آشنایی داشته باشند

۱-۶- قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان - آیین‌نامه اجرایی قانون یاد شده و دستورالعمل‌های مربوط - آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۳ قانون یاد شده و شیوه‌نامه‌های مربوط

۲-۶- بخش‌هایی از قانون شهرداری‌ها و مصوبات و ضوابط منعش از آن و آیین‌نامه اجرایی قانون تملک آپارتمان‌ها

۳-۶- بخش‌هایی از مصوبات شورای عالی شهرسازی و معماری و همچنین قانون ثبت اسناد و املاک کشور

۴-۶- اطلاع از آیین‌نامه نظارت اجباری بر تولید، توزیع و مصرف مواد و مصالح و فرآورده‌های ساختمانی دارای نشان استاندارد و مصالحی که مشمول استفاده اجباری استاندارد شده‌اند.

۵-۶- آشنایی با حقوق معماری و حقوق املاک و بخشی از قانون تجارت برای تشکیل شخص حقوقی

آپارتمان‌های کوچک، اما زیبا

از خانواده‌ها وجود دارند که شرایط، نیازها، پسند و خواست ایشان متفاوت است. اما به‌طور حتم همه‌ی انسان‌ها می‌بایست از حضور در خانه‌ی خود لذت ببرند. خانه‌ی شما صرفنظر از اینکه مستاجر باشید یا در انانی از خوابگاه دانشجویی سکنی داشته باشید، پناهگاه شمامت و مادام که در آن زندگی می‌کنید، متعلق به شمامت است. انسان غار نشین روی دیواره‌ی غارش نقاشی می‌کرد و دلیلی ندارد که شما خود را از او کمتر فرض کنید.

پیروی و تقلید از این و آن را فراموش کنید. این حق طبیعی شمامت است که متفاوت باشید. همانطور که مدل مو، کفش و لباس شما، ناخودآگاه بر برداشت دیگران از شخصیت شما تاثیر می‌گذارد، خانه‌ی شما هم باید چیزی از روح شما در خود داشته باشد. در عین حال لازم است دانش خود را افزایش دهید.

در مورد فاکتورهای مهم تصمیم بگیرید. به عنوان مثال آیا برآستی آنچه که می‌خواهید آن است که اتاق کوچکتان، وسیع تر به نظر برسد؟ البته راهکارهایی برای این منظور وجود دارد؛ ولی از شما می‌پرسم حقیقتاً چه چیز فوق العاده‌ای در "وسیع بودن" هست؟ شاید آنچه به راستی می‌خواهید نه وسعت بیشتر، بلکه داشتن یک اتاق

تحت تاثیر قرار دادن دیگران باشد. چیزی که برای دیگران خوب است؛ ممکن است برای شما خوب نباشد. هرچند که آنچه زیبا باشد ناخودآگاه دیگران را نیز تحت تاثیر قرار خواهد داد.

لازم است با خود و اعضای خانواده‌ای که قرار است با شما زیر یک سقف زندگی کنند، روراست باشید. روحیه و پسند واقعی‌تان را بی‌شائبه و اطمینان پیدا کنید که نسبت به نیازهای احساسی و فیزیکی خود و خانواده‌تان در خانه آگاهی کافی دارید. به نکات ریز توجه کنید و فراموش نکنید که در این زمینه کسی شما را مجبور به رعایت قانون خاصی نکرده است. اعضای تشکیل دهنده‌ی خانواده‌ی شما ممکن است از الگوی پدر، مادر، فرزند تبعیت نکنند. ممکن است فرد مسنی مثل پدر بزرگ یا مادر بزرگ با شما زندگی کنند. شاید یکی از فرزندان به‌طور موقت با همسرش نزد شما بسر می‌برد. شاید شما یک زوج کارمند هستید یا دو دانشجو که بیشتر ساعات روز را بیرون از منزل سپری می‌کنید. یکی از اعضای خانواده ممکن است معلولیت یا حساسیت‌های خاصی داشته باشد یا ممکن است یکی از اعضای اصلی خانواده مانند پدر یا مادر فوت شده باشد. می‌باید که انواع مختلفی

بسیاری از ما هنوز خیال پردازی‌های دوران کودکی خود را بخاطر داریم. آن زمانی که بی‌صبرانه مشتاق بودیم تا بزرگ و به زعم کودکانه‌ی خود توانا شویم. دریغ که قوانین زندگی، شاخ و برگ رویباهی ما را هرس می‌کند. این امر شامل مکان زندگی ما نیز هست. کاخ رویباهی ما کجا و این خانه‌های کوچک و شاید اجاره‌ای کجا؟

بسیار مهمه‌ی تن دادن به وضع موجود و آه حسرت کشیدن، چیزی را عوض نمی‌کند. حقیقت آن است که برای داشتن محیطی زیبا و دلپذیر لزوماً نیازی به صرف هزینه‌های سرسام آور نیست. حتماً برای شما هم پیش آمده است که به خانه‌ای بسیار بزرگ وارد شده‌اید که به رغم هزینه‌ی گزافی که بابت مبلمان و دکور آن صرف شده، به دلیل بی‌بهره بودن صاحبانش از ذوق هنری کافی، فضاهایی بسیار ناخوشایند داشته است. به شما اطمینان می‌دهم که با اندکی حوصله و صرف وقت می‌توانید خانه‌ی کوچک خود را به نحوی دلپذیر بیارید. کافی است باور داشته باشید که آنچه مهم است خود شما هستید، نه ابعاد خانه‌ای که در آن زندگی می‌کنید. پس بر آنچه به‌راستی می‌خواهید تمرکز کنید. هدف شما نباید

آمینیس فلاح امیرشاهی
کارشناس ارشد معماری

پذیرایی گرم و نرم است که مهمانان در آن به راحتی و شادمانی گرد هم آیند؟ پس فرض را بر این نگذارید که لزوماً "بزرگ‌تر" و "وسیع‌تر" همیشه "بهتر" است. به نظر می‌رسد اگر بجای جنگیدن با مسأله‌ی کوچکی فضا بر فواید آن تمرکز کنید، بهره‌ی بیشتری خواهید برد و سریع‌تر به نتیجه خواهید رسید. ایده‌هایی را بیورید که بر دنج بودن، ایمنی، صمیمیت، گرم و نرم بودن و کارکردگرایی فضای کوچک شما تاکید دارند و بدین ترتیب کاراکتر واقعی فضا را به نمایش بگذارید.

ممکن است تصور شما این باشد که محکوم به استفاده از مبلمان ظریف و کوچک هستید. به شما پیشنهاد می‌کنم از چند شی با مقیاس بزرگ به جای هزاران شی کوچک استفاده کنید. به جای آنکه چند مبیل کوچک را کنار هم بچینید، کاناپه‌ی بزرگی را انتخاب کنید و چند کوسن زیبا نیز روی آن بگذارید. خواهید دید که بطرزی باورنکردنی و به راحتی تعداد افراد بیشتری روی آن جای می‌گیرند. فضای شما وسیع‌تر به نظر خواهد رسید چرا که در چنین فضایی گردش و حرکت چشم راحت‌تر صورت می‌گیرد. پس تردید نکنید، تابلوی فرش بزرگی را که آنهمه دوست دارید به دیوار بزنید؛ به جای اینکه آنرا با کلکسیون از تابلوهای ریز و دزدشت شلوغ کنید. صد البته این به سلیقه و خواست شما بستگی دارد. قدر مسلم آن است که اگر می‌خواهید فضا وسیع و پاکیزه به نظر برسد، از درهم برهمی و شلوغی به دقت پرهیز کنید. ایمن امر در مورد انتخاب نوع و شکل مبلمان‌تان هم صدق می‌کند. لازم است روی سادگی تمرکز کنید.

در یک فضای کوچک، بسیار بجاست اگر لوازم شما چند منظوره باشند. ابتکار به خرج دهید. کتابخانه‌ای که در عین حال میز تلویزیون است و جایی هم برای قرارگیری لوح‌های فشرده دارد؛ صندوقی از جنس چوب که هم نقش میز چای خوری اتاق پذیرایی را بازی می‌کند و هم ملاقه‌هایتان را در خود جای داده است و غیره.

پیشنهاد دیگر آن است که یکی از دیوارهای اصلی را به رنگ تند خاصی که مایلید در بیاورید. فراموش نکنید؛ فقط یکی. لازم است که باقی دیوارها را به رنگی خنثی در آورید یا نه مایه‌ی بسیار کم رنگی از آن رنگ ویژه‌ی خود را انتخاب کنید. بدین ترتیب فضا، عمق بیشتری خواهد یافت و بر جذابیت آن افزوده خواهد شد. نگران هزینه‌ی نقاشی دیوار نباشید، به راحتی می‌توانید آستین‌های خود و اعضای خانواده را بالا بزنید یا از کاغذ دیواری

استفاده کنید. شاید لازم باشد صاحبخانه را متقاعد کنید؛ باور کنید که ارزش این تلاش را خواهد داشت.

رنگ‌های بکارگرفته شده در یک فضا، به شدت بر روحیه و کاراکتر آن تاثیر می‌گذارند و هیچ دلیل قانع‌کننده‌ای برای آنکه از روی ترس و واهمه به رنگ‌های همیشگی خنثی بسنده کنید، نیست. دانش خود را نسبت به رنگ‌ها، ویژگی و تاثیر آنها افزایش دهید. مجبور نیستید در یک دوره از کلاس‌های طراحی داخلی ثبت نام کنید تا مبادی رنگ را فرا بگیرید.

در چرخه‌ی رنگ، رنگ‌های اشباع که در بخش فرمز، نارنجی و زرد قرار می‌گیرند، رنگ‌های گرم نامیده می‌شوند؛ این رنگ‌ها تمایل به افزایش سطح انرژی در ما دارند. رنگ‌هایی که در بخش آبی، بنفش تا سبز قرار دارند، برعکس هم از نظر فیزیکی و هم روانی، آرامش بخش بوده و در اصطلاح رنگ‌های سرد نامیده می‌شوند.

با استفاده از رنگ‌های خنثی (سفید، سیاه، خاکستری، قهوه‌ای)، فضایی فاقد هر گونه تنش و البته یکنواخت و بعضاً خسته‌کننده خواهید داشت. بکارگیری رنگ‌های تیره صرفنظر از گرم یا سرد بودن آنها، معمولاً باعث می‌شود که فضا کوچکتر حس شود و به طریق اولی، بکارگیری رنگ‌های روشن باعث ایجاد احساس گشادگی در فضا می‌شود و...

مایلید فضای پرنورتری داشته باشید، ممکن است به جای نصب یک چهل چراغ یا لامپ بسیار قوی بالای سرتان، از چند منبع نوری با شدت خیلی کم در اطراف استفاده کنید. برای بهره‌برداری از ویژگی بازتاب، آنها را هر چه نزدیکتر به دیوارها قرار دهید. همچنین دقت داشته باشید که در مبلمان شما بیشتر چه ماده‌ای بکار رفته است. فلز، شیشه، چوب جلا داده شده و چرم، همگی در بازتاب‌های نور و درخشش اتاق شما مؤثرند. ممکن است برای وسیع‌تر و روشن‌تر نشان دادن فضا، بسته به سلیقه‌ی خود از آینه‌ی بزرگی روی دیوار مقابل پنجره استفاده کنید.

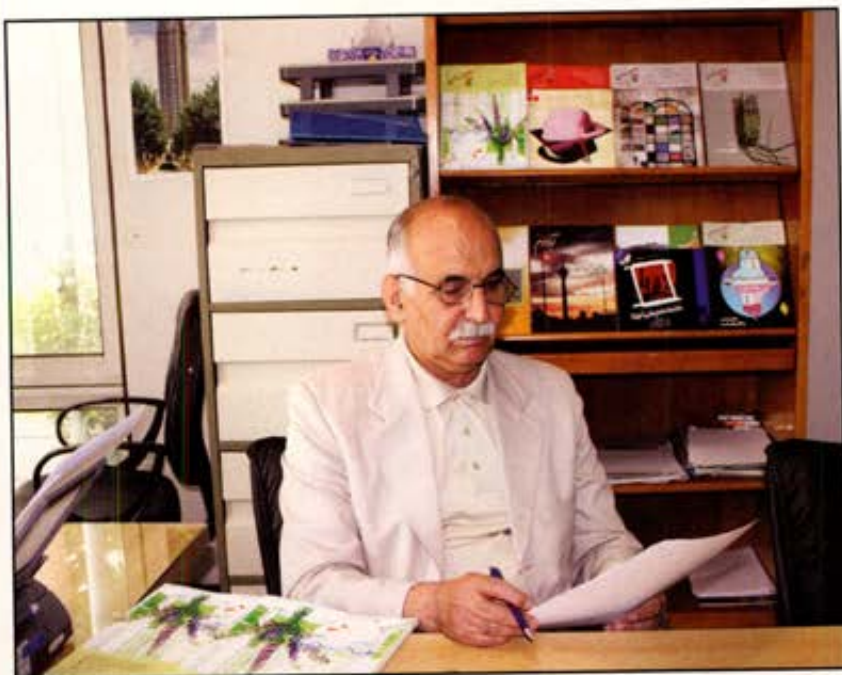
اگر پنجره‌ی اتاق رو به منظره‌ای زیباست، در نحوه‌ی چیدمان طوری عمل کنید که چشم را به آن سو جلب کنید. استفاده از گیاهان سبز را فراموش نکنید. بدین ترتیب فضایی زنده‌تر خواهید داشت. در نهایت خوب است اگر چیزی را که ساخته‌ی دست خودتان باشد به اینهمه بیفزایید و آن را هر چه شخصی‌تر سازید. آن چیز ممکن است کوسن‌های گلدوزی شده، یک تابلوی بزرگ نقاشی یا خطاطی یا یک گلدان سفالی دست ساز باشد.

چندی پیش در خانه‌ی کوچک یکی از دوستان به ایده‌ی جالبی برای جداسازی دو اتاق برخورد کردم. آویزهایی به شکل گیس بافت از نخ‌های

مورد استفاده در بافت فرش در رنگ‌های متنوع و شاد که خانم خانه چند ماه وقت صرف بافتن و آویختن آنها از سقف در کنار یکدیگر کرده بود. به راستی هم که جلوه‌ای شاد و بی‌نظیر داشت.

نکته‌ی مهم دیگر آن است که در مورد نورپردازی فضای کوچک خود با دقت و احتیاط بیشتری عمل کنید. لامپ‌های فلورسنت را فراموش کنید؛ بایک آباژور بزرگ و مدرن، فضای شیک‌تر و گرم‌تری خواهید داشت. اگر

مشارکت در جامعه فارغ التحصیلان

دانشگاه امیر کبیر

همسویی بیشتری با یکدیگر خواهند داشت. اعضا خواستار تغییر این شیوه انتخابات هستند؟

بنا به پیشنهاد ۲۰ درصد اعضای رسمی یا تصویب هیات امنا می توان پیشنهاد تغییر اساسنامه را به مجمع عمومی فوق العاده ارجاع و تصمیم مجمع ملاک خواهد بود و تا کنون این امر صورت نگرفته است. از نظر شما مشارکت اعضا چگونه تعریف می شود؟

مشارکت به معنی بهره مندی هر چه بیشتر از دانایی و توانایی های اعضا در انجام و حصول به اهداف تعیین شده ی آن شراکت است.

با توجه به این تعریف، آیا مشارکت اعضای جامعه شما قابل قبول است؟

اولین و مهمترین تکلیف در مشارکت دسته جمعی، دسترسی به خرد و توانایی جمعی اعضا است و به همین منظور در نظام آزاد و دموکراتیک فرض می شود که اعضا در هنگام انتخاب مدیران خود، با شناخت قبلی که از

هیات مدیره جامعه فارغ التحصیلان دانشگاه امیر کبیر چند نفرند و چگونه انتخاب می شوند؟

هیاتی متشکل از ۵۱ نفر بنام هیات امنا که در هر دو سال یک بار در مجمع عمومی عادی و به شرح زیر انتخاب می شوند مدیریت جامعه را به عهده دارند:

ریاست دانشگاه به عنوان رئیس جامعه فارغ التحصیلان، ۶ نفر از میان ۱۲ نفر پیشنهاد شده از سوی ریاست دانشگاه که بالاترین رأی را در مجمع کسب می کنند، ۴۴ نفر از میان ۱۵ دانشکده دانشگاه مذکور و به تناسب تعداد فارغ التحصیلان و یا اعضای رسمی قبلی و با رأی اعضای رسمی همان دانشکده.

با توجه به انتصاباتی که از سوی رئیس دانشگاه انجام می شود، این تشکل دولتی به نظر نمی رسد؟

هیات موسس در تدوین اساسنامه در سال ۱۳۷۵ این شرط را منظور کرد و تا کنون نیز به قوت خود باقی مانده است، به هر حال طبیعی است که ۶ نفر منتخب ریاست و خود ایشان

اساسنامه جامعه فارغ التحصیلان دانشگاه صنعتی امیر کبیر (پلی تکنیک تهران) از سال ۱۳۴۱ (یکسال بعد از اولین دوره فارغ التحصیلی) و پس از طی مراحل اداری در سال ۱۳۴۳ به ثبت رسید و تا وقوع انقلاب اسلامی فعال بود.

از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۵ این نهاد فرهنگی تعطیل و از سال ۱۳۷۵ مجدداً با اصلاح اساسنامه تا به امروز مشغول فعالیت است و توانسته در دوره های مختلف حدود ۷ هزار نفر از ۲۳ هزار نفر فارغ التحصیلان این دانشگاه را به عضویت خود در آورد. طبق ماده ۵ اساسنامه تحت عنوان (اهداف جامعه)، ایجاد و تحکیم ارتباط بین فارغ التحصیلان و دانشگاه امیر کبیر برای ارائه خدمات متقابل بویژه ارتقا و به هنگام نمودن دانش و مهارت اعضا و ایجاد و تحکیم ارتباط بین اعضای جامعه برای ارائه خدمات متقابل علمی، فنی، فرهنگی و اجتماعی است. مهندس لطف الله مکرمی دانش آموخته سال ۱۳۵۱ دانشکده عمران و دبیر کنونی جامعه در گفتگو با مجله پیام نظام مهندسی به تشریح مشارکت و موانع موجود اشاره کرد. آنچه در پی می آید نظرات ایشان است.

دانایی و توانایی آنان دارند، اصلح‌ترین‌ها را انتخاب خواهند کرد و میانگین دانایی و توانایی منتخبان اکثریت بایستی بتواند بهترین روش بهره‌مندی از خرد جمعی اعضا را برای رسیدن به اهداف مجموعه به کار گیرد. طبیعی است وقتی در انتخابات تعداد کمتری شرکت کنند، امکان دسترسی به صالح‌ترین‌ها کاهش یافته و منتخبان نماینده شایسته مجموعه نخواهند بود و باید از آسان‌انتظار کمتری داشت. در واقع مشارکت دسته جمعی در این مرحله یعنی انتخاب شایسته‌ترین‌ها که یک امر دو طرفه است، یعنی شایسته باید خود را مطرح و معرفی نموده و میزبان دانایی و توانایی خود را برای ارزیابی عرضه کند و اعضا نیز با حضور کامل خود مدیران اصلح را که نماینده اکثریت قاطع باشند، انتخاب کنند. تشکل‌هایی که این قاعده را رعایت نکنند، در همان ابتدا دچار بحران و توقف و گاهی عقب‌گرد می‌شوند.

در آخرین انتخابات هیات امنای چند نفر حضور داشتند؟

در مجمع عمومی شهریور ۸۵ از ۲۵۰۰ نفر اعضای رسمی دارای حق رأی بالغ بر ۱۸۰۰ نفر شرکت کردند.

اعضا را چگونه جذب می‌کنید؟

فارغ‌التحصیلان جدید پس از دریافت اولین دانشنامه از پلی‌تکنیک تهران، به دفتر انجمن برای ثبت اطلاعات دسترسی مراجعه می‌کنند و در صورت تمایل و پذیرش اساسنامه به عضویت جامعه در می‌آیند، در غیر اینصورت با استفاده از بانک اطلاعات خدمات جامعه به آنان عرضه می‌شود تا در آینده به عضویت در جامعه تمایل پیدا کنند. فارغ‌التحصیلان دوره‌های قبل نیز از طریق دوستان عضو به جامعه معرفی و در گردهمایی‌ها و همایش‌ها معمولاً بیشترین استقبال برای عضویت جدید صورت می‌گیرد.

از تعداد حدود ۲۳ هزار نفر فارغ‌التحصیل حدود ۷ هزار تالیان آنان حداقل یک بار عضو رسمی جامعه بوده و دارای کارت عضویت هستند و ۲۵۰۰ نفر آسان‌کارت عضویت معتبر و به روز داشته و دارای حق رأی در مجامع هستند و حدود ۳ هزار نفر نیز بدون پذیرش عضویت در دسترس و در ارتباط با جامعه هستند. در همایش‌ها و گردهمایی‌های فارغ‌التحصیلان نیز دعوت می‌شوند. دعوت و فراخوان از طریق پیام کوتاه، ایمیل، سایت، خبرنامه جامعه و رسانه‌های عمومی و ارتباط دوستان صورت می‌گیرد.

انتخاب مدیران ارشد

سازمان نظام مهندسی توسط

اعضا که ظاهراً جنبه صنفی

داشته و مطالباتی نظیر بهبود

نرخ تعرفه خدمات، حمایت

در تقابل با مالکان و ادارات

ذریعاً را در ذهن تداعی

می‌کند، نقض غرض شده و دو

امر متضاد که مدیریت شکل

می‌گیرد و این موضوع ناشی

از نقض واضح بخشی از مفاد

قانون نظام مهندسی است

با تشکل‌های مشابه خود ارتباطی دارید؟

بله، با تعدادی از تشکل‌های فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های مهندسی و تشکل‌های صنفی در امور مشترک همکاری خوبی داریم.

به عنوان عضو سازمان نظام مهندسی، چه انتظارات یا پیشنهاداتی نسبت به آن دارید؟

به نظراینجاناب و براساس قانون نظام مهندسی، سازمان یک نهاد حرفه‌ای است و مدیریت این نهاد باید در جهت حفظ و اعتلای جایگاه و منزلت حرفه مهندسی به عنوان ناظر بر صحت و کیفیت عملکرد اعضا در قبال وظایف و تعهدات مهندسی در رابطه با متقاضیان خدمات مهندسی اقدام کند.

از طرفی انتخاب مدیران ارشد این سازمان توسط

اعضا که ظاهراً جنبه صنفی داشته و مطالباتی نظیر بهبود نرخ تعرفه خدمات، حمایت در تقابل با مالکان و ادارات ذریعاً را در ذهن تداعی می‌کند، نقض غرض شده و دو امر متضاد در مدیریت شکل می‌گیرد که این موضوع ناشی از نقض واضح بخشی از مفاد قانون نظام مهندسی است. این وضعیت موجب شده که مدیران منتخب که از یک طرف به رأی اعضا نیاز داشته و از طرف دیگر حافظ منزلت نظام هستند دچار تضاد اهداف صنفی و حرفه‌ای در انجام وظایف شده و سردرگم و عقیم می‌شوند. باز خورد این رفتار، دلزدگی اعضا را بدنبال داشته و در روزهای انتخابات حضوری کم‌رنگ خواهند داشت و این سیر مکرر اوضاع را روز به روز بدتر می‌کند. برای خروج از این پست فعلی و تا قبل از اصلاح بعضی از مفاد قانون نظام مهندسی پیشنهاد می‌کنم.

۱- افسرادانا و توانا که شجاعت طرح موضوع و تحلیل آگاهانه آن را داشته و داوطلب (کاندیدای) هیات مدیره هستند، به کمک تمامی اعضا شرایط سخنرانی، مقاله‌نویسی، نشست و مذاکره در حد وسیع برایشان فراهم شده و ابتدا شایسته‌های واقعی این خانواده شناخته شوند.

۲- با دعوت از تشکل‌های صنفی مهندسی و بویژه تشکل‌های فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های مرتبط سازمان که هم‌اکنون اکثر اعضای نظام مهندسی در یک یا چندتای از این تشکل‌ها عضویت دارند، شرایطی فراهم شود که موضوع مشارکت در انتخابات مردامه با توجه به موانع مطروحه در اشکال همایش‌ها، کنفرانس‌ها و مقالات به بحث و بررسی گذاشته شود. جامعه فارغ‌التحصیلان دانشگاه امیرکبیر که بیش از ده درصد اعضای نظام مهندسی استان تهران را در برمی‌گیرد و بیش از این تعداد فارغ‌التحصیلان واجد شرایط برای عضو شدن در نظام مهندسی دارد، آماده است به عنوان بازوی سازمان و با حضور سایر تشکل‌ها موضوع فسوق را در اجتماعات صنفی خود مطرح و برای یافتن راه‌حل اهتمام نماید. امید است با همکاری تشکل‌ها و معرفی چهره‌های صالح و دانا و توانای سازمان در انتخابات مردامه مشارکتی نوظهور برای یافتن مدیرانی با تدبیر انجام شود که بتوانند در دوره‌ی بعدی همراه با اصلاح قانون و با تفکیک و آگاه‌سازی در خصوص اهداف و وظایف حرفه‌ای و صنفی، مشارکت گسترده اعضا را در حل امور نظام مهندسی و به همراه بهره‌وری از خرد جمعی به ارمغان آورده و ارج و منزلت این نهاد مدنی، علمی و مهندسی را احیا و در راه درست آن هدایت کنند.

گودبرداری غیراصولس در منطقه جنت آباد تهران موجب ریزش ساختمانی ۳ طبقه شد. در این حادثه تلخ ۲ نفر جان باختند و پیکر نیمه‌جان پنج نفر دیگر توسط مأموران امداد از زیر خروارها خاک بیرون کشیده و به بیمارستان منتقل شد.

ساعت ۱۱:۳۸ دقیقه روز چهارشنبه تاریخ ۸۷/۹/۲۰ زمانی که ۴ کارگر ساختمانی مشغول گودبرداری زمینی در جنت آباد بودند، ناگهان ساختمان مجاور روی سرشان فرو ریخت و آنها به همراه ۳ نفر از ساکنان این ساختمان زیر خروارها خاک مدفون شدند. دقایقی بعد از حادثه، چند گروه از امدادگران آتش‌نشانی و اورژانس تهران با حضور در محل حادثه، عملیات امداد و نجات و آواربرداری را آغاز کردند. سرانجام پس از ساعت‌ها تلاش، پیکرهای مجروح و نیمه‌جان چهارکارگر افغانی از خاک بیرون کشیده شد و در ادامه عملیات نیز پیکر یک زن باردار که ساکن یکی از طبقات ساختمان فرو ریخته بود، زنده بیرون کشیده شد اما تلاش برای نجات زنی ۶۵ ساله و نوه ۲۷ ساله‌اش که در طبقه اول ساختمان زندگی می‌کردند بی‌نتیجه ماند تا این که اجساد این قربانیان نیز بیرون کشیده شد. مالک در تاریخ ۸۷/۶/۱۱ پروانه ساختمانی شماره ۵۰۰۰۹۸۵۵ پلاک ثبتی ۱۲۳/۱۷۶۰/۱۶ واقع در جنت آباد، بلوار بعثت، ۱۶ متری اولی شمالی، کوچه شهید توکلی را از شهرداری منطقه پنج دریافت می‌کند. سطح کل پروانه ۱۲۷۱/۶۶ مترمربع شامل ۵ طبقه و ۱۰ واحد مسکونی با اسکلت بتنی بوده است. دستورالعمل گودبرداری و فرم‌های تعهد مالک و مهندس ناظر که از طرف شهرداری منطقه ۵ ابلاغ شده بود، در تاریخ ۸۷/۶/۱۷ توسط مهندس ناظر در دفترخانه رسمی تهران گواهی امضا شد. مهندس ناظر بعد از وقوع حادثه، نامه‌ای به سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران ارسال و در آن اعلام کرد، طبق قرارداد مورخ ۸۷/۶/۱۲ با مالک ساختمان مبنی بر رعایت ایمنی در کارگاه و دیوارهای مجاور در هنگام خاکبرداری، زمان انجام خاکبرداری باید به طور کتبی از طرف مالک به مهندس ناظر اطلاع داده شود. وی برگ شروع عملیات ساختمانی را تحویل مالک می‌دهد و پس از آن هم چندین بار به مالک موردنظر مراجعه و

مشاهده می‌کند که عملیات ساختمانی هنوز شروع نشده است و مالک قول می‌دهد که شروع عملیات را حتماً اطلاع خواهد داد. مهندس ناظر همچنین در نامه خود خطاب به سازمان اعلام می‌کند که مالک خودسرانه شروع به خاکبرداری کرده که مغایر بند ۵ و ۱۰ قرارداد است و کارگران با بی‌احتیاطی زیر دیوار حمل را خالی کردند که این امر موجب ریزش ساختمان شده است.

پس از حادثه و در همان روز، شهردار ناحیه ۷ طی نامه‌ای به ریاست اداره حقوقی منطقه ۵ شهرداری تهران ضمن گزارش حادثه، اعلام می‌کند که علت حادثه عدم رعایت نکات ایمنی در حین گودبرداری بوده و ناظر و مالک به رغم اطلاع ابلاغ کتبی دستورالعمل گودبرداری و تذکر مکرر در خصوص رعایت مفاد دقیق آن و تعهد محضری و همچنین تعهد نامه رعایت نکات ایمنی و نصب علائم ایمنی هشداردهنده در محل و اعلام مجدد تعهد مالک در صورت ایراد خسارت به مجاورین که دارای امضاء و اثر انگشت وکیل مالک بوده و از طرفی تعهد مهندس ناظر مبنی بر نظارت مستمر بر عملیات اجرایی و ارائه به موقع گزارشات که به مهر و امضای مهندس ناظر رسیده و تأکید مکرر موارد ایمنی در برگه شروع به کار ارائه شده از سوی ناظر و با توجه به اینکه تاکنون هیچگونه گزارشی از سوی مهندس ناظر در خصوص عملیات ساختمانی (تخریب و گودبرداری) ارائه نشده و اخطاریه مورخ ۸۷/۷/۳ که در همین خصوص صادر شده است، لذا به دلیل عدم رعایت تعهدات فوق از سوی مالک و ناظر، شهرداری درخواست به دلیل فوت ۲ نفر و مجروح شدن ۵ نفر از شهروندان و ایجاد خسارت جانی و مالی در محاکم قضایی طرح دعوی می‌کند.

در تاریخ ۸۷/۹/۲۴ شکوائیه‌ای از طرف شهردار منطقه ۵ به معاونت دادستان و سرپرست دادسرای عمومی و انقلاب ناحیه ۷ تهران ارسال می‌شود که بر مبنای آن مهندس ناظر با بی‌توجهی و عدم رعایت اصول ایمنی و مهندسی در حین گودبرداری باعث فروریختن ساختمان مجاور ملک تحت نظارت خود، موجب کشته شدن دو نفر و مجروح شدن ۴ نفر از ساکنان ساختمان موصوف شده است. این

در حالی است که مهندس ناظر ساختمان آقای مهندس... هیچگونه نظارتی بر نحوه عملیات گودبرداری نداشته و حتی پس از فروریختن ساختمان مجاور در روز حادثه جهت ارائه گزارش تخلقات مالکان به شهرداری مراجعه و درخواست ثبت گزارش خود در خصوص وضعیت گودبرداری و خطرات احتمالی آن نموده است که این امر نشانه آگاهی مهندس ناظر ساختمان به تقصیرات خود است.

بنابر مراتب فوق و با عنایت به اینکه ناظر این ساختمان وفق مواد ۳۳ و ۳۴ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان موظف به اعلام گزارش تخلقات ملکی سازندگان ساختمان به شهرداری است و مشارک در این خصوص قصور داشته و موجب کشته و مجروح شدن تعدادی از شهروندان شده، دستور پیگرد کیفری آقای مهندس و سایر مشتکی عنهم به عنوان معاونت در جرایم صورت گرفته و مجازات ایشان وفق قانون درخواست می شود. در تاریخ ۸۷/۱۰/۹ شکایت مالک ساختمان حادثه دیده در شورای انتظامی سازمان استان علیه نظارت آقای مهندس ثبت و در دستور رسیدگی قرار می گیرد که به همراه آن در تاریخ ۸۷/۹/۲۴ رونوشت نامه شهردار منطقه ۵ نیز ضمیمه پرونده شده و شورا پس از بررسی مدارک پرونده رأی خود را طی دادنامه شماره ۸۷/۷۹۵ مورخ ۸۷/۱۲/۳ اعلام می دارد.

نتیجه: به استناد بند الف و پ ماده ۹۱ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، خوانده را به مجازات انتظامی درجه ۳ به قرار یکسال محرومیت استفاده از پروانه اشتغال و نیز ضبط آن توسط مرجع صدور پروانه در مدت محرومیت محکوم می کند.

- این رأی به استناد قسمت اخیر ماده ۹۳ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان ظرف یکماه از تاریخ صدور این دادنامه قابل تجدیدنظرخواهی در شورای انتظامی نظام مهندسی است.

- اجرای ماده ۱۰۰ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان که تبصره آن در زیر درج شده، الزامی است.

در صورتی که عضو متخلف، ظرف سه ماه از تاریخ مندرج در رأی قطعی مبنی بر محرومیت موقت استفاده از پروانه

اشتغال از تحویل پروانه اشتغال خود به نظام مهندسی استان یا مرجع صدور پروانه اشتغال امتناع می ورزد، مرجع صادر کننده پروانه اشتغال، محکومیت وی را در پرونده او درج و پروانه اشتغال بعدی وی را با تأخیری معادل دو برابر مدت محرومیت مذکور تمدید و تجدید و مراتب را به کلیه شهرداری ها و مراجع ذیربط نیز ابلاغ خواهد کرد. مفاد این تبصره باید به صورت فرم در کلیه آرای صادر شده درج شود.

- به استناد نامه شماره ۷۲۹ - ش/الف مورخ ۸۴/۱۲/۰۱ شورای انتظامی نظام مهندسی میزان ظرفیت اشتغال خوانده بایستی متناسب با مدت محکومیت، حسب مورد در همان سال یا سال بعد کاهش یابد. این رأی صرفاً جنبه حرفه ای - انضباطی و انتظامی دارد.

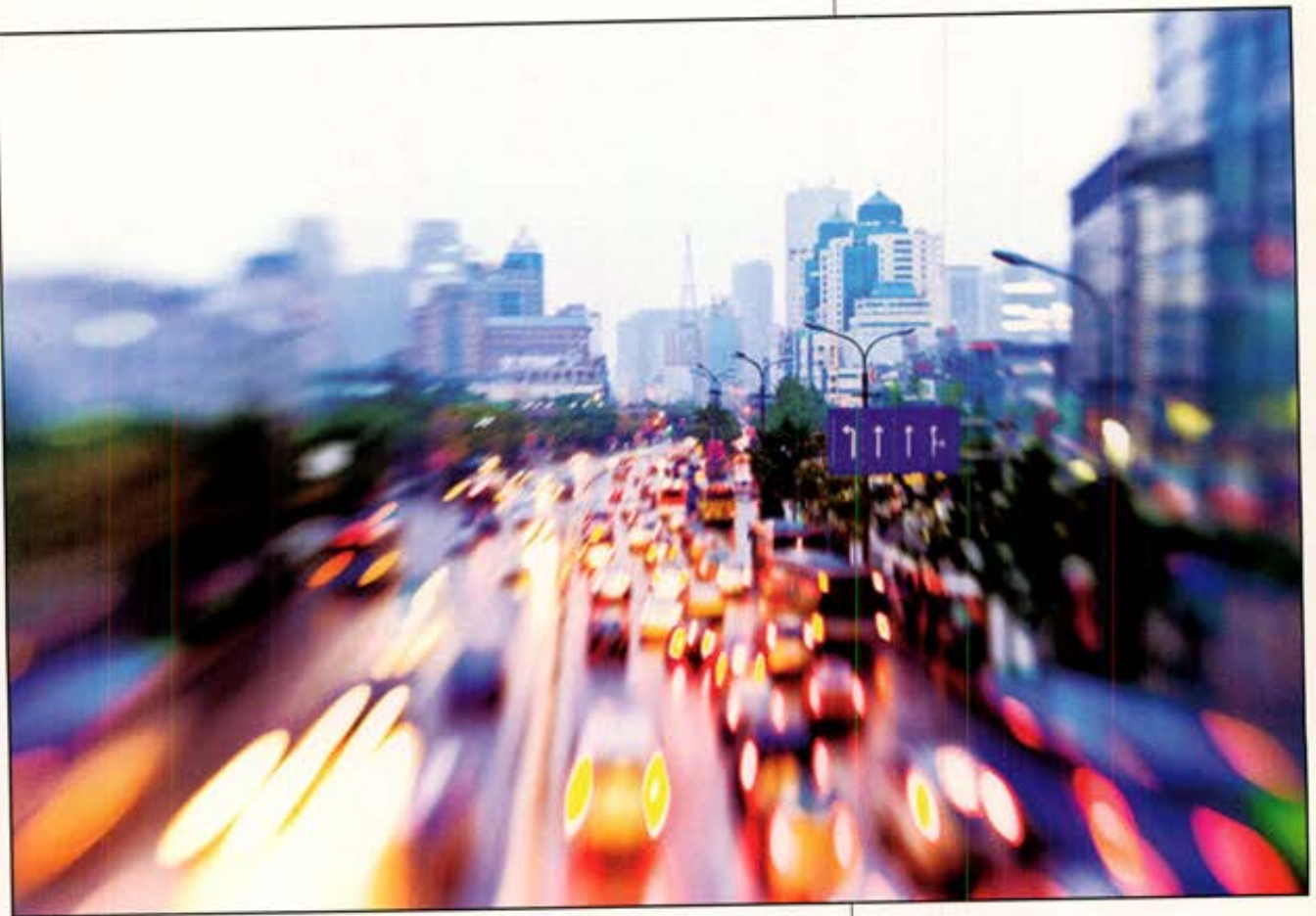
پرونده در حال حاضر در مراجع قضایی در دست پیگیری است و مهندس ناظر در اعتراض به رأی کارشناس پرونده درخواست هیات سه نفره نمود و مجدداً با مقصر شناختن نامبرده درخواست هیات پنج نفره نمود که طبق نظر کارشناسان هر دو ساختمان (ساختمان حادثه دیده و ساختمان در حال احداث) بر خاک دستی بوده و در خصوص ساختمان در حال احداث تمهیدات فنی خاصی جهت احداث سازه نگیان و فونداسیون انجام نپذیرفته است. پرونده جهت تعیین تقصیر مقصران و ضرر و زیان ناشی از حادثه و پرداخت حق دیه و گرفتن رضایت از اولیای دم متوفیان و تعیین مدت مجازات برای مهندس ناظر و پیمانکار و مالک در دادسرای عمومی انقلاب اسلامی در دست رسیدگی است.

یاد آوری: در شماره گذشته نشریه پیام، هدف از ارائه گزارش اشاره به قراردادهای صوری مهندسان مجری بود که متأسفانه در قسمت آخر نظریه کارشناسان در رابطه با تقصیر مجری حذف شده بود که به شرح زیر اصلاح می شود:

- آقای مهندس... مجری ساختمان به دلیل سپردن برگه سفید امضا به شرکت... که با اطلاع یا بدون آگاهی ایشان برگه مذکور در مراتب صدور پروانه ساختمان ملک مذکور مورد استفاده قرار گرفته است، به میزان تقریبی ۱۰ درصد مرتکب سهل انگاری شده است.

گودبرداری غیر اصولی
در منطقه جنت آباد تهران موجب ریزش ساختمانی ۳ طبقه شد
در این حادثه تلخ ۲ نفر جان باختند و بیکر نیمه جان پنج نفر دیگر توسط مأموران امداد از زیر خروارها خاک بیرون کشیده
و به بیمارستان منتقل شد

ترافیک تهران همچنان چالشی جدی است

شهردار تهران در مراسم افتتاح نهمین کنفرانس مهندسی حمل و نقل و ترافیک از تصمیم سازان، تصمیم گیران، قانون گذاران، مدیران و بخش های اجرایی خواست در حرکتی جدی و سیستماتیک با همکاری صمیمانه چالش ترافیک تهران را حل کنند. دکتر محمد باقر قالیباف نسبت به حل مشکل ترافیک بسیار خوشبین بوده و افزود: من برخلاف دیگران از حل مشکل ترافیک ناامید نیستم و معتقدم با اعمال مدیریت و اجرای خوب، این معضل قابل حل است. شهردار تهران دو نوع قصور کننده در بخش ترافیک را نام برد: قصور کنندگان آشکار که مردم هستند و برخی از آنها مقررات را رعایت نمی کنند و قصور کنندگان پنهان که شهرداری ها، قوای سه گانه، نیروهای انتظامی و دست اندرکاران امر برنامه ریزی هستند.

گزارش: روح انگیز محمدی

به گفته شهردار تهران قصور کنندگان پنهان، هربار که تصمیمی اتخاذ نموده اند، قصور کنندگان آشکار در اجرا آنها را همراهی کرده اند.

قالیباف که در جمع کارشناسان، رئیس مجلس شورای اسلامی و رئیس شورای شهر تهران و مسوولان راهنمایی و رانندگی سخن می گفت افزود: ۷،۶ سال پیش خودروها یک سوم چهارراهها را اشغال کرده و عبور و مرور شهروندان را کند می کردند اما امروز هیچ خودرویی از خط عابر پیاده عبور نمی کند یا در گذشته بستن کمربند ایمنی کاری فانتزی بود اما وقتی تصمیم دولت در این مورد جدی شد، رانندگان از آن استفاده کردند و

همچنین در بحث کنترل سرعت نیز وقتی تصمیم گیری شد، همه اجرا کردند. شهردار تهران تلویحا اقرار کرد دست اندرکاران امروز در بلاتکلیفی ندانستن برای انجام کار نیستند اما صراحتا به عوامل مقصر در ترافیک هم اشاره نکرد. وی گفت: امروز اگر در شهرهای بزرگ جهان در بخش هایی توانسته اند موفق شوند و غول ترافیک را تحت کنترل در آورند، این کار از سوی قصور کنندگان پنهان صورت گرفته که به درستی کار کارشناسی کرده و به درستی نیز اجرا شده است.

قالیباف اظهار امیدواری کرد که مدیران برای تحقق دستاوردهای علمی و تجربه دیگر

رئیس مجلس شورای اسلامی که در هتل المپیک تهران سخن می‌گفت به حساسیت معضله ترافیک تهران اشاره کرده و افزود: جلسه سران قوا با حضور شهردار تهران در این زمینه برگزار شد، پس توجه مسوولان کشور به حل موضوع ترافیک وجود دارد، در مجلس نیز کمیسیون عمران درگیر موضوع ترافیک است، کمیسیون‌های برنامه و بودجه و اقتصادی نیز نگاه نزدیکی به حل مساله دارند.

وی تصریح کرد: در برنامه چهارم توسعه اقتصادی و اجتماعی و بودجه‌های سنواتی برای رفع مشکل برنامه‌هایی در نظر گرفته شد و این که در اجرا چه اتفاقی افتاد بحث دیگری است. وی به این اتفاقات اشاره‌ای نکرد.

لاریجانی همچنین علت‌یابی موضوع ترافیک را موضوع دوم بحث خود قرار داد و در پاسخ به این سوال که چرا در شهرهای بزرگ دچار چنین عارضه‌ای هستیم، در حالی که در بسیاری از شهرهای بزرگ و صنعتی دنیا با جمعیتی زیاد، ترافیک روان و نرمی وجود دارد؛ چالش ترافیک را موضوع تک عاملی ندانست و علت شناسی این موضوع را به شناخت وجوه مختلف ترافیک ارجاع داد و گفت: هم در سطح کلان و هم در سطح پدیدار شناسانه وجوه مختلفی وجود دارد که باید مورد توجه کارشناسان قرار گیرد.

وی در سخنان خود وضعیت اقتصادی مردم و کشور را یکی از مهمترین عوامل ترافیک در شهرهای بزرگ بویژه تهران برشمرد و افزود: رفت و آمد مردم به شهرهای بزرگ نشان می‌دهد که وضعیت اقتصادی مردم خوب نیست، علاوه بر آن تمرکز بخش‌های صنعتی و تصمیم‌گیری در شهرهای بزرگ عامل مهمی در افزایش ترافیک در این شهرهاست. او یکی از دلایل مهم مهاجرت‌های شهری را تمرکز مراکز تصمیم‌گیری در شهر تهران عنوان کرد و افزود: به همین دلیل در دوره ریاست جمهوری آقای هاشمی‌رفسنجانی موضوع انتقال پایتخت از تهران به شهر دیگری مطرح شد.

لاریجانی تمرکز تصمیم‌گیری‌ها و صنعتی بودن تهران را از دلایل مهم مسافرت‌های زیاد به پایتخت دانسته و همچنین نبود برنامه ریزی درست و همه جانبه را از دیگر علت‌های پدیدارشناسانه ترافیک تهران برشمرد و گفت:

شهرهای جهان تلاش کنند. شهردار تهران گفت: جریمه تخلفات رانندگی باید تا حد بازدارندگی افزایش یابد و این افزایش قیمت در حوزه حمل و نقل و ترافیک هزینه شود. او در ادامه با قدردانی از مجلس شورای اسلامی که در حوزه حمل و نقل عمومی و بویژه توسعه مترو و اتوبوسرانی همکاری خوبی داشته اند گفت: در حوزه قانونگذاری نیازهایی وجود دارد که نمایندگان مجلس قول داده‌اند به هر میزان که ما گام برداریم آنها نیز تصمیم‌گیری کنند.

قالیباف اعمال انضباط را چالش عمده حوزه ترافیک دانست اما تاکید کرد: سهم انضباط بیش از حمل و نقل عمومی نیست و من معتقدم متخلفان باید هزینه این جرم اجتماعی را در حد بازدارندگی پرداخت کنند.

شهردار تهران خطاب به مسوولان حاضرگفت: مردم نباید اینگونه برداشت کنند که ما درآمد دولت و دستگاه‌ها را افزایش می‌دهیم بلکه باید به گونه‌ای قانون وضع کنیم که درآمدها به طور مستقیم در حوزه انضباط و سیستمی کردن و تجهیز هزینه شود.

شهردار تهران در سخنانش برای چندمین بار چالش درحوزه حمل و نقل و ترافیک را مهم ارزیابی کرده و خاطر نشان کرد: سامانه ۱۳۷ در طول ۴ سال فعالیت خود بیشترین درخواست‌ها از سوی مردم را در حوزه حمل و نقل یا به عبارتی بحث حمل و نقل عمومی، آسفالت و ترافیک دریافت کرده و آمار نشان داده سهم ترافیک در چالش‌های پیش روی شهر تهران بین ۳۶ تا ۴۰ درصد بوده و همین آمارها نشانگر آن است که مدیریت شهری بر بسیاری از مسایل دیگر فایده‌مند است اما موضوع ترافیک با فاصله زیادی همچنان در صدر قرار دارد و همچنان چالشی جدی است. رئیس مجلس شورای اسلامی نیز میهمان دیگر کنفرانس مهندسی حمل و نقل و ترافیک بود که در سخنانش تاکید کرد: معضل ترافیک شهرهای بزرگ بدون تئوری اقتصادی حل نخواهد شد.

به گزارش خبرنگار ما وی در نهمین کنفرانس مهندسی حمل و نقل و ترافیک ایران، موضوع ترافیک را نیازمند کاوش و برنامه‌ریزی جدی دانست که در سطح کلان کشور به آن توجه می‌شود و درک درستی از این معضل وجود دارد که فرصتی برای مسوولان کشور است.

لاریجانی: احداث

بزرگراه‌ها و مترو در راستای کنترل ترافیک قابل توجه است اما باید اقدامات اساسی‌تری در این حوزه انجام شود چرا که اقدامات "وصله‌پنهانی" موقتی است و از این رو نیازمند طرح جامعی در این حوزه هستیم تا بتوانیم در برنامه پنجم توسعه آن را مد نظر قرار دهیم

۹۹ شهر دار تهران:

آمار نشان داده سهم ترافیک در جانش های پیش روی شهر تهران بین ۴۰ تا ۴۶ درصد بوده و همین آمارها نشانگر آن است که مدیریت شهری بر بسیاری از مسایل دیگر فایده ای نداشته اما موضوع ترافیک با فاصله زیادی همچنان در صدر قرار دارد و همچنان چالشی جدی است ۹۹

ضعف در برنامه ریزی های صحیح موجب شده قابلیت در روستاها برای تامین زندگی روستائینان وجود نداشته باشد و آنها به شهرهای بزرگ مراجعه کنند. وی گفت: اگر معضل ترافیک را صرفاً مربوط به مسایل درون شهری بدانیم و ارتباط آن را با مسایل خارج از شهر مورد توجه قرار ندهیم، هیچ گاه موفق به حل معضل ترافیک تهران نخواهیم شد.

لاریجانی راههای دسترسی به آموزش، محیط زیست و ارزان بودن قیمت سوخت را بر ترافیک موثر دانست و تصریح کرد باید موضوع ترافیک با مختصات بومی کشور مورد توجه قرار گیرد. رییس مجلس گسترش مترو در کشور را هم مورد توجه قرار داده و درخواست کرد سهم آن از ۷٫۶ درصد فعلی از طریق طراحی و سرمایه گذاری ها افزایش یابد.

رییس مجلس شورای اسلامی همچنین بازسازی و بهسازی یافت های فرسوده را موجب روان تر شدن ترافیک در این مناطق دانست و افزود: برای مثال گره های ترافیکی و بافت های قدیمی اطراف بهارستان عملاً موجب ترافیک سنگین در این منطقه شده است.

لاریجانی از آمادگی بخش های اجرایی و قانون گذاری کشور برای کمک به حل مشکل ترافیک خبر داد و نوع تعاملات اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را بر موضوع ترافیک و آموزش موثر دانسته و تاکید کرد: اگر این موضوعات مورد توجه قرار گیرد، بر لزوم استفاده از تجربیات بین المللی نیز توجه خواهد شد، اما نوع رفتارهای ما در صحنه سیاسی و ارتباطاتمان با مراکز سیاسی و علمی باید به نحوی روان باشد که بتوان از ظرفیت های آنان استفاده کرد.

لاریجانی در این مورد نگاه مقام معظم رهبری و سایر مسؤولان را بر استفاده از نظرات کارشناسان در ارتباط بین المللی مورد تاکید قرار داد. وی در پایان سخنانش به اقدامات مفید و خوب در حوزه حمل و نقل و تسهیل راهها همانند احداث بزرگراه ها و مترو پس از انقلاب اسلامی اشاره و خاطر نشان کرد: این اقدامات در راستای کنترل ترافیک قابل توجه است اما باید اقدامات اساسی تری در این حوزه انجام شود چرا که اقدامات "وصله بینه ای" موقتی است و از این رو نیازمند طرح جامعی در این حوزه هستیم تا بتوانیم در برنامه پنجم توسعه آن را مد نظر قرار دهیم.

رییس سازمان بازرسی کل کشور نیز از دیگر سخنرانان این کنفرانس بود که از دولت خواست آیین نامه اجرایی برای قانون حمل و نقل و مدیریت سوخت ارائه دهد. به اعتقاد وی قانون حمل و نقل و مدیریت مصرف سوخت یکی از مهمترین و کاربردی ترین قوانینی بود که می توانست حمل و نقل عمومی کشور را متحول کند. به گفته پور محمدی بر اساس این قانون باید سالانه ۱۰ هزار میلیارد تومان به حمل و نقل عمومی اختصاص می یافت که این گونه نشد و آیین نامه اجرایی که از سوی دولت ارائه شد، تنها تقسیم کارها را مشخص کرده بود که این امر میسر نشد و سال گذشته فقط ۳ هزار میلیارد تومان به حمل و نقل عمومی کشور اختصاص یافت که سهم حمل و نقل درون شهری تنها هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان بود و در سال جاری هم هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان به این بخش اختصاص یافت.

رییس سازمان بازرسی کل کشور در حاشیه این کنفرانس در جمع خبرنگاران حاضر شد و بار دیگر تاکید کرد که به اعتقاد وی برای دستیابی به حمل و نقل ایده آل در کشور باید آیین نامه اجرایی قانون حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت و ضمانت اجرایی آن تضمین شود. مصطفی پور محمدی گفت: برای کوچک سازی دولت و کاهش تصدی گری آن باید فعالیت های اقتصادی و خدماتی دولت به بخش عمومی یا خصوصی واگذار شود و معتقدم فعالیت های خدماتی دولت باید به نهادهای عمومی و در راس آن به شهرداری ها واگذار شود. رییس سازمان بازرسی کل کشور گفت: شهر به یک مدیر و مدیریت واحد روشن نیازمند است و ما از دولت می خواهیم حداقل در سال پایانی برنامه چهارم توسعه زمینه تحقق مدیریت واحد شهری را فراهم سازد.

مصطفی پور محمدی رییس سابق شورای عالی ترافیک کشور در پاسخ به سوال خبرنگاران در مورد مونوریل گفت: به عقیده من پروژه مونوریل اقتصادی نیست و قدرت جابه جایی مناسب در شهرهای بزرگ چون تهران را ندارد و تاکید کرد که سازمان بازرسی کل کشور در مورد بحث فنی پروژه مونوریل ادعایی ندارد اما به عنوان رییس سابق شورای عالی ترافیک معتقدم این پروژه کار ساز نیست ولی در سازمان بازرسی بحث از جهت رعایت قوانین پیگیری می شود که تاکنون

در حاشیه نهمین کنفرانس حمل و نقل و ترافیک

دکتر بهنام امینی - دکتری ترافیک

قالبیاف شهردار تهران در نهمین کنفرانس حمل و نقل و ترافیک با صراحت مشکل ترافیک تهران را به عنوان یکی از چالش‌های اصلی شهر قلمداد کرد و در عین حال اذعان داشت که تاکنون توفیقی در راستای مهار این معضل حاصل نشده است. وی همانند کنفرانس‌های پیشین بر این باور خود مبنی بر اینکه راهکارهای مهندسی حل مشکل ترافیک کاملاً شناخته شده است، تاکید کرد اما اظهار داشت مشکل مدیریتی برای اجرای آن‌ها وجود دارد و اعمال مقررات و مدیریت واحد و متمرکز شهر چاره برون رفت از بن بست ترافیک است.

و اما رییس مجلس شورای اسلامی با نگاهی جامع و کلان نگر مشکل ترافیک تهران و سایر شهرها را معضلی چند وجهی دانست که ریشه در سایر مسایل شهری از قبیل اقتصاد شهر داشته و باید با برنامه ریزی همه جانبه حل و فصل شود. وی فقدان برنامه جامع برای حل مشکل شهرها را مهم توصیف کرد و در عین حال از هرگونه ارائه طریق از سوی کارشناسان و متخصصان به مجلس شورای اسلامی استقبال کرد. واقعیت این است که بسیاری از مسایل و مشکلات ترافیک شهر تهران از جنس مسایل مهندسی است. متأسفانه دیدگاه حاکم بر شهرداری تهران مبنی بر اینکه نیاز به مطالعات ترافیک چندان حاد نیست، منجر به سیاست سه قفله کردن شهرداری تهران در چند سال اخیر نسبت به مطالعات ترافیک توسط کارشناسان و شرکت‌های تخصصی خارج از کادر شهرداری شده و شهر تهران از هرگونه ایده و فکر خلاق کارشناسان محروم شده است.

هرچند که راهکارهای مدیریتی نیز در عرصه ترافیک بسیار حائز اهمیت است ولی این موضوع اصلاً به معنای یکه تاز شدن اشخاص غیر تخصصی در عرصه ترافیک به نام مدیریت نیست بلکه اعمال مدیریت ترافیک خود مستلزم مطالعات ترافیک و از سوی کارشناسان ترافیک ثمر بخش خواهد بود. ترافیک تهران مشکل لاینحلی نیست و از نظر کارشناسان و متخصصان در صورتی که مدیریت آن به اهل فن سپرده شود، با استفاده از اهرم‌های مهندسی، اعمال مقررات و آموزش می‌توان بهبود چشمگیر در آن ایجاد کرد و چنانچه مسوولان در قوای مجریه و مقننه طالب چنین راهکارهایی باشند، از سوی اصحاب حرفه آرایه خواهد شد.

جلسات با رییس جمهوری بر فراهم شدن هر چه سریع تر بستر اجرای این طرح‌ها و بررسی طرح بهبود ترافیک در شورای عالی ترافیک تاکید شد اما سال گذشته این طرح مورد بررسی قرار نگرفت. وی در پاسخ به سوال خبرنگاری در مورد برنامه‌های سال ۸۸ معاونت حمل و نقل و ترافیک شهرداری تهران گفت: براساس طرح جامع حمل و نقل و ترافیک و طرح ۵ ساله شهرداری تهران باید ۲۲ کیلومتر در داخل شهر و ۲ کیلومتر در خارج شهر مترو احداث شود. وی اظهار امیدواری کرد با حمایت مجلس و تلاش شهرداری بتوان سالانه حداقل ۲۲ کیلومتر مترو در شهر ساخت. بر اساس این گزارش پس از مراسم افتتاحیه کنفرانس حمل و نقل و ترافیک، لاریجانی، قالبیاف، چمران و سایر مسوولان و کارشناسان داخلی و خارجی از نمایشگاه جانبی که در محل کنفرانس در هتل المپیک بر پا شده بود، بازدید کردند و این کنفرانس با ارائه مقالات کارشناسی از کانادا ادامه یافت.

اشکالاتی در این زمینه دیده شده که به مراجع ذیربط اطلاع داده‌ایم. پور محمدی از برخی بی احترامی‌ها به قانون از سوی مسوولان انتقاد کرد و گفت: حمل و نقل عمومی در کشورهای پیشرفته نماد قانونمندی است و در ایران نیز باید قانون محترم شمرده شود اما در کشور ما قانون حرمت و احترام لازم را ندارد چنانچه برخی از مدیران خدمت کردن را به قانون ارجح تر می‌دانند.

سید جعفر هاشمی تشکری معاون حمل و نقل و ترافیک شهرداری تهران نیز در جمع خبرنگاران از تغییرات انجام شده در طرح جامع ترافیک تهران خبر داد و گفت: در جلساتی با شورای شهر تهران و شورای عالی ترافیک این موضوع را پیگیری می‌کنیم تا در چارچوب سیاست‌های شهرداری و نظر کارشناسان اصلاحات لازم را انجام دهیم.

وی اجرای طرح بهبود ترافیک شهر که بر اساس طرح جامع حمل و نقل ترافیک تهیه و تدوین شده را برای کاهش ترافیک تهران کارساز دانست و گفت: با وجودی که در

شرکت ۲۰ هزار مهندس در آزمون حرفه‌ای مهندسان استان تهران

سراسری ورود به دانشگاه‌ها، هر متقاضی در صورتی بتواند ثبت نام کند که علاوه بر دارا بودن شرایط آزمون، با خرید کارت اعتباری، هزینه آزمون را پرداخت کرده باشد.

وی تأکید کرد چون مسوولیت صحت اطلاعات ارائه شده برای ثبت نام آزمون به عهده داوطلب است، ترتیبی اتخاذ شود که هر داوطلب قبل از ثبت نام قطعی بتواند همه فیلدهای اطلاعاتی خود را ویرایش کند. وی یادآوری کرد: این مورد در ثبت نام، حجم کار زیاد و تکراری را در پی داشت. دکتر توسلی حوزه بندی دانشگاه‌ها در استان تهران را یکی از مشکلات در اجرای آزمون دانست و گفت: تعداد قابل توجه داوطلبان بویژه در آزمون معماری بخش ترسیمی و طراحی و در نتیجه کمبود جا، ترافیک سنگین تهران و پیش بینی تمهیدات لازم جهت عدم تمرکز تعداد زیاد داوطلب در یک حوزه، از جمله محدودیت‌های آزمون بود. وی اظهار امیدواری کرد در آزمون‌های بعدی این مشکلات در نظر گرفته شود.

خانم مهندس کامیار یکی از شرکت کنندگان آزمون حرفه‌ای مهندسان در گفتگو با خبرنگار ما ضمن مثبت ارزیابی کردن امتحان گفت: امتحان در کل بهتر از سال قبل بود و سوالات تخصصی تر شده بود و امتحان طراحی در دانشکده معماری که میز طراحی داشت برگزار شد.

وی مشکلات مهم این آزمون را کمی وقت و طولانی بودن آزمون در ۸ ساعت و خستگی شرکت کنندگان اعلام کرد و اظهار امیدواری کرد: آزمون طی دو روز برگزار شود تا داوطلبان تمرکز بیشتری داشته باشند.

خانم مهندس الهام عباسی شرکت کننده دیگر این آزمون گفت: سوالات خوب و علمی بود اما طولانی بودن ساعت آزمون و برگزاری آن در دو دانشکده در مرکز و شمال شهر داوطلبان را خسته کرد. وی اظهار داشت: اگر قرار باشد برتری افراد در طراحی مشخص شود، به عقیده من باید درس ترسیمی بصورت بسته برگزار شود نه اینکه شرکت کنندگان بتوانند از کلی کتاب سر جلسه استفاده کنند.

خانم مهندس نعیمی هم دیگر شرکت کننده این آزمون به خبرنگار ما گفت: همه چیز خیلی خوب بود اما زمان بسیار طولانی و خسته کننده بود و اظهار امیدواری کرد در آینده امتحان تستی و طراحی طی دو روز برگزار شود. بر اساس این گزارش نتایج آزمون‌های تستی و تشریحی در وب سایت معاونت امور مسکن و ساختمان وزارت مسکن و شهرسازی و سازمان نظام مهندسی اعلام شده است.

تجربیات به ارتقای سطح کیفی ساخت و ساز منجر می‌شود. اگر ارتقای کمی هدف ما بود، بدون نیاز به هر نوع آموزش یا آزمون، فارغ التحصیلان می‌توانستند وارد بازار کار شوند. وی بر لزوم حرفه‌ای بودن افسرادی که با جان و سرمایه مردم کار می‌کنند تأکید کرد و گفت: این آزمون هر ساله برگزار می‌شود و بیش از ۵۰ درصد شرکت کنندگان موفق به دریافت پروانه اشتغال به کار می‌شوند. معاون مسکن و شهرسازی در مورد سوالات این آزمون گفت: ۳۰ درصد سوالات از مباحث علمی و اجرایی حرفه است و امسال نسبت به سنوات قبلی وسیع تر شده و آزمون‌های ترسیمی و طراحی هم برگزار می‌شود.

دکتر کامران توسلی مسوول حوزه امتحانی دانشگاه شهید بهشتی در مورد این آزمون به خبرنگار ما گفت: دانشکده‌های معماری که دارای میز طراحی است، برای درس طراحی پیش بینی شد و داوطلبان پس از آزمون تستی و صرف یک غذای ساده با اتوبوس به دانشکده‌های تهران و پلی تکنیک منتقل شدند. دکتر توسلی افزود: مشکل خاصی در اجرای آزمون وجود نداشت اما به رغم هشدار مسوولان برخی از داوطلبان با تلفن‌های همراه خود تماس داشتند که این تخلفات صورت جلسه شد. وی در مورد مشکلات برگزاری آزمون با اشاره به تعداد بالای متقاضیان در استان تهران پیشنهاد کرد: ثبت نام از طریق اینترنت و فقط در یک مرحله انجام شود و مانند آزمون‌های

روزهای ۱۵ و ۱۶ اسفند ماه سال گذشته آزمون حرفه‌ای مهندسان در ۷ رشته به صورت همزمان در سراسر کشور برگزار شد.

به گزارش خبرنگار مجله پیام نظام مهندسی ۲۰ هزار نفر داوطلب در استان تهران در آزمون شرکت کردند. این آزمون به منظور دریافت پروانه اشتغال به کار مهندسی در پایه ۳ در رشته‌های عمران، معماری، شهرسازی، تاسیسات، مکانیک، ترافیک و نقشه برداری، در ۱۰ حوزه امتحانی برگزار شد.

سعیدی کیا وزیر مسکن و شهر سازی از حوزه امتحانی دانشگاه علم و صنعت بازدید و از نزدیک در جریان امور و مشکلات شرکت کنندگان قرار گرفت.

خواجه دلویی معاون مسکن و ساختمان نیز از حوزه امتحانی دانشگاه صنعتی امیر کبیر بازدید کرد. وی به سوالات خبرنگاران رسانه‌ها که برای پوشش خبری آزمون ورود به حرفه‌ای مهندسی حضور داشتند پاسخ داد. وی در پاسخ به سوال خبرنگار ما در مورد تأثیر این نوع آزمون‌ها بر افزایش کیفیت ساخت و ساز در کشور گفت: این آزمون‌ها تأثیر مستقیم بر افزایش کیفیت ساخت و ساز دارد و آزمون به مهندسان کمک می‌کند ابتدا تجربه کسب کرده و مقررات حرفه خود را یاد گرفته و پس از گذشت ۳ سال از فارغ التحصیلی بتوانند از پایه‌های پایین شروع و پس از کسب تجربه‌های بیشتر به پایه‌های بالاتر با پشت سر گذاردن آزمون‌های حرفه‌ای ارتقا یابند و قطعاً این

جوایز معماری میرمیران اهدا شد

مراسم اهدای جوایز معماری میرمیران با پیام محمد سعیدی کیا وزیر مسکن و شهرسازی شروع شد و سپس فیلمی کوتاه از مراسم دومین دوره جایزه معماری میرمیران پخش شد.

در ادامه مراسم پیام محسن بهرام غفاری رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران قرائت شد. ایرج اعتصام عضو هیات مدیره بنیاد میرمیران در این مراسم گفت: فکرایجاد بنیاد میرمیران مدتی از قبل درگذشت او شکل گرفت، چون میرمیران معتقد بود بنیاد معماری به صورت NGO یا سازمانی غیر دولتی می‌تواند به پیشرفت معماری کشور و جوانان علاقمند به این رشته کمک کند.

وی افزود: زنده یاد میرمیران معتقد بود قشر جوان معماری اگر درست راهنمایی شود و تحقیقات و پژوهش‌های عمیق‌تر در ایران و جهان داشته باشند این توانایی را دارند که معماری ایران را در سطح جهان مطرح کنند. میرمیران به معماری گذشته ایران عشق می‌ورزید و آن را زمینه‌ای لازم برای معماری مدرن و امروزی می‌دانست.

اعتصام عضو هیات داوران سومین دوره جایزه معماری میرمیران برگزاری این مسابقات را عرصه‌ای برای ظهور آثار برجسته معماری در دنیا ذکر کرد و یادآور شد: پس از درگذشت میرمیران، برخی از دوستان و نزدیکان وی و سازمان‌هایی چون مفاخر معماری‌ایده راه‌اندازی بنیاد و برگزاری مسابقات معماری را به مرحله عمل درآوردند.

وی افزود: این بنیاد با تشکیلات مستقل و

هیات امنا و هیات مدیره خاص خود شروع به فعالیت کرد. فعالیت بنیاد به برگزاری مسابقات پسنده نمی‌شود و برگزاری نمایشگاه‌ها و همکاری با سازمان‌های پژوهشی و تحقیقاتی در کل کشور از فعالیت‌های دیگر این بنیاد است. وی ادامه داد: اولین دوره این مسابقات برای رتبه‌های اول تا سوم دانشگاه سراسری و آزاد در رشته معماری برگزار شد. دوره دوم مسابقه برای فارغ التحصیلان دانشگاه برگزار شد که پایان نامه‌های کارشناسی ارشد آنها مورد ارزیابی قرار گرفت. جوایز این دوره نیز به پروژه و طرح‌های معماری در رابطه با نور و رابطه ناکستنی آن با معماری اهدا می‌شود.

قرائت پیام جامعه مهندسی ایران و همچنین شعری از شهرداد بهشتی همسر مرحوم میرمیران از دیگر بخش‌های مراسم بود و در ادامه کامران افشار نادری محقق و پژوهشگر به سخنرانی پرداخت و گفت: نیمه دهه ۷۰ زمان تحول معماری ایران بود. میرمیران این تغییر را درک و پروژه فرهنگستان‌ها را برگزار کرد که دو ویژگی داشت. اولین ویژگی داشتن ایده‌ای قوی و دیگری ارتباط مناسب با معماری و فرهنگ ایرانی بود.

وی افزود: مساله شفافیت و نور همیشه مورد نظر وی بود و اینکه در معماری ایران جدا از تفاوت‌های سبک‌شناسی، ویژگی‌های ثابتی وجود دارد که به معماری کمک می‌کند بدون حرکت به سمت ابتدال شیوه سنتی را داشته باشد. یکی از این ویژگی‌ها نور و شفافیت بود. بدون نور معماری تبدیل به

روابط فیزیکی می‌شود. کیفیت نور در کیفیت فضا و ویژگی‌های معماری تأثیرگذار است و ارتباط بین نورپردازی طبیعی و مصنوعی خیلی مهم است. به طور کلی نور یکی از مهمترین زمینه‌های خلاقیت معماری است. در ادامه مراسم داراب دیبا بیانیه هیات داوران را قرائت کرد و سپس با حضور علی اکبر صارمی، داراب دیبا، سیدعلیرضا قهاری، حمید میرمیران، حمید ماجدی و ایرج اعتصام برگزیدگان سومین دوره جایزه معماری سیدهادی میرمیران معرفی شدند.

بر اساس آرای هیات داوران رتبه سوم این جایزه به طور مشترک به طرح معصومه شریفی و شیما تاج و طرح هانیه مروارید فروش تعلق گرفت. صبا یازانی و اشکان صدیق نیز به طور مشترک رتبه دوم را از آن خود کردند.

رتبه اول جایزه معماری میرمیران نیز به صورت مشترک به طرح شهاب میرزائیان و گلناز مشیریان و طرح حامد سلطانی اهدا شد. هیات داوران این دوره ۱۵ طرح را شایسته قردادانی و دریافت لوح تقدیر دانست. در این بخش از سناناز افتخارزاده، محسن اکبرزاده، نسیم پورسعید، زهره معینی، نیما جلیلودی، مصطفی رستمی‌فرد، نسترن رسولیان، رضا سلطانی زاده، فراز سلیمانی، مهرداد عزیزی قهرودی، نیما فرزانه، سمیرا میس قربانی، فرشاد کازرونی، الهام کیانی راد، محمدرضا مانی، حمید محمودپور، احسان حتمی، ندا لطفی، محمدرضا مرعشی و بابک تقی‌خانی تقدیر شد.

بتن رکن اصلی ساخت و ساز

اظهار داشت: با توسعه ساخت و ساز نیاز به سیمان افزایش می‌یابد و در صورت مزاد تولید بر تقاضا می‌توانیم در بازارهای جهانی حضور داشته باشیم. به گفته سعیدی کیا فناوری تولید ملات خشک آماده است و نه تنها در رعایت الگوی مصرف بلکه در صنعتی سازی و افزایش کیفیت نیز موثر خواهد بود. وزیر با اشاره به مبحث صرفه جویی انرژی و رعایت ضوابط مربوط به مبحث مقررات ملی ساختمان در ارتباط با بتن و تحقیق و توسعه فناوری سبک سازی به خصوص کاربردهای انواع بتن سبک گفت: تحقیق و توسعه فناوری‌های مربوط به ساختمان‌های سبک با کمترین اتلاف انرژی و با استفاده از مصالح بازیافتی نیز می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. وی مدعی شد در ارتباط با سیاست‌های ارتقای کیفی در صنعت ساخت و سازها توجه ویژه‌ای به تدوین آیین نامه‌ها، مقررات، دستورالعمل‌ها و استانداردها شده است. او تاکید کرد: در این راستا با سازمان فنی و حرفه‌ای طی دو سال گذشته قراردادی

سومین کنفرانس بین المللی بتن، ۷ اردیبهشت سال جاری با سخنان وزیر مسکن و شهر سازی در مرکز همایش‌های صدا و سیما گشایش یافت.

مهندس سعیدی کیا از معرفی ۷۰ سیستم نوین در سال گذشته خبر داد و گفت: پس از بررسی کامل مسایل سازه‌ای، لرزه‌ای، انرژی و تطابق با آیین نامه‌ها و شرایط اقلیمی برخی مورد تایید قرار گرفته و ضوابط و الزامات مربوط به آنها تدوین شده است.

وی به عنوان بالاترین مقام دولتی در بخش مسکن در سخنان خود از در نوبت قرار گرفتن طرح ساماندهی تولید و مصرف سیمان که سال گذشته به تصویب کمیته امور زیر بنایی، صنعت و محیط زیست دولت رسیده بود برای اخذ مصوبه در هیات دولت خبر داد و افزود: این طرح در راستای اعمال سیاست پرهیز از اسراف و اصلاح الگوی مصرف در زمره دغدغه‌های اصلی وزارت مسکن و شهر سازی قرار گرفته است. وی با اشاره به افزایش تقاضای مسکن

» با توسعه ساخت و ساز نیاز به سیمان افزایش می‌یابد و در صورت مزاد تولید بر تقاضا می‌توانیم در بازارهای جهانی حضور داشته باشیم به گفته سعیدی کیا فناوری تولید ملات خشک آماده است و نه تنها در رعایت الگوی مصرف بلکه در صنعتی سازی و افزایش کیفیت نیز موثر خواهد بود

امضا شد که طی آن حدود ۲۵۰ هزار نفر پس از آموزش و شرکت در آزمون، کارت مهارت کارگری دریافت کرده‌اند که این سیاست با سرعت بیشتری همچنان ادامه دارد. وزیر مسکن و شهر سازی همچنین از عمر کوتاه بناها انتقاد کرد و افزود: توجه به رعایت معیارهای پیشرفته برای ایمنی بناها و استحکام ساخت و ساز و استانداردهای مصالح و تدوین دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های بهسازی لرزه‌ای و مقاوم سازی نیز در دستور کار وزارت خانه متبوع‌اش است. سعیدی کیا همچنین به بند ۳ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه ابلاغی رهبر انقلاب به عنوان مبنای تهیه و تدوین قانون برنامه پنج ساله پنجم کشور اشاره کرده و گفت: در بند ۳ این سیاست‌ها برهیز از اسراف و اهتمام به ارتقای کیفیت تولید در دستور کار قرار گرفته و در بند ۱۳ تلاش در جهت رفع دغدغه‌های مسکن و در بند ۱۵ نیز رعایت معیارهای پیشرفته برای ایمنی بناها و استحکام ساخت و ساز مورد توجه قرار دارد.

سعیدی کیا با استناد به بند ۳ همین سیاست‌ها، از بتن به عنوان پر مصرف‌ترین مصالح ساختمانی و رکن اصلی ساخت و ساز نام برد و گفت: با توجه به تقاضای فزاینده مسکن در سال‌های آتی، انبوه سازی و توسعه صنعتی سازی ساختمان در دستور کار قرار خواهد گرفت. وی در پایان سخنان خود، تحقیق و توسعه سیستم‌های صنعتی سازی و فناوری‌های مربوط به آن، مباحث مرتبط به سبک سازی، انرژی و انطباق با مباحث مقررات ملی ساختمان را از اولویت‌های مهم سیاست‌های آینده وزارت مسکن و شهر سازی و بتن را یکی از اجزای جدی آن اعلام کرد.

در ادامه کنفرانس بین‌المللی بتن رییس مرکز تحقیقات ساختمان به سخنرانی پرداخت. مهندس فاطمی عقدا، توجه به منابع طبیعی، ملاحظات زیست محیطی، الزامات کاهش مصرف انرژی در تولید سیمان، افزایش دوام و عمر مفید سازه‌های بتنی، مصرف صحیح سیمان و بکارگیری صحیح آن را از مباحث اصلی این کنفرانس اعلام کرد.

رییس مرکز تحقیقات مسکن و ساختمان در اشاره به ضرورت توجه به ارائه راهکارهای الگویی صحیح تولید، توزیع و مصرف سیمان در کشور اظهار داشت: سالانه حدود ۶۰ میلیون تن سیمان در کشور تولید می‌شود و باین افزایش تولید باید توجه به حفظ منابع و جلوگیری از آلودگی‌های زیست محیطی و ارتقای کیفیت سازه‌ها مورد توجه قرار گیرد. به گفته وی پیش‌نویس راهنمای کنترل کیفی

و مصرف افزودنی‌های شیمیایی بتن که امروزه رکن اصلی ساخت بتن در کشورهای توسعه یافته محسوب می‌شود، تهیه شده است. مهندس فاطمی عقدا از انجام پروژه‌های متعدد در زمینه دوام بتن در شرایط محیطی مختلف کشور، تهیه و تدوین نسخه نهایی آیین‌نامه بتن در محیط خلیج فارس، تدوین دستورالعمل ساخت بتن در کارگاه، تدوین روش ملسی طرح مخلوط بتن، تدوین ضوابط ساخت و کاربرد ملات‌های خشک خبر داد.

وی در پایان سخنانش با اشاره به نیازمندی کشور به فعالیت‌های عمرانی تصریح کرد: ارائه راه حل‌هایی برای ساخت و ساز در کشور با توجه به اصول توسعه پایدار و چشم‌انداز برنامه توسعه اقتصادی و اجتماعی بسیار با اهمیت است.

وزیر مسکن و شهر سازی پس از مراسم افتتاح کنفرانس بتن در جمع خبرنگاران حاضر شد و به برخی از سوالات آنها پاسخ داد. وی برای چندمین بار اظهار کرد رکود حاکم در بازار مسکن تا نیمه دوم سال با استفاده از کنترل نقدینگی، ساخت مسکن مهر و کنترل امور مربوط به مسکن رونق می‌یابد. البته وی خروج بازار مسکن از رکود را به سه عواملی چون تحولات اقتصادی و سیاسی از جمله اجرای طرح تحول اقتصادی و اتفاقات پولی و مالی مرتبط دانست. سعیدی کیا با استناد به آمارهای صدور پروانه ساخت در کشور منکر رکود ساخت و ساز شد. وی در جمع خبرنگاران در مورد برنامه‌های وزارت مسکن و شهر سازی برای افزایش کیفیت مسکن گفت: تصویب آیین‌نامه استاندارد مصالح، اجرای بیمه کیفیت ساختمان که از سال ۸۶ آغاز شده و آموزش و مهارت کارگران ساختمانی از نکات مثبت در جهت افزایش کیفیت مسکن و ساخت و ساز در کشور است. وی همچنین صدور شناسنامه فنی ساختمان‌ها و تشکیل شرکت‌های بازرسی فنی برای برقراری بیمه ساختمان را در افزایش کیفیت ساخت و ساز موثر دانست.

به گفته وزیر مسکن و شهر سازی امسال وزارت خانه متبوع وی جهت تشویق شرکت‌های بیمه ۳۰ میلیارد تومان بودجه و در واقع یک سوم حق بیمه را پرداخت خواهد کرد. به گزارش خبرنگار ما این کنفرانس با ارائه مقالات علمی ادامه یافت و کارشناسان از ۱۲ کشور خارجی از جمله آمریکا، انگلیس، سوئیس، کانادا، مالزی و آفریقای جنوبی مقالات تخصصی خود را برای سایر کارشناسان بتن ارائه کردند.

سعیدی کیا: تصویب آیین‌نامه استاندارد مصالح اجرای بیمه کیفیت ساختمان که از سال ۶۸ آغاز شده و آموزش و مهارت کارگران ساختمانی از نکات مثبت در جهت افزایش کیفیت مسکن و ساخت و ساز در کشور است

صدور شناسنامه فنی ساختمان‌ها و تشکیل شرکت‌های بازرسی فنی برای برقراری بیمه ساختمان در افزایش کیفیت ساخت و ساز موثر است

World Urban Forum 4

第四届世界城市论坛

03-06 November 2008 Nanjing, China

HARMONIOUS URBANIZATION

گزارش چهارمین مجمع جهانی شهر (WUF⁴) نانجینگ چین در شورای عالی شهرسازی و معماری ایران

۱- فرآیندهای بنیادین موزون سازی شهرها در قدم اول فرآیند اصلاح را در درون داشته و همیشه اصلاح بازنگری نقش و اختیار سهامداران که همان شهروندان هستند را در بر می گیرد؛ و ارتباطات و توسعه ظرفیت های آنها را تعدیل یا با شکل جدید تنظیم می کند و تولیداً رفتار و روش فکس کردن و نگرش آنها را تغییر می دهد که خود مستلزم چالشی است. موفقیت اقدامات موزون سازی به میزان زیادی بستگی به تعهدات تمام بازیگران برای آفرینش همکاری بر اساس شفاف سازی و اعتماد دو جانبه دارد.

۲- ایجاد هماهنگی و برابری در شهرها با داشتن چشم انداز حکمروایی خوب شهری امکان پذیر است، به این ترتیب موانع برچیده شده و امکان ارتقای دستیابی به اشتغال، مسکن قابل حصول و... ایجاد خواهد شد.

۳- در نهایت اینکه عقایدی که قابلیت اجرا دارند، تجارب جدید، دانش، مهارت و به اشتراک گذاشتن بهترین تجارب و عقاید جدید که به صورت گفتگوها و مباحث ساز ارائه می شود بهترین نوع مشارکت و دستاوردها در یک کنفرانس بین المللی هستند.

با هماهنگی معاونت شهرسازی و معماری و دبیر شورای عالی شهرسازی و وزارت مسکن و شهرسازی، گزارش اجمالی و دستاوردهای این سفر، روز دوشنبه مورخ ۸۸/۲/۲۸ توسط خانم ها دکتر سیمین حناچی، مهندس مینا صنیعی نژاد و مهندس الهام بهمن تیموری به سمع و نظر اعضای شورای عالی شهرسازی و معماری رسانده و مقرر شد که کمیته علمی-دائمی تدوین برنامه اجلاس جهانی شهر به منظور جمع بندی اجلاس قبل و آمادگی حضور در مجامع آتی، بویژه پنجمین اجلاس جهانی شهر که در سال ۲۰۱۰ در ریو- برزیل برگزار خواهد شد، تشکیل گردد.

مجمع جهانی شهر یک گردهمایی دو سالانه و بنیانگذار آن سازمان ملل متحد است که با حضور طیف وسیعی از سازمان های غیر دولتی، نهادهای مردم محور، متخصصان شهری، دانشگاهیان، نمایندگان دولت ها، مدیران محلی و انجمن های ملی و بین المللی تشکیل شود. از سال ۲۰۰۲ میلادی تا کنون چهار مجمع جهانی شهر برگزار شده که چهارمین مجمع جهانی شهر (WUF⁴) با مضمون اصلی «شهرسازی موزون: چالش توسعه متوازن سرزمین» از ۱۳-۱۶ آبان ۱۳۸۷ (۳-۶ نوامبر ۲۰۰۸) در شهر نانجینگ چین برگزار شد. در این اجلاس مباحث متعددی طی شش محور اصلی گفتگو بدین شرح مورد چالش قرار گرفت، (محور ۱) توازن سرزمینی در توسعه شهری - (محور ۲) ترویج و گسترش برابری و عدم محرومیت اجتماعی - (محور ۳) فعال کردن شهرها و بهره وری اقتصادی - (محور ۴) ایجاد هماهنگی و توازن بین محیط طبیعی و مصنوع - (محور ۵) حفظ ریشه ها و روح تاریخی شهر - (محور ۶) شهری برای همه نسل ها.

طی ۴ روز کارشناسان عالی رتبه همراه با مخاطبان حاضر در اجلاس به بحث و تبادل نظر و مشارکت با یکدیگر پرداختند. اجلاس کار خود را در قالب ۲۱ رویداد آموزشی، ۷۰ سمینار جانبی هیئات، ۷۳ جلسه بیان تجارب گروه های تخصصی، ۸ میزگرد و ۳ جلسه ویژه ادامه داد. همچنین نمایشگاهی از آثار و تجارب شهر نشینی و شهرسازی کشورهای شرکت کننده در مجمع نیز برپا بود که ایران نیز در کنار سایر کشورها غرفه ای برای نمایش دستاوردهای مربوط به حوزه شهرسازی در اختیار داشت. جمع بندی و دستاوردهای جلسات مختلف این مجمع را به طور کلی می توان در این موارد خلاصه کرد:

معرفی کتاب

*خانه‌های آرامنه جلفای نواصفهان
*فرهنگ معماری و شهرسازی
*گام اول در قراردادهای مهندسی

خانه‌های آرامنه جلفای نواصفهان

"خانه‌های آرامنه جلفای نواصفهان" نوشته کاراپت کاراپتیان با ترجمه مریم قاسمی سیجانی منتشر شد. این کتاب از جمله مهم‌ترین منابع درباره معماری خانه‌های جلفا است که به دو زبان انگلیسی و ایتالیایی نوشته شده است. شیوه نگاه کاراپتیان به خانه‌های جلفا بسیار جالب و در خور توجه است. نویسنده ابتدا در مورد چگونگی و تاریخچه حضور آرامنه در اصفهان و نحوه ساخت و طراحی جلفای نو به بحث و بررسی می‌پردازد و سپس سیزده خانه از شاخص‌ترین خانه‌های جلفا را معرفی می‌کند. این کتاب با قیمت ۵۲۰۰ تومان از سوی فرهنگستان هنر به چاپ رسیده است.

فرهنگ معماری و شهرسازی

"فرهنگ معماری و شهرسازی" تالیف مهندس پدram پورشکیبایی منتشر شد. این کتاب فرهنگ لغتی است که به منظور بالا بردن آگاهی و دانش عموم، گسترش و کاربرد دانش و معماری و شهرسازی منتشر شده و اصطلاحات این رشته از انگلیسی به فارسی برگردانده شده است. "فرهنگ معماری و شهرسازی" از سوی موسسه انتشارات ستایش با قیمت ۲۱۰۰ تومان به چاپ رسیده است.

گام اول در قراردادهای مهندسی

"گام اول در قراردادهای مهندسی" تالیف مهندس محمد خسروانی منتشر شد. این کتاب با توجه به کمبودهای مشهود در زمینه مطالب منتشر شده در خصوص قراردادهای مهندسی و مسایل مرتبط، تهیه و تدوین شده است. کتاب در چهار بخش "اصول اولیه قراردادها"، "شرایط عمومی پیمان"، "متره و برآورد" و "برخی از قوانین و مقررات تالیف شده که با قیمت ۴۴۰۰ تومان توسط موسسه نشرسیمین به چاپ رسیده است.

دوازدهمین اجلاس هیات عمومی سازمان های نظام مهندسی ساختمان کشور در شیراز برگزار می شود

دوازدهمین اجلاس هیات عمومی سازمان های نظام مهندسی ساختمان کشور ۲۶ لغایت ۲۸ تیرماه ۱۳۸۸ در شیراز برگزار خواهد شد، برای استفاده از نظرات اعضای محترم شورای مرکزی، هیات مدیره استان ها و اعضای سازمان نظام مهندسی استان ها، آدرس سایت اینترنتی و پست الکترونیکی ایجاد شده است.

www.ejlase12-shiraz.com
info@ejlase12-shiraz.com

برنامه آموزشی و صدور پروانه مهارت فنی

کارگران ساختمانی اعلام شد

برنامه آموزش و صدور پروانه مهارت فنی کارگران ساختمان با استناد به ماده قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن از سوی کار گروه مسکن متشکل از وزرای کار و امور اجتماعی، وزارت مسکن و شهر سازی و معاون برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور به شرح زیر ابلاغ شد:

۱- هدف از اجرای آموزش و صدور پروانه مهارت فنی کارگران ساختمان به شرح زیر است:

الف- تربیت و ارتقای کارگران صنعت ساختمانی با اجرای آموزش هایی مطابق استانداردهای مورد نیاز برای تقویت و مقاوم سازی ابنیه و جلوگیری و کاهش خسارت های ناشی از عدم رعایت استاندارد ایمنی در ساخت و ساز هم در راستا با سایر سیاست های دولت از قبیل استانداردسازی مصالح ساختمانی، تولید ساختمان، امور مهندسان ناظر و طراح

۲- تشکیل بانک اطلاعاتی نیروی کار صنعت ساختمان از سوی وزارت کار و امور اجتماعی با هماهنگی وزارت مسکن و شهرسازی

۳- حرفه های آموزشی مشمول برنامه بر حسب نیاز و فراوانی متقاضیان و شاغلین هر سال بر اساس اعلام وزارت مسکن و شهرسازی در خصوص کارگران صنعت ساختمانی مورد نیاز تعیین می شود

۴- زمان اجرای برنامه از سال ۱۳۸۷ تا پایان ۱۳۹۱ پیش بینی شده است.

۵- سازمان آموزش فنی و حرفه ای استان ها موظفند با همکاری نهادهای مدنی از قبیل سازمان نظام مهندسی ساختمان استان ها، کانون کاردان های فنی ساختمان، انجمن معماران تجربی، تشکل استادکاران تجربی و بنایان و خانه کارگر نسبت به شناسایی و معرفی کارگران ساختمان جهت گذراندن دوره های آموزشی مربوطه و اعطای پروانه مهارت فنی از طریق واحدهای مرتبط با استفاده از خدمات بخش غیر دولتی اقدام کنند.

۶- ۵۰ درصد اعتبارات مورد نیاز جهت اجرای این برنامه به صورت سنواتی از محل اعتبارات قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن به صورت سنواتی از محل اعتبارات قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن و ۵۰ درصد بقیه با استفاده از اعتبارات سازمان آموزش فنی و حرفه ای تامین خواهد شد.

۷- تعداد کارگران مورد نیاز جهت آموزش و اعطای پروانه مهارت فنی به شرح زیر اعلام می شود: در سال ۱۳۸۷ تعداد ۲۰۰ هزار نفر، در سال ۱۳۸۸ حدود ۲۲۰ هزار نفر و در سال ۱۳۸۹ نیز حدود ۲۵۰ هزار نفر پیش بینی شده است.

اعلام برنامه سمینارهای آموزشی و کارگاه های تخصصی بهار ۸۸

سمینارهای آموزشی و کارگاه های تخصصی درسه ماهه اول سال در

سالن آمفی تئاتر دانشگاه صنعتی امیرکبیر برگزار می شود. به شرکت کنندگان در هر سمینار، گواهینامه معتبر تحت نظر دانشگاه صنعتی امیر کبیر اعطا خواهد شد.

محتوا و برنامه کامل هر سمینار در سایت مرجع متخصصین ایران قابل دسترسی است. www.irExpert.ir

علاقه مندان می توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر، ثبت نام و دریافت دعوت نامه رسمی، با دبیرخانه دائمی سمینارها (دپارتمان آموزش سایت مرجع متخصصین ایران) مراجعه کنند.

شماره تلفن دبیرخانه دائمی سمینارها: ۱۶-۸۸۸۷۰۷۱۵-۰۲۱

آدرس دبیرخانه: تهران بزرگراه حقانی بعد از دیدار شمالی نرسیده به چهارراه جهان کودک پلاک ۱۳ (شرکت فرایند سازان توسعه)

گفتنی است سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران اعلام کرد: سمینارهای فوق دارای امتیاز مصوب برای ارتقای پروانه اشتغال به کار نیست و صرفاً جهت علاقه مندان در نظر گرفته شده است.

تغییر تاریخ برگزاری نخستین همایش ملی

ساختمان و اتبوه سازان مسکن

نخستین همایش ملی ساختمان و اتبوه سازان مسکن ۶ تا ۸ تیرماه سال جاری در تهران برگزار می شود. نظر به ضیق وقت و حجم وسیع فعالیت های عمرانی در پایان سال و به لحاظ لزوم انجام تحقیقات و کار کارشناسی بیشتر بر محورها و موضوعات همایش و در راستای حمایت کامل از برگزاری این اجلاس و همکاری و حضور فعال معاونان، سازمان های تابعه و بخش های مختلف این وزارتخانه، برگزاری این همایش بنا به نظر وزیر مسکن به تیرماه امسال موکول شد. این همایش در روزهای ۶ الی ۸ تیرماه سال ۱۳۸۸ در تهران، مرکز همایش های بین المللی صدا و سیما برگزار خواهد شد.

دهمین کنفرانس ملی جوش و بازرسی

انجمن جوشکاری و آزمایش های غیر مخرب ایران در نظر دارد در تاریخ ۱۵ لغایت ۱۶ مهرماه ۱۳۸۸ دهمین کنفرانس ملی جوش و بازرسی را همراه با نمایشگاه جانبی و کارگاه های آموزشی در تهران برگزار کند. علاقمندان به ثبت نام می توانند با شماره تلفن ۸۸۸۲۹۵۸۸ تماس بگیرند.

ایجاد فرهنگ صحیح در کاربری مواد شیمیایی ساختمان

انجمن تولیدکنندگان مواد شیمیایی ساختمان برای ایجاد فرهنگ صحیح در کاربری مواد شیمیایی ساختمان، همکاری و همراهی دست اندرکاران صنعت ساختمان را خواستار شد.

این انجمن اعلام کرد: متأسفانه استفاده از مواد غیر مناسب و غیر استاندارد تاثیر نامطلوبی در فرهنگ سازی در این زمینه ایجاد می کند و همچنین کاربری مواد مناسب به روش و شیوه غیر فنی هم تاثیر سویی بر جای خواهد گذاشت. هیات مدیره و اعضای رسمی انجمن تولیدکنندگان مواد شیمیایی صنعت ساختمان از علاقمندان و مصرف کنندگان درخواست کرد آنها را در رفع این معضل و ایجاد بستر و فرهنگ صحیح آن یاری دهند.

این انجمن از جامعه مهندسان مشاوره، شرکت های ساختمانی، اتبوه سازان و همه دست اندرکاران این رشته خواست در برخورد با مورد فوق یا هر نوع مشکل دیگر که موجبات نارضایتی آنها یا مصرف کنندگان را فراهم می آورد، مسوولان این انجمن را از موضوع مطروحه مطلع سازند.

سینارهای مصوب و دارای امتیاز جهت تمدید و ارتقاء پایه پروانه اشتغال به کار مهندسی

ردیف	عنوان سینار	مجری	شماره تماس جهت ثبت نام	تاریخ برگزاری	رشته مشمول اخذ امتیاز
۱	کنفرانس بین المللی گرمایش، سرمایش و تهویه مطبوع ایران	مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن سازمان نظام مهندسی دانشگاه علم و صنعت جامعه الکترونیکی مهندسان مکانیک ایران	۲۲۶۳۳-۲۵-۹	۸۸/۳/۰۵ ۸۸/۳/۰۶	مکانیک
۲	بهره برداری از تأسیسات برقی با رویکرد مدیریت پیشگیرانه	هیربدان آرینا	۸۸۷۷۰۶۷۴ ۸۸۲۰۸۲۰۶-۹	۸۸/۳/۰۸	برقی
۳	صرفه جویی در مصرف انرژی و انرژی ساختمان	هیربدان آرینا	۸۸۷۷۰۶۷۴ ۸۸۲۰۸۲۰۶-۹	۸۸/۳/۲۲	برقی - مکانیک معماری
۴	نگاهی جدید به کاهش تلفات در تأسیسات و شبکه های برقی و بهره برداری نوین از ترانسفورماتورها	هیربدان آرینا	۸۸۷۷۰۶۷۴ ۸۸۲۰۸۲۰۶-۹	۸۸/۳/۲۹	برقی

استفاده از بتن آماده استاندارد

با توجه به نقش مصالح ساختمانی به ویژه بتن در استحکام و ایمن سازی ساختمان ها و نظر به مصوبه هیات وزیران و تصویب آیین نامه اجرایی استفاده از مصالح و فرآورده های ساختمانی استاندارد و پیرو بخشنامه های مبنی بر استفاده از بتن آماده استاندارد، کلیه متقاضیان صدور پروانه ساختمانی اعم از اسکلت بتنی و فلزی (با اجزاء سازه بتنی) که پروانه ساختمانی دریافت می کنند از این پس بتن آماده را از شرکت هایی که دارای مجوز از موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران هستند، تهیه کنند.

برای آن دسته از ساختمان ها که در موارد خاص از قبیل محدودیت های حمل و نقل، شیب، عرض گذر یا مسیر دسترسی نامناسب امکان تامین بتن آماده وجود ندارد، بتن مخلوط شده در کارگاه طبق بند ۲-۷-۲-۹ میباید مقررات ملی ساختمان یا مخلوط کن (بتونیر) و تایید مهندس ناظر تهیه شود.

اختلاط بتن یا دست به هیچ وجه مجاز نیست به جز رده های پایین تر از C16 مانند (بتن مگر، ملات های ساختمانی) که با دستور دستگاه نظارت انجام می شود.

کارفرما و مجری موظف به ضبط نتایج آزمایش های مقاومت فشاری بتن با تایید مهندس ناظر در زونکن کارگاهی است. بدیهی است حسن نظارت بر اجرا به عهده شهرداران نواحی و کنترل های لازم توسط منطقه یا نظارت عالی اداره کل معماری و ساختمان انجام خواهد شد.

لیست شرکت های تولید کننده بتن آماده در پایگاه اطلاع رسانی موسسه استاندارد به این آدرس قابل بهره برداری است.

www.tehranstandard.org

ضرورت عایق بندی و تنظیم صدا در ساختمان ها

مهندسان معمار باید به هنگام کنترل نقشه های فاز دوم معماری،

عایق بندی صدا و میباید ۱۸ مقررات ملی ساختمان در دتایل های اجرایی دیوارها یا پوسته خارجی بنا را مورد توجه قرار دهند. همچنین دیوار جداکننده بین آپارتمان ها در هر طبقه، کف طبقات و دیوار حد فاصل بین راه پله، راهرو، محل استقرار آسانسور یا آپارتمان ها مورد توجه قرار گیرد.

اداره معماری و ساختمان شهرداری تهران با ابلاغ این میباید اعلام کرد: موضوع عایق بندی و تنظیم صدا در ساختمان ها با کاربری های متفاوت مسکونی، اداری، تجاری، بهداشتی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. جهت تامین آسایش و فراهم کردن شرایط اکوستیکی و به حداقل رساندن مزاحمت های صوتی در فضاهای مختلف ساختمان ضروری است، از جدا کننده هایی با عایق بندی مناسب استفاده شود.

عضو نظام مهندسی برنده مدال نقره مسابقات جهانی مخترعان

مهندس داود نیک طلب عضو سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران در مسابقات جهانی مخترعان بر جسته که در ژنو برگزار شد، توانست مدال نقره جهانی را از آن خود کند.

این مسابقات در آوریل ۲۰۰۹ برگزار شد و پس از بررسی های دقیق علمی، هیات داوران مدال نقره را به وی اختصاص داد. پس از برگزاری مسابقات ضیافت شامی نیز به افتخار وی در سفارت جمهوری اسلامی ایران ترتیب داده شد و طی مراسمی سفیر هدیه ای به رسم یادبود به داود نیک طلب اهدا کرد.

گفتنی است وی تاکنون ۲۰ گواهی نامه ثبت اختراع از اداره کل ثبت شرکت ها و مالکیت صنعتی دریافت کرده و در مسابقات جهانی مخترعان کشور چین در اکتبر ۲۰۰۸ مدال طلا و مدال برنز جهانی، در مسابقات جهانی مخترعان کشور کویت در دسامبر ۲۰۰۸، مدال نقره جهانی و در مسابقات جهانی مخترعان ناپلند در فوریه ۲۰۰۸، موفق به دریافت نقره شده است.

تاسیس دانشکده تخصصی متروی کشور در کرج

استاندار تهران از امضای تفاهمنامه تاسیس اولین دانشکده تخصصی مترو در شهرستان کرج با همکاری سازمان قطار شهری کرج و دانشکده تربیت معلم این شهرستان خبر داد.

به گزارش روابط عمومی استانداری تهران، مرتضی تمدن استاندار تهران و مشاور اقتصادی رییس جمهور پیشرفت و توسعه سریع صنعت مترو و ضرورت تربیت نیروی متخصص در این زمینه را از دلایل مهم تاسیس این دانشکده عنوان کرد و گفت: تاسیس این دانشکده جهت توسعه خطوط ریلی درون شهری در کشور و استفاده از نیروی های متخصص داخلی بسیار ضروری بود.

به گفته وی دانشگاه تربیت معلم کرج با اخذ مجوزهای لازم از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری دانشجویان مقاطع تحصیلی فوق دیپلم، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری پذیرش خواهد کرد.

استاندار تهران سیستم سازمان قطار شهری کرج را بواسطه دارا بودن سیستم های سریع السیر، قطار هوایی، سیستم های سبک و منوریل برای استفاده دانشجویان را یک ظرفیت دانست که سازمان قطار شهری کرج متعهد شده تا با همکاری دانشگاه تربیت معلم اعتبارات لازم برای احداث مترو، کارگاه ها، آزمایشگاه و تجهیزات آنرا فراهم کند.

تمدن اظهار داشت: تفاهمنامه به امضای رییس دانشگاه تربیت معلم، معاون امور عمرانی استانداری، مدیرعامل سازمان قطار شهری کرج و خاتم اجرلو نماینده مردم کرج در مجلس شورای اسلامی رسیده است. براساس این گزارش تحصیل در رشته های مهندسی بهره برداری حفاظت، خط و ابنیه، انرژی و مکانیک و ایمنی مترو در این دانشکده پیش بینی شده است.

استاندار تهران با بیان اینکه خطوط قطار شهری تهران و کرج و دیگر کلان شهرهای کشور با استفاده از تخصص فارغ التحصیلان دانشکده متروی تهران که سالها تعطیل شده است راه اندازی شده بود، خاطر نشان کرد: تعطیل شدن دانشکده متروی تهران آسیب های جدی به نظام آموزشی و تربیت نیروی متخصص وارد کرده که راه اندازی دانشکده متروی کرج می تواند این خلأ را پر کند.

وی در مورد زمین مورد نیاز برای احداث دانشکده مترو گفت: برای احداث دانشکده مترو شامل ساختمان های آموزشی، کمک آموزشی، رفاهی، سوله های کنترلی و آموزشی به مساحت هزار متر مربع و همچنین خط تست قطار در کنار ایستگاه مترو در جنب دانشگاه در نظر گرفته شده است.

منع بکارگیری نیروهای کار فاقد پروانه فنی

همه دستگاه های اجرایی موظفند در خصوص معرفی کارگران فاقد کارت مهارت فنی جهت معرفی به سازمان آموزش فنی و حرفه ای جهت آزمون و صدور کارت مهارت فنی برای آنان اقدام کنند. به گزارش دبیرخانه سازمان آموزش و پرورش شهر تهران، دستگاه های اجرایی استان می توانند در موارد زیر با سازمان آموزش فنی و حرفه ای استان همکاری کنند:

۱- شناسایی و معرفی کارگران شاغل در پروژه های عمرانی در مشاغل: آرماتور بند، بتن ساز و بتن ریز، قالب بند، کفراژبند، جوشکار اسکلت، بنای سفت کار، تاسیسات مکانیکی ساختمان (لوله کشی گاز

خانگی و تجاری) - لوله کشی و نصاب وسایل بهداشتی، عایق کار رطوبت و آسفالت کار ابنیه، کارگر نگهداری بتن، کارگر نقشه بردار، گچ کار، سنگ کار، کاشی کار، درب و پنجره ساز فلزی، تاسیسات برقی ساختمان (برق کار ساختمان)

۲- معرفی ناظران فنی شاغل در پروژه های عمرانی به سازمان آموزش فنی و حرفه ای استان جهت صدور کارت مربیگری برای سهولت دسترسی به کارگران جهت شناسایی و آزمون در محل اجرای پروژه ها

با توجه به تفاهمنامه سازمان فنی و حرفه ای کشور و وزارت مسکن و شهر سازی و نظر به اینکه از ابتدای سال ۸۸ از اشتغال افراد بدون کارت مهارت فنی در اجرای پروژه های عمرانی استان جلوگیری می شود، دستگاه های اجرایی موظف شدند به نحوی با سازمان آموزش فنی و حرفه ای استان همکاری کنند.

گفتنی است نحوه همکاری و تعامل در جهت اجرای طرح از طریق سازمان آموزش فنی و حرفه ای استان پیگیری و گزارش لازم در این خصوص از طرف آن سازمان به شورای فنی استان ارائه خواهد شد تا تصمیمات لازم به عمل آید.

اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان تهران نیز با استناد به ماده ۴ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان و نظر به نامه شماره ۲۰۷۹۱۷ مورخ ۸۷/۱۲/۱۲ استانداری تهران در خصوص اجرای قانون منع بکارگیری نیروی فاقد پروانه مهارت فنی در مشاغل صنعت ساختمان با اعلام آمادگی از کلیه دستگاه های اجرایی استان و مجریان واجد شرایط دعوت کرد تا با حضور در به ثمر رساندن اهداف عالیه این طرح مشارکت کنند.

جهت کسب اطلاعات بیشتر به آدرس www.irantvto.ir مراجعه یا با شماره تلفن ۷۷۵۱۳۳۱۰ تماس بگیرید.

نظرات کمیته های تخصصی مکانیک

در مورد سیستم های گرمایشی و پکیج ها

نظرات کمیته های تخصصی مباحث ۱۴ و ۱۷ مقررات ملی ساختمان در مورد سیستم های گرمایشی و پکیج های فن دار با دودکش دو جداره به شرح زیر اعلام شد:

- همه سیستم های مذکور باید دارای نشان استاندارد یا گواهی نامه از مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن باشد.

- نصب و راه اندازی و راهبردی این دستگاه ها باید زیر نظر نماینده شرکت سازنده انجام شود (منظور از راهبری این است که سازنده باید علاوه بر گارانتی دستگاه فوق دفترچه راهنمای نحوه استفاده و بهره برداری و نگهداری از دستگاه را به بهره بردار تحویل دهند)

- همه قطعات از جمله کانال دو جداره (ورود و خروج هوا و دود) باید ساخت یک کارخانه باشد.

قابل توجه مهندسان

به اطلاع می رساند کتاب جدید مبحث دهم مقررات ملی ساختمان تحت عنوان (طرح و اجرای ساختمان های فولادی) مصوب سال ۱۳۸۷ که وفق مواد ۲۳ و ۳۴ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان رعایت آن در طراحی، اجرا، بهره برداری و نگهداری ساختمان ها الزامی است، جهت بهره برداری و جایگزین با جلد قبلی به چاپ رسیده است.